

משנה מסכת שבועות (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

פרק א - משנה א

שְׁבוּעוֹת שְׁתֵּים שָׁהוּ אַרְבַּע, יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה
 שְׁתֵּים שָׁהוּ אַרְבַּע, יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתֵּים שָׁהוּ
 אַרְבַּע, מְרֵאוֹת נִגְעִים שְׁנַיִם שָׁהוּ אַרְבַּע :

ר"ע מברטנורה **שְׁבוּעוֹת שְׁתֵּים**. כְּתִיבִי בַקְרָא בְּהַדְיָא (ויקרא ה) אוּ נֶפֶשׁ כִּי
 תִשָּׁבַע לְבִטָּא בְּשִׁפְתַיִם לְהִרְעוֹת אוּ לְהִיטִיב. אֲכַל, לְהִיטִיב. לֹא אֲכַל, לְהִרְעוֹת,
 שְׁמַעְנָה אֶת עַצְמוֹ. וְהוּא הַדִּין לְכָל דְּבָר שֶׁהוּא הוּן וְלֹא לְהַבָּא, דְּלִהֲרַע אוּ
 לְהִיטִיב לְהַבָּא מִשְׁמַע: **שָׁהוּ אַרְבַּע**. יֵשׁ לְרַבּוֹת עוֹד שְׁתֵּים אַחֲרַיִם דְּלֹא
 כְּתִיבִי. וְהוּן, הוּן וְלֹא דְלִשְׁעָבֵר [א]. כְּמוֹ אֲכַלְתִּי וְלֹא אֲכַל, אוּ לֹא אֲכַלְתִּי
 וְאֲכַל: **יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה**. אוּ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דְּבָר טְמֵא (שם), הָאֲמוּר
 בְּוִיקְרָא אֲצֶל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי [ב]: **שְׁתֵּים**. כְּתִיבִי בַקְרָא. דְּכַתִּיב
 (שם) וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טְמֵא, מִשְׁמַע שְׁנַעְלָמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה [ג] וְעַל יְדֵי
 אוֹתוֹ הָעֵלִם אֲכַל בְּשֶׁר קִדְשׁ, הָרִי אַחַת. אוּ נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, הָרִי שְׁתֵּים:
שָׁהוּ אַרְבַּע. יֵשׁ לְרַבּוֹת עוֹד שְׁנַיִם חִיּוּבִים אַחֲרַיִם [ד]. הָעֵלִם קִדְשׁ,
 וְהָעֵלִם מִקְדָּשׁ, וְזָכוּר הוּא אֶת הַטְּמֵאָה: **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת**. הוֹצֵאָה מִרְשׁוֹת
 הַיַּחֲדָּה לְרְשׁוֹת הָרַבִּים, יִלְפִינָן מִקְרָא מִן וַיֵּצֵאוּ מִשָּׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה
 וְגו' (שְׁמוֹת לו), לֹא תִפְּיִקוּ מִרְשׁוֹת הַיַּחֲדָּה לְרְשׁוֹת הָרַבִּים: **שְׁתֵּים**. אַחַת
 לְעוֹמֵד בַּחוּץ וְהוֹשִׁיט יָדוֹ לְפָנָיִם וְנִטַּל הַחֶפֶץ וְהוֹצִיאוֹ, וְאַחַת לְעוֹמֵד
 בְּפָנָיִם וְנִטַּל הַחֶפֶץ מִמְּקוֹמוֹ וְהוֹצִיאוֹ לַחוּץ: **שָׁהוּ אַרְבַּע**. יֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד
 שְׁתֵּים דְּהַכְּנָסָה [ה], אֵף עַל גַּב דְּלֹא כְּתִיבִי. שְׁכָּשֵׁם שֶׁהַקְּפִידָה תּוֹרָה
 מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת בְּהוֹצֵאָה, כִּדְּהַקְּפִידָה עַל הַהַכְּנָסָה. אַחַת לְעוֹמֵד בְּפָנָיִם
 וְהוֹצִיָא יָדוֹ לַחוּץ וְנִטַּל חֶפֶץ וְהַכְּנִיס, וְאַחַת לְעוֹמֵד בַּחוּץ וְנִטַּל חֶפֶץ

ממקומו והושיטו לפנים והניחו: **מראות נגעים שנים**. כתיבי בקרא (ויקרא יג), שאת ובהרת: **שהן ארבעה**. תולדה דשאת ותולדה דבהרת, דלא כתיבי בקרא בהדיא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} כרבי עקיבא משנה ה' פרק ג'. גמרא: {ב} שאין הכתוב מדבר אלא בטמאת מקדש וקדשיו, כדמוכחי לה בגמרא: {ג} ודקרי להו ידיעות, פרש הר"ב בריש פרק ב': {ד} כרבי ישמעאל דסוף פרק ב'. גמרא: {ה} עין מה שכתבתי בריש פרק קמא דשבת. והא דהתם תנא שתיים שהן ארבע בפנים כו' ושתיים כו' בחוץ ואלו הקא לא תני אלא שתיים שהן ארבע, מתרצים בגמרא, התם דעקר שבת תנא חיובי ופטורי, הקא חיובי תנא ופטורי לא תני. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועות שתיים שהן ארבע ידיעות הטומאה כו': שבועות שתיים כי ישבע אדם על מה שעבר ועל מה שעתידי לבא ואלו הם שני מינים ויתחלק שבועתו על שעבר שני חלקים שעשה כך וכך או שלא עשה וכן בעתידי שיעשה או שלא יעשה: וידיעות הטומאה הוא מבאר אותם בפרק שאחר זה: ואמר יציאות השבת הוא ר"ל בכאן רשויות השבת שהם שנים רה"י ורה"ר ולכל אחד מהן הכנסה והוצאה וכבר נתבארו דיני היציאות על תשלומן בפ"א ממסכת שבת ולא זכר בהם בכאן אלא מה שחייב בה סקילה בלבד אבל בשבת זכר חיובי ופטורי כמו שביארנו לשם: ומראות נגעים שאת ובהרת והם העקרים ולבהרת שניה לה ולשאת שניה לה ועוד אבאר זה תכלית הביאור ואביא ראיותיהם בפ"א מנגעים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

כל שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף {ו} והעלים בינתים, הרי זה בעולה ויורד. יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, שעיר שנעשה בפנים {ז} ויום הכפורים {ט} תולה, עד שינדע לו ויביא בעולה ויורד:

ר"ע מברטנורה **שֵׁשׁ בַּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה**. אִידִיעוֹת הַטְּמֵאָה קָאִי. וְאִידִי דְזוּטְרֵי מַלְיָהוּ מְפָרֵשׁ לְהוּ בְרִישָׁא וְהָדָר מְפָרֵשׁ שְׁבוּעוֹת דְנַפְיֵשִׁי מַלְיָהוּ. וְיִצְיָאוֹת וּמְרָאוֹת, כָּל חֲדָא וְחֲדָא מְפָרֵשׁ אֶבְרַת דִּידִיהּ, לְהִכִּי לֹא פְרָשִׁינְהוּ בְּהַאי מְסַכְתָּא. וְלֹא תְנִינְהוּ הֵכָא אֶלָּא מְשׁוּם דְדָמּוּ לְהַדְדִי בְשִׁתִּים שְׁהוּ אַרְבַּע: **יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה**. שְׂיַדַּע שְׁנֵטְמָא: **וְיְדִיעָה בְּסוּף**. מְשַׁאכֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּהַעֲלִים אוֹ נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ בְּהַעֲלִים וְיִצָּא, נוֹדַע לוֹ שְׁבִטְמָאָה אָכַל אוֹ בְּטְמֵאָה נִכְנַס: **וְהַעֲלִים בִּינְתִים**. כְּשֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ נִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה אוֹ קֹדֶשׁ, אוֹ נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה אוֹ מִקְדָּשׁ: **הֲרִי זֶה בְּעוֹלָה וְיִוֵּרֵד**. עוֹלָה לְעֶשֶׂיר, וְיִוֵּרֵד לְעֶנִי. עֶשֶׂיר מִבֵּיא חֲטָאת בְּהֶמָּה, וְעֶנִי חֲטָאת הָעוֹף, וְדַל שְׁבִדְלִים עֶשֶׂירִית הָאִיפָה, וְהִיא מְנַחֵת חוּטָא הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם: **שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים**. שְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁמִבֵּיא מִדָּמוֹ לַפְּנִים **(ה)**: **תּוֹלָה**. לְהִגִּין עָלָיו מִן הַיְסוּרִין **(י)**: **עַד שְׂיִוָּדַע לוֹ**. שְׁאָכַל קֹדֶשׁ בְּטְמֵאָה **(יא)** וְנִבֵּיא קֶרְבָּן עוֹלָה וְיִוֵּרֵד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ו) בַּתְּחִלָּה כו'**. בְּגִמְרָא יִלְפִינָן לְהוּ וּמְסִיק דִּידִיעַת בֵּית רַבּוֹ (שְׁלַמֵּד בְּבֵית רַבּוֹ שְׁהוֹנָגַע בְּטְמֵאָה טְמָא) שְׁמָה יְדִיעָה. פָּרֵט לְנִשְׁבָּה בֵּין הַנְּכָרִים: **(ז) בַּפְּנִים**. שְׁהֲרִי הוּא אוֹמֵר בְּשְׁעִיר זֶה וְכֹפֵר עַל הַקֹּדֶשׁ, מְטְמֵאָה שְׁבִקְדָּשׁ. יָכוֹל עַל כָּל טְמֵאָה שְׁבִקְדָּשׁ יְהֵא שְׁעִיר זֶה מְכַפֵּר, תְּלַמּוּד לּוֹמֵר וּמְפַשְׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתָם, חֲטָאִים דּוּמִיָּא דְפִשְׁעִים, מַה פִּשְׁעִים שְׁאִינָן בְּנֵי קֶרְבָּן, אִף חֲטָאִים שְׁאִינָן בְּנֵי קֶרְבָּן. וּמִנֵּין לִישׁ בַּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, פִּרְשׁ הַר"ב מְשֻׁנָּה דְלִקְמוֹן: **(ח) שְׁלֹשָׁה שְׁעִירִים נִעֲשִׂין לְצַבּוֹר בְּיוֹם הַכְּפוּרִים**, אֶחָד מִתֵּן דָּמוֹ לַפְּנִים, וְחִבְרוּ מִשְׁתַּלַּח לְעִזְאֵזֶל, וְאֶחָד קָרַב בְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן בְּמוֹסָפִין. וְהוּא כְּתוּב בְּפָרָשַׁת פִּינְחָס עִם שְׁאָר כָּל מוֹסָפֵי הַמוֹעֲדוֹת. רַש"י: **(ט) וְיוֹם הַכְּפוּרִים**. הוּא עֲצֻמוֹ מוֹעִיל עִם הַקֶּרְבָּנוֹת. שְׁנַאֲמַר [וַיִּקְרָא כג] כִּי יוֹם כְּפָרִים הוּא. רַש"י: **(י) שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִינוֹ יוֹדַע שְׁחָטָא, יֵשׁ לוֹ לְדַאָּג**. שְׁכָל הַשׁוֹגְגִים צְרִיכִין כְּפָרָה לְכַשְׂיַדְעוּ, אֶלְמָא קֹדֶם יְדִיעָה עֲנוּשִׁים הֵן. רַש"י: **(יא) וְחֲדָא מִתְרַתִּי נִקְט**. וְהוּא הַדִּין שְׁנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף כו': התחיל ביאור ידיעות הטומאה בראשונה כדי שישלם המאמר בדבר שאינו מענין המסכת ויחזור לענין המסכת והיא שבועות אבל שבת ונגעים כבר ייחד לכל אחד מהם מסכת בפני עצמה וממה שאתה צריך לידע שעונש טומאת מקדש וקדשיו במזיד כרת ובשוגג קרבן אמרה רחמנא והביא את אשמו לה' וגוי' ואם אי אפשר לו קרבן מן הצאן אמר ואם לא תשיג ידו וגוי' ואם לא תגיע ידו וזהו קרבן עולה ויורד ואינו חייב קרבן עד שתהיה לו ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתים והראיה על זה דאמר רחמנא בענין ההוא ונעלם ממנו והוא ידע ואשם אמרו ונעלם ממנו מורה שקדם לו ידיעה לפני זה ואמרו והוא ידע ראיה שידע מה שנעלם ממנו תחלה הנה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים ואמנם ענין ראיותיהם על שעיר יום הכפורים הנשרף כולו יארך ספורו ויותר ראוי להתפרש בהש"ס מלפרשו בחבורנו זה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף, שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר, שנאמר (במדבר כט) מלבד חטאת הכפרים, על מה שזה מכפר, זה מכפר. מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה, אף החיצון אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה:

ר"ע מברטנורה אין בה ידיעה בתחלה. שלא ידע בטמאה זו מימיו **(יב)**, זה לא בא לכלל קרבן עוד לעולם. שהרי אין קרבן בא אלא על שיש בו ידיעה בתחלה: **שעיר הנעשה בחוץ**. הקרב במזבח החיצון במוספין של יום הכפורים: **ויום הכפורים**. עצמו מכפר עם השעיר: **שנאמר**. בשעיר הנעשה בחוץ (במדבר כט) שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים, וחטאת הכפרים הוא השעיר הנעשה בפנים, והקישון הכתוב, ללמדך שעל מה שזה מכפר זה מכפר. מה פנימי אינו בא אלא על דבר שיש בו ידיעה, ומאי ניהו, ידיעה בתחלה, כדילפינו מקרא דכתיב לכל חטאתם, דמשמע לאותם שיבאו לכלל חטאת כשתהיה להם ידיעה בסוף, ואי אפשר לבא לכלל חטאת אלא אם כן היתה לו ידיעה בתחלה, אף שעיר הנעשה בחוץ אינו מכפר אלא על שיש בו ידיעה, ומאי ניהו, ידיעה בסוף ולא בתחלה **(יג)** דלא אתיא לכלל קרבן, ומכפר זה כפרה גמורה בלא תליה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יב)** למסקנא דגמרא שכתבתי בריש מתניתין דלעיל, לא משכחת אלא בתינוק שנשבה בין הנכרים: **(יג)** ואם תאמר כיון שהקשו זה לזה יכפר כל אחד אדידיה ואדחבריה. ונפקא מנה לטמאה שארע בין זה לזה, ואי נמי אי לא עבד חיצון. משגי בגמרא אמר קרא אחת, כפרה אחת מכפר, ואינו מכפר שתי כפרות. אמר קרא אחת בשנה, כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף כו': זה אפשר בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים ולא קדמה לו ידיעה שהוא איסור על בני ישראל ביאה למקדש והוא טמא ונעלמה ממנו טומאה ונכנס למקדש

ואח"כ ידע שהוא טמא כשנכנס וכי הוא אסור לכנס למקדש טמא הנה כי אין לו ידיעה בתחלה. ושעיר הנעשה בחוץ ביוה"כ הוא חטאת ויאכל למוצאי יום הכפורים וכבר נתבאר זה במקומו [מנחות פ"א הל"ז]: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

וְעַל שְׂאִין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בִתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, שְׁעִירֵי הָרְגָלִים וְשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִים, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁעִירֵי הָרְגָלִים {זו} מְכַפְּרִין, אָבֵל לֹא שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים. וְעַל מֵה שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין, עַל הַטְּהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטְּמֵא {זי}. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כָּל הַשְּׁעִירִים כְּפָרְתָן שְׁוֵה {יח} עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשָׁיו. הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׂאֵכֵל אֶת הַטְּמֵא, וְשֵׁל רְגָלִים מְכַפְּרִין עַל שְׂאִין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בִתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, וְשֵׁל יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר עַל שְׂאִין בָּהּ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה אָבֵל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוּף. אָמְרוּ לוֹ, מֵהוּ שִׁיקְרָבוּ זֶה בְּזֶה. אָמַר לָהֶם, יִקְרָבוּ. אָמְרוּ לוֹ, הוֹאִיל וְאִין כְּפָרְתָן שְׁוֵה, הֵיאֵד קָרְבִין זֶה בְּזֶה. אָמַר לָהֶן, כֵּלָן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדְשָׁיו:

ר"ע מברטנורה **שְׁעִירֵי הָרְגָלִים**. בְּכֹל הָרְגָלִים נֶאֱמָרוּ שְׁעִירֵי חֲטָאת בְּמוֹסָפִין: **וּשְׁעִירֵי רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִים**. דְּכָתִיב בְּשְׁעִיר רֵאשׁ חֲדָשׁ (שם כה) לְחֲטָאת לֵה', חֲטָא שְׂאִין מְכִיר בּוֹ אֶלָּא ה' שְׁעִיר זֶה יְהֵא מְכַפֵּר, וְהֵינּוּ שְׂאִין בּוֹ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף **[יד]**. וּשְׁעִירֵי רְגָלִים יִלְפִינּוּ מִשְׁעִיר רֵאשׁ חֲדָשׁ בְּהַקְשׁ, דְּשְׁעִיר הָהוּ מְצִי לְמַכְתָּב בְּכֻלְהוּ רְגָלִים, וְכָתֵב וּשְׁעִיר **[טו]**, וְאִיו מוֹסִיף עַל עֲנָן רֵאשׁוֹן, לְהַקִּישׁ שְׁעַל מַה שְׁזָה מְכַפֵּר אֵלּוּ מְכַפְּרִים: **כָּל הַשְּׁעִירִים כְּפָרְתָן שׁוּה**. כָּל שְׁעִירֵי הַמוֹסָפִין, בֵּין שְׁעִירֵי רְגָלִים בֵּין שְׁעִיר רֵאשׁ חֲדָשׁ בֵּין שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, כְּפָרְתָן שׁוּה, שְׁהֵם מְכַפְּרִין בֵּין עַל שְׂאִין בְּהַ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה וְיֵשׁ בְּהַ יְדִיעָה בְּסוּף בֵּין עַל שְׂאִין בְּהַ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, בֵּין עַל טְהוֹר שְׂאֶכֶל אֶת הַטָּמֵא, וְנִפְקָא מִנֵּה לְטָמְאָה שְׂאֲרַעָה בֵּין זֹ לְזֹ. אֲבָל שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפָנִים בְּיוֹם הַכְּפוּרִים לֹא נִחְלְקוּ עָלָיו **[יט]** שְׁהוּא תוֹלָה עַל שְׂיֵשׁ בְּהַ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה וְאִין בְּהַ יְדִיעָה בְּסוּף, כְּדֹאמְרֵינוּ: **הִיָּה רַבִּי שְׂמַעוֹן אוֹמֵר**. הַאי דְּהִדְרַן נְקֻט לֵה, מְשׁוּם דְּבַעֲי לְמִימַר אֲמָרוּ לוֹ מַהוּ שְׂיִקְרְבוּ זֶה בְּזֶה: **מַהוּ שְׂיִקְרְבוּ**. אִם אֲבָד שְׁעִיר שְׁהַפְּרַשׁ לְיוֹם הַכְּפוּרִים, וְנִתְכַפְּרוּ בְּאַחַר, וְנִמְצָא זֶה בְּרֶגֶל אוֹ בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ, מַהוּ שְׂיִקְרִיב לְשֵׁם שְׁעִירוֹ שֶׁל יוֹם: **אֲמָרוּ לוֹ הוּאִיל וְאִין כְּפָרְתָן שׁוּה**. רַבִּי מֵאִיר הוּא דְּקֹאֲמַר לִיהַ לְרַבִּי שְׂמַעוֹן **[כ]**, בְּשִׁלְמָא אִי אֲמַרְתָּ כֻּלּוֹן כְּפָרְתָם שׁוּה, יִקְרַב, שְׁהֵרִי כֻּלּוֹן כְּפָרָה אַחַת הֵן מְכַפְּרִים, אֶלָּא לְדִידֵךְ, זֹ שְׁהַפְּרַשָּׁה לְכַפֵּר עַל שְׂאִין בְּהַ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה וְיֵשׁ בְּהַ יְדִיעָה בְּסוּף, הִיאֵד יִקְרַב בְּרֶגֶל לְכַפֵּר עַל שְׂאִין בְּהַ יְדִיעָה לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּף, אוֹ בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ לְכַפֵּר עַל הַטְּהוֹר שְׂאֶכֶל אֶת הַטָּמֵא: **לְכַפֵּר עַל טָמְאָת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁיו**. וְכִינּוּ דְּבַזָּה שְׁוִין, אֶף עַל פִּי שְׂכַפְּרְתָן חֲלוּקוֹת יִכּוֹל הוּא לְקַרְבַּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** גִּמְרָא, וְנִכְפַּר נְמִי אֶפְלוּ בְּשֶׁאֵר עֵבְרוֹת (כָּל חֲטָא שְׁלֵא נִידַע). תִּנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׂמַעְאֵל הוּאִיל וְזֶה בָּא בְּזִמְן קְבוּעַ (שְׁעִיר יוֹם הַכְּפוּרִים דְּחִיצוֹן) וְזֶה בָּא בְּזִמְן קְבוּעַ, מַה זֶה אֵינּוּ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל טָמְאָת מְקַדָּשׁ וְקַדְשֵׁיו אֶף כּוּי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** בְּגִמְרָא, עֲצָרַת [וְיוֹם הַכְּפוּרִים] דְּלֹא כָּתִיב בְּהוּ וּשְׁעִיר, מְנַלּוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר קָרָא אֶלָּה תַעֲשׂוּ לֵה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם, הַקְשׁוּ כָּל הַמוֹעֲדוֹת כֻּלּוֹן זֶה לְזֶה. וְהֵא רֵאשׁ חֲדָשׁ לָאוּ מוֹעֵד הוּא, אֲבָרָא כּוּי רֵאשׁ חֲדָשׁ נְמִי אֶקְרִי מוֹעֵד, דְּכָתִיב [אִיכָּה א] קָרָא עָלַי מוֹעֵד כּוּי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טז]** **הָרְגָלִים**. דְּאִית לִיהַ נְמִי הַקְשָׁא דְּבְמוֹעֲדֵיכֶם דְּהַקְשׁוּ כֻּלּוֹן לְדְרֵאשׁ חֲדָשׁ, מַה דְּרֵאשׁ חֲדָשׁ בְּמַלְתָּא דְּקַדְשׁ מְכַפֵּר, אֶף דְּרֵגָלִים כּוּי. וְכִי תִימָא נִיכְפְּרוּ אֲדְרֵאשׁ חֲדָשׁ, וְאִתְּהַ נְתַן לְכֶם לְשִׂאת אֶת עוֹן הַעֲדָה וְגו', אִתְּהַ נוֹשֵׂא עוֹן, וְאִין אַחַר נוֹשֵׂא עוֹן כּוּי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יז]** **עַל הַטְּהוֹר כּוּי**. דְּאָמַר קָרָא וְאִתְּהַ נְתַן לְכֶם לְשִׂאת אֶת עוֹן הַעֲדָה, וְהֵאִי קָרָא בְּשְׁעִיר דְּרֵאשׁ חֲדָשׁ כְּתִיב, וְיִלְיָף עוֹן עוֹן מְצִיץ, מַה לְהַלְוֹן טָמְאָת בְּשֶׁר, שְׂאִין הַצִּיץ מְרַצָּה עַל טָמְאָת הַגּוֹף אֶלָּא עַל טָמְאָת חֵלֶב דָּם וּבְשֶׁר שְׂקִיר בְּטָמְאָה, אֶף כָּאֵן טָמְאָת בְּשֶׁר כּוּי. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יח]** **שׁוּה**. דְּיִלְיָף הַקְשָׁא דְּמוֹעֲדֵיכֶם אֶף לְחִיצוֹן דְּיוֹם הַכְּפוּרִים. דְּעֲדִיפָא לִיהַ הַדְּ הַקְשָׁא מִהַקְשָׁא דְּלְפָנֵימִי. תּוֹסְפוֹת: **[יט]** שְׁהוּא אֵינּוּ מְכַפֵּר כְּפָרְתָן, כְּפָרָה אַחַת מְכַפֵּר וְאֵינּוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כְּפָרוֹת. וְהוּן אֵינּוּ מְכַפְּרִין כְּפָרְתָן, אַחַת בְּשִׁנָּה, כְּפָרָה זֹ לֹא תִהֵא אֶלָּא אַחַת בְּשִׁנָּה. גִּמְרָא: **[כ]** מְשׁוּם דְּלְרַבִּי שְׂמַעוֹן אֲלִימָא קְשִׁיא, דְּחֲלוּקִים הֵם שְׁעִירֵי רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים גַּם

משעירי הרגלים, להכי פריד ליה. והוא הדין נמי דהוה מצי למפרד לתנא קמא משעירי יום הכפורים עם שאר השעירים. ומסתבר נמי דמה שכתב הר"ב וכן רש"י, רבי מאיר הוא דקאמר ליה, לאו דוקא כו', אלא חכמים השיבו לו לרבי שמעון אליבא דרבי מאיר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף כו': כל השעירים ר"ל שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים ושעיר הנעשה בחוץ ביום הכפורים ומחלוקת זה לא נאמר בו הלכה כדברי פלוני לפי שהוא דבר חוזר אל השם יתברך ואמנם הם חולקים בהיקש וראיות מהפסוקים אין זה מקום לזכור ענייני ההיקש בהם וכבר בארנו שכל סברא מן הסברות שאינה באה לידי מעשה מן המעשים שיפול בו מחלוקת בין החכמים לא נאמר בו הלכה כפלוגי וענין מאמרו שיקרבו זה בזה שיקריב שעיר ראש חדש כשנתאחר הקרבנו ברגל מן הרגלים ויהיה שעיר הרגל ושעיר הרגל כשנתאחר הקרבנו יקריבו בראש חדש ויהיה הוא בעצמו שעיר ראש חדש לפי שכל אחד משניהם חטאת הנעשית בחוץ הוא: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

רבי שמעון בן יהודה אומר משמו, שעירי ראשי חדשים מכפרין על טהור שאכל את הטמא. מוסיף עליהם של רגלים **כא**, שמכפרין על טהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. מוסיף עליהם של יום הכפורים **כב**, שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא, ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו, מהו שיקרבו זה בזה. אמר להם, הן. אמרו לו,

אִם כֵּן, יִהְיוּ שָׁל יוֹם הַכְּפוּרִים קִרְבִּין בְּרֵאשִׁי
חֲדָשִׁים, אֲבָל הַיָּאֵד שֶׁל רֵאשִׁי חֲדָשִׁים קִרְבִּין
בְּיוֹם הַכְּפוּרִים לְכַפֵּר כַּפֶּרֶה שְׂאִינָה שְׁלָה. אָמַר
לָהּ, כִּלְּוּ בָּאִין לְכַפֵּר עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ
וְקַדָּשִׁיו:

ר"ע מברטנורה **משמו**. שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְסַתֵּם רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יוֹחָאִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} **מוסיף כו'**. דְּלֹא דְרִישׁ אֶתְהָ נּוֹשֵׂא עוֹן וְאִין אַחַר כּו'.
וְסָבִירָא לִיה נְמוֹי דְּאַתְקוּשׁ רְגָלִים לְשַׁעִיר הַחִיצוֹן כּו'. תּוֹסְפוֹת: {כב} **מוסיף**
כו'. וְדַרְגָּלִים לֹא מְכַפְּרִי אֲדִיּוֹם הַכְּפוּרִים, דְּסָבִירָא לִיה דְּרִשָּׂא דְּאַחַת בְּשָׁנָה.
וְדִיּוֹם הַכְּפוּרִים מוֹסִיף, דְּאָמַר קָרָא וְכַפֵּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בְּשָׁנָה,
קַרְנֹתָיו דְּמִזְבַּח הַפְּנִימִי הוּא דְּאִינוּ מְכַפְּרִי שְׁתֵּי כַּפֶּרֶת, הָא דְּחִיצוֹן אֲפִלּוּ שְׁתֵּי
כַּפֶּרֶת. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר"ש בן יהודה אמר משמו שעירי ראשי חדשים כו': לפי שכבר אמר
מוסיף עליהם של יום הכפורים שהוא מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל
יש בה ידיעה בסוף: (רמב"ם)

פּרָק א - מִשְׁנָה ו

וְעַל זְדוֹן טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקַדָּשִׁיו, שְׁעִיר הַנִּעְשָׂה
בְּפָנִים {כג} וְיוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפְּרִין. וְעַל שְׂאֵר
עֵבֵרוֹת שְׁבִיתוֹרָה, הַקְּלוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, הַזְּדוֹנוֹת
וְהַשְּׂגָגוֹת, הוֹדַע וְלֹא הוֹדַע, עֲשֵׂה {כו} וְלֹא
תַעֲשֵׂה, כְּרִתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, שְׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר:

ר"ע מברטנורה ועל זדון טמאת מקדש וכו'. סתמא דתלמודא נקיט לה: שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפר. דכתיב (ויקרא טז) ומפשעיהם לכול חטאתם, ופשעים אלו מרדים [כד]: החמורות והקלות וכו'. כלה מתניתין מפרשא בגמרא הכי, בין קלות בין חמורות בין שעשאון במזיד בין שעשאון בשוגג, אותן שעשאון בשוגג בין נודע לו ספקן בין לא נודע לו ספקן, כלומר בין נודע לו שבא לידו ספק חלב ואכלו [כה] בין שלא נודע לו שבא לידו ספק חלב. ואלו הן קלות, עשה ולא תעשה. ואלו הן חמורות, כרתות ומיתות בית דין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כג] ועל זדון כו'. אף על גב דאמרין אחת כפרה אחת כו'. כפר כתיבו התוספות דאין זה שתי כפרות אלא מה שקרבן אחר מכפר. אי נמי, כפרה אחת לשוגג ואחת למזיד: [כד] וכן הוא אומר [מלכים ב ג] מלך מואב פשע בי. ואומר [שם ח] אז תפשע לבנה בעת ההיא. גמרא: [כה] דליכא לפרושי דנודע לו שגגתו ששגג ודאי, דאם כן הוי ליה חיבי חטאת ואשמות ודאין, ותנן במסכת כרתות, חיבי חטאת ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכפורים חיבין להביא לאחר יום הכפורים, אבל חיבי אשם תלוי פטורין. רש"י: [כו] עשה. בגמרא, היכי דמי, אי דלא עביד תשובה זבח רשעים תועבה, אי דעביד תשובה כל יומא נמי כו'. ומסיק בדלא עביד תשובה, ורבי היא דסבירא ליה על כל עברות שבתורה בין עשה תשובה ובין לא כו' יום הכפורים מכפר, חוץ מפורק על ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בבשר. שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר, ואם לאו אין יום הכפורים מכפר. וזבח רשעים תועבה, בשאר יומי. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו כו': אמר רחמנא על שעיר הנעשה בפנים וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגוי: וקלות נקרא מצות עשה ומצות לא תעשה זולתי לא תשא בלבד: וחמורות הם כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא לפי שהוא מן החמורות אע"פ שהוא לא תעשה בלבד. וכפל אותם לפי שבא לבאר אותם באמרו השגגות והזדונות [כו'] ר"ל בין שעשה שום דבר מהם ושגג בו או לא הודע שעיר המשתלח מכפר אפילו לא עשה תשובה מן הקלות אבל החמורות שעיר עם התשובה מכפרין: (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

אחד ישראלים, ואחד כהנים, ואחד כהן

מְשֹׁחַ **{כז}**. מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן
מְשֹׁחַ, אֲלֵא שְׂדֵם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים **{כח}**
עַל טַמְאֵת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר,
כְּשֵׁם שְׂדֵם הַשְּׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים מְכַפֵּר עַל
יִשְׂרָאֵל, כֹּךְ דָּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. כְּשֵׁם
שְׂוֹדוּיוֹ שֶׁל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל,
כֹּךְ וְדוּוּיוֹ שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים :

ר"ע מברטנורה אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֲנִים. הֵכִי קֹאמֵר, אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד
כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מְשֹׁחַ מִתְּכַפְּרִים בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּשָׂאֵר עֲבֵרוֹת, וְאִין
חֲלוּק בֵּינֵיהֶן: אֲלֵא שְׂדֵם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טַמְאֵת מְקַדָּשׁ
וְקִדְשָׁיו. כֹּל מֵה שְּׁשְׁעִיר הַפְּנִימִי מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, דְּהִינּוּ תְּלִית יִשְׂרָאֵל
עַל שְׁיֵשׁ בֵּה יְדִיעָה בְּתַחֲלָה וְאִין בֵּה יְדִיעָה בְּסוּף וּזְדוֹן טַמְאֵת מְקַדָּשׁ
וְקִדְשָׁיו, וְכֵן כְּפֶרֶת שְׁעִיר הַחִיצוֹן פְּרוּ שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל הַקָּרֵב בְּיוֹם הַכְּפוּרִים
מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כְּשֵׁם. שְׂאֵתָה מוֹדָה בְּדָם הַשְּׁעִיר
הַפְּנִימִי שֶׁמְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל כְּפֶרֶתוֹ בְּלֹא שׁוּם וְדוּי, שְׂאִין וְדוּי בְּשְׁעִיר
הַפְּנִימִי אֲלֵא בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, כֹּךְ דָּם הַפָּר בְּלֹא שׁוּם וְדוּי מְכַפֵּר עַל
הַכֹּהֲנִים עַל טַמְאֵת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו. אֵיתֵר לִיה וְדוּוּיוֹ שֶׁל פָּר בְּמִקּוֹם וְדוּי
שֶׁל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים בְּשָׂאֵר עֲבֵרוֹת, וְאִין לָהֶם כְּפֶרֶת
בְּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כז}** אֶחָד כו'. בְּגִמְרָא יְלִיף לִיה: **{כח}** הַכֹּהֲנִים. דְּהֵא כְּתִיב בְּתֵר
מַעֲשֶׂה פֶר וְשְׁעִיר וְכֹפֵר עַל הַקִּדָּשׁ וְגו'. וְהַתּוֹסְפוֹת כְּתִבּוּ דְּבִשְׁעִיר הַפְּנִימִי כְּתִיב
אֲשֶׁר לָעַם, וְלֹא לְכֹהֲנִים, וְחִיצוֹן אֲתַקֵּשׁ לְפָנִימִי. עֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם אֶחָד יִשְׂרָאֵלִים וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מְשֹׁחַ כו': אִמֵר כִּי כּוֹלָם
שׁוּם בַּכְּפֶרֶת שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְאִין בֵּין הַכֹּהֲנִים לְיִשְׂרָאֵל וְכֹהֵן מְשֹׁחַ הַפֶּרֶשׁ
זוֹלָתִי בְּטוֹמְאֵת מְקַדָּשׁ וְקִדְשָׁיו וְר' שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כִּי הֵם גַּם כֵּן חֲלוּקִין בַּכְּפֶרֶת
שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְאִמֵנָם יִכְפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּלֵבָד: (רמב"ם)

פרק ב - משנה א

יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. נְטֵמָא וְיָדַע וְנִעְלָמָה מִמְּנוּ הַטְּמֵאָה וְזָכוּר אֶת הַקֹּדֶשׁ, נִעְלָם מִמְּנוּ הַקֹּדֶשׁ וְזָכוּר אֶת הַטְּמֵאָה, נִעְלָמוּ מִמְּנוּ זֶה וְזֶה וְאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְלֹא יָדַע, וּמִשְׁאֲכָל יָדַע, הֵרִי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. נְטֵמָא וְיָדַע וְנִעְלָמָה מִמְּנוּ טְמֵאָה וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ, נִעְלָם מִמְּנוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוּר אֶת הַטְּמֵאָה, נִעְלָמוּ מִמְּנוּ זֶה וְזֶה וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע, וּמִשְׁיַצָּא יָדַע, הֵרִי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד:

ר"ע מברטנורה **ידיעות הטמאה**. נטמא וידע שנטמא **[א]**. בשעת טמאה או אחרי כן: **ניעלמה ממנו טמאה**. ועל ידי אותו העלם אכל קדש, הרי אחת. ונכנס למקדש, הרי שתיים. דכתיב ונעלם ממנו והוא טמא, משמע שנתעלמה ממנו טמאה. ולפי שאינו חייב עליה אלא אם כן ידע בתחלה שנטמא ואחר כך נעלמה ממנו, משום הכי קרי לה ידיעות **[ב]**: **נעלם ממנו הקדש**. או המקדש, ואכל קדש או נכנס למקדש, וזכור לטמאה. הרי שתיים אחרות דלא כתיבי **[ג]**: **נעלם ממנו זה וזה**. אינו ממנין הידיעות **[ד]**, אלא הא קמשמע לן דאף על גב דבשעת אכילת קדש או כניסת מקדש אינו זכור לא לטמאה ולא לקדש, חייב קרבן עולה ויורד: **[ד]**, אלא הא קמשמע לן דאע"ג דבשעת אכילת קודש או כניסת מקדש אינו זכור לא לטמאה ולא לקודש, חייב קרבן עולה ויורד: (ר"ע

עיקר תוי"ט {א} רש"י. משמע שפרש כלה מתניתין בידיעה גמורה. שפרש וידע שנטמא כו'. והמקדק יכול לפרש כלה מתניתין בידיעת בית רבו. תוספות. ועין פרק קמא משנה ג'. ועוד דע, שעם זה שצריך שתהא לו ידיעה שנטמא צריך גם כן שתהא לו ידיעה שזה מקדש ושזה קדש: {ב} והינו טעמא נמי דלא תני ארבע שהם שמנה, והינו עוד ארבע ידיעות בסוף, דלא חשיב הני ידיעות דאיתנהו בכל התורה כלה, שאין אדם מביא חטאת אלא אם כן נודע לו שחטא, כדאיתא בגמרא: {ג} בהדיא. אלא מרבויה דונעלם דרשינן לה בסוף פרקין: {ד} ולא קשיא אמאי לא חשיב להו ולהוי שש, דמפיון דחשבינן ידיעת הטמאה דלקדש וכן דלמקדש, וכן ידיעת המקדש גם ידיעת הקדש, אין להוסיף במנין ידיעות העלם שניהם יחד, כיון שפבר נמנו כל אחת בפרט: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע נטמא וידע כו': כשתבונן הידיעות תמצא שמונה. הראשונה שידע שהוא טמא ואח"כ נעלם ממנו ונכנס למקדש אחר כך ידע ידיעה שניה כי היה טמא כשנכנס לעזרה הנה אלו שתי ידיעות והשלישית שידע שזה מקדש ונעלם ממנו ונכנס במקדש אחר כן ידע שהיה טמא כשנכנס והנה זו ידיעה רביעית והחמישית שידע שזה קדש ונעלם ממנו זה ואכלו והוא טמא אחר כן ידע שמה שאכל הוא קדש הנה זו ידיעה ששית ושביעית שידע שהוא טמא ונעלם זה ממנו ואכל קדש ואח"כ ידע שטמא היה כשאכל זו ידיעה השמינית ואלה שמונה מיני ידיעות מהם שתי ידיעות בטומאת גופו וזה שידע שהוא טמא ונעלם זה ממנו ועשה מה שעשה אחר כן ידע שהוא טמא ומהם שתי ידיעות במקדש והוא שידע שהוא מקדש ונעלם ממנו ונכנס ואח"כ ידע שהוא מקדש ומהם שתי ידיעות בבשר קדש והוא שידע שהוא קדש ונעלם ממנו ואכל ואחר כן ידע שקדש אכל ואמנם אמר שהן ארבעה ואע"פ שהן שמנה כמו שמנינו לפי שלא מנה זולתי ידיעה ראשונה בלבד אשר באותה ידיעה יתכן שיתחייב קרבן כשנודע לו בסוף אבל ידיעות שבסוף לא מנה אותם בשום פנים לפי שכ"ז שלא קדמה לו ידיעה אינו חייב קרבן ואע"פ שידע בסוף וכאילו אמר ידיעות הטומאה שבתחלה שתיים שהן ד' אמנם היותם שתיים לפי שהם כולם תלויות בטומאת מקדש ובטומאת קדשיו והיותם ארבע ידיעות טומאת גופו תחלה לענין מקדש וקדשיו וידיעת המקדש תחלה וידיעת בשר קדש תחלה וידיעת טומאת גופו תחלה ולענין בשר קדש ואמרו נעלם ממנו זה וזה אינו ממנין הידיעות אבל הוא מגיד הדין שהוא חייב קרבן אף על פי שלא היתה אצלו ידיעה בשעת המעשה בשום פנים לא בטומאה ולא בקדש וכבר ידעת שענין קרבן עולה ויורד כי הוא העולה עם העשיר ויורד עם העני הוא לשון המקרא ואם לא תשיג ידו וגו' והנה הוספנו בפירוש זה ההלכה לפי שהוא קשה מאד בהש"ס ומה שזכרנו מפתח למה שזכר לשם: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

אֶחָד הַנִּכְנָס לְעֶזְרָה **{ה}** וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת הָעֶזְרָה, שָׁאִין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֶזְרוֹת אֲלֵא בְּמֶלֶךְ וְנָבִיא וְאוֹרִים וְתַמִּים וּבִסְנֵה־דָרִין שֶׁל שְׁבָעִים וְאֶחָד וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת וּבִשְׂשִׁיר. וּבֵית דִּין **{ב}** מְהַלְכִין וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם, וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם. הַפְּנִימִית **{ג}** נֶאֱכַלְתָּ וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרָפָת. וְכָל שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בְּכָל אֱלוֹ, הַנִּכְנָס לְשֵׁם אֵין חֵיבִין עָלֶיהָ **{ד}** :

ר"ע מברטנורה אֶחָד הַנִּכְנָס לְעֶזְרָה. ראשונה: וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסֶפֶת. שְׁהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אַחֲרֵי כֵן: שָׁאִין מוֹסִיפִין וְכוּ'. לְפִיכָךְ הִיא קְדוּשָׁה כְּרֵאשׁוֹנָה: אֲלֵא בְּמֶלֶךְ. דְּאָמַר קָרָא (שְׁמוֹת כה) כָּל אֲשֶׁר אָנִי מֵרָאֶה אוֹתָךְ אֶת תְּבֻנֹת הַמֶּשֶׁכָּן וְאֶת תְּבֻנֹת כָּל כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ, קָרָא יִתְרָא הוּא לְמַדְרֵשׁ לְדוֹרוֹת. וּבִימֵי מֹשֶׁה הוּא מֶלֶךְ **{ו}** וְנָבִיא וְאָחִיו כֹּהֵן גָּדוֹל וְהָיוּ שֵׁם אוֹרִים וְתַמִּים **{ז}** וְשְׁבָעִים זְקֵנִים **{ח}**, אֶף לְדוֹרוֹת כֵּן: וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת. בְּשְׁנֵי לַחֲמֵי תוֹדָה. וְהָיוּ נוֹשְׂאִים אוֹתָן בְּהַקֵּף סָבִיב עַד סוּף הַגְּבוּל שֶׁמְקַדְּשִׁים, וְשֵׁם אוֹכְלִים הָאֶחָת וְשׁוֹרְפִים הַשְּׁנִיָּה, וְעַל פִּי נְבִיא נֶאֱכַלְתָּ וְעַל פִּי נְבִיא נִשְׂרָפָת **{ט}**. וְהִינוּ דֹתֵנוּ הַפְּנִימִית נֶאֱכַלְתָּ וְהַחִיצוֹנָה נִשְׂרָפָת. וּמִנְחָמָה בֶּן חַכְלִיָּה גָּמַר, דְּכִתִּיב בֵּיהּ (נְחֻמָּה יב) וְאֶעֱמִידָה שְׁתֵּי תוֹדוֹת גְּדוֹלֹת **{י}**: וּבִשְׂשִׁיר. הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אַרְוִמְמָךְ ה' כִּי דְלִיתָנִי **{יא}** (תְּהִלִּים ט). וּבֵית שְׁנֵי אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה שֵׁם לֹא מֶלֶךְ וְלֹא אוֹרִים וְתַמִּים, הַקְּדָשָׁה שֶׁקִּדַּשׁ שְׁלֹמֹה הַבֵּית בְּרֵאשׁוֹנָה קְדָשָׁה לְשַׁעֲתָהּ וְקְדָשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא. וְעֵבוֹדָה דְּנִחְמָה בֶּן חַכְלִיָּה לְזַכֵּר בְּעֶלְמָא הָוָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} לעזרה. דְּבַעֲזָרָה נֶאֱמַר כָּרַת לְטָמֵא הַנִּכְנָס, כְּדֹאִיתָא בְּמִשְׁנָה ח' פָּרָק קָמָא דְכֻלִּים: **{ו}** שְׁעָלִיו נֶאֱמַר (דְּבָרִים לג) וַיְהִי בִישְׁרוֹן מֶלֶךְ. הַרְמַב"ם: **{ז}** כְּלוֹמַר וְכִיוֹן שֶׁאָחִיו כֹּהֵן גָּדוֹל הָיָה אִם כֵּן הָיָה שֵׁם אוֹרִים וְתַמִּים. וְהַקְּשׁוּ הַתוֹסֶפֶת אֶף עַל גַּב דְּאֶהְרֹן הָיָה בְּבָנָיו הַמִּשְׁכָּן וְכִי נִשְׁאַלוּ בְּאוֹרִים וְתַמִּים לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן, הֲלֹא קִדְּם שְׁנַתְּכֵהוּ אֶהְרֹן עַל יְדֵי הַמְּלוֹאִים נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן: **{ח}** רַש"י וְהַרְמַב"ם. וּבִסְנֵה־דָרִין פֶּרֶשׁ הַר"ב מִשׁוּם דְּמֹשֶׁה בְּמִקּוֹם סְנֵה־דָרִין הָוָה קָאִי. וְטַעְמָא דְּמִסְתַּבֵּר הוּא, לְפִי שֶׁלֹּא נִמְצָא מְנוּי שְׁבָעִים לְסְנֵה־דָרִין כִּי אִם בְּפֶרֶשׁת מִתְּאוּנָנִים, וְהָיָה זֶה אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן כּוּי. וּלְפִירוּשׁ דְּהַכָּא, צְרִיךְ לֹמַר דְּשְׁבָעִים זְקֵנִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּסוּף פֶּרֶשׁת מִשְׁפָּטִים הֵם הָיוּ מִיַּחֲדִים שְׁבַעֲדָה לְכָל דְּבַר שֶׁבְּקִדְּשָׁה, כְּעֵין סְנֵה־דָרִין: **{ט}** כְּלוֹמַר שֶׁאֵין טַעַם בְּדַבֵּר לְמָה

זו נֶאֱכַלְתָּ וְלָמָּה זוֹ נִשְׁרָפֶת, אֲלֵא עַל פִּי נְבִיא בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עָשׂוּ כֵן. דְּלִיכָא לְמִימַר דְּחִיצוּנָה כִּי אֲתִיָּא קִדְשָׁה הַמְּקוֹם וְהַפְּנִימִית הִיא לֹא נִפְסַלְתָּ בְּיוֹצֵא וְשִׁלְכָךְ נֶאֱכַלְתָּ, דְּהָא בְּלֹא הָא לֹא סִגִּי: {י} בְּגַמְרָא, מְאִי גְדוּלוֹת, אִילִימָא כּוּי, אֲלֵא גְדוּלוֹת שְׁבַתוֹדָה, וּמְאִי נִיהוּ חִמְצָ. דְּחִלוֹת חִמְצָ הִיוּ גְדוּלוֹת מְשַׁל מְצָה (כְּדִתְנִי רִישׁ פ"ז דְּמִנְחוֹת): {יא} פֶּרֶשׁ רִשׁ"י, הוּא מְזִמּוֹר שֶׁל חֲנֻכַּת הַבַּיִת, לְכָךְ אוֹמֵר אוֹתוֹ. וּבְגַמְרָא מְסִיִּים וְשִׁיר שֶׁל פְּגָעִים עַד כִּי אֲתָה ה' מַחְסִי עֲלִיוֹן שְׁמִתָּ מְעוֹנָךְ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר מְזִמּוֹר לְדוֹד בְּבִרְחוֹ [מִפְּנֵי אֲבֻשָׁלוֹם בְּנוֹ] ה' מָה רַבּוּ צָרֵי כּוּי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יב} וּבֵית דִּין כּוּי. לְמִימְרָא דְּבֵית דִּין קִפְּי תוֹדָה אֲזִלִּי, וְהַכְּתִיב (נְחֻמִּיָּה יב) וַיִּלְךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וְחָצִי שָׂרִי יְהוּדָה. הֵכִי קֶאֱמַר, בֵּית דִּין מְהַלְכִין וְשִׁתִּי תוֹדוֹת מְהַלְכוֹת וּבֵית דִּין אַחֲרֵיהֶם. גְּמָרָא. כְּלוּמַר דְּתַנִּי בֵּית דִּין כּוּי וְהִדַּר מְפָרֶשׁ כִּיצַד. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יג} הַפְּנִימִית. פְּלִיגִי תַנְיָא בְּגַמְרָא, חַד אָמַר זֶה כְּנֶגֶד זֶה הִיוּ מְהַלְכוֹת, כְּלוּמַר שְׁנֵי כְּהֲנִים נוֹשְׂאִים אוֹתָם זֶה אֶצֶל זֶה, וְהוּא הַפְּנִימִית הֵךְ דְּמַקְרָבָא אֶצֶל חוּמָה. וְחַד אָמַר זֶה אַחַר זֶה, וְהוּי הַפְּנִימִית הֵךְ דְּמַקְרָבָא לְבֵית דִּין: {יד} אִין חִיבִין. הֵכִי קֶאֱמַר, הַנְּכַנְס לְמְקוֹם פְּלוּנִי וְהַנְּכַנְס לְמְקוֹם פְּלוּנִי וְהַנְּכַנְס כּוּי כְּלָם אִין חִיבִין עַל הַמְּקוֹם שְׁנַכְנַס כָּל אַחַד וְאַחַד: (עִיקַר תּוּ"ט).

רמב"ם אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת כו': אמר רחמנא למשה ככל אשר אני מראה אותך וגוי' וכן תעשו ר"ל שכל מקדש שיעשו כגון זה יהיה מעשהו וכבר ידעת שמשה מלך היה ומכלל המלכים מנו אותו מוסיף על הנבואה ועליו נאמר (דברים לג) ויהי בישורון מלך והסנהדרין הם שבעים זקנים וכן האורים והתומים והביא ראיה על השתי תודות ממה שנאמר בעזרא (נחמיה יב) ואעמידה שתי תודות גדולות והשיר שאומרים הוא ארוממך ה' כי דליתני וגוי' אחר כן ילכו השתי תודות זו אחר זו עד המקום שירצו וכשמגיעין עד סופו עומדין ונאכלת אחת מהן והשנית שורפין אותה והוא פירוש מה שאמרו על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת ואלה השתי תודות הם לחם בלבד מבלי כבשים לפי שאלה גם כן ממני התודה כמו שיתבאר עוד במקומו ואשר חייב להיות בית שני קדוש ואע"פ שנעשה מאין אורים ותומים ומאין מלך לפי שבקדושתו עומד עד סוף הדורות ר"ל הקדושה שנתקדש בימי שלמה ומעשה עזרא אמנם זכר בעלמא הוא דעבד: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ג

נְטִמָּא בְּעִזָּרָה {טו} וְנֶעְלָמָה מִמְּנוּ טִמְאָה וְזָכוֹר

את המקדש, נעלים ממנו מקדש וזכור
לטמאה, נעלים ממנו זה וזה, והשתחוה **יט** או
ששהה בכדי השתחוואה, בא לו בארקה, חיב.
בקצרה, פטור. זו היא מצות עשה שבמקדש,
שאינו חיבין עליה:

ר"ע מברטנורה נטמא בעזרה. וידע שנטמא, והשתחוה בהעלים זה כלפי
פנים, אף על פי שלא ששה **יז**. או השתחוה כלפי חוץ, והוא דשהה כדי
השתחוואה **יז**. ושיעור השתחוואה היא כדי שיקרא אדם פסוק זה בישוב
יח, ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו להודות [הודות] לה' כי טוב
כי לעולם חסדו. והוא פסוק בדברי הקמים **ב ז**: או שבא לו בארקה.
שיצא לו דרך ארקה שיש קצרה ממנו לצאת, ואפלו לא ששה תחלה,
חיב: ובקצרה פטור. היכא דלא השתחוה ולא ששה, ויצא לו דרך
קצרה, פטור: זו היא מצות עשה שבמקדש. דיש כאן וישלחו מן
המחנה כל טמא: שאינו חיבין עליה. בית דין, פר העלים דבר. שאם שגגו
וטעו בהוראה זו, והורו לו שיצא בארקה, אין מביאין על שגגת הוראה
זו פר העלים דבר של צבור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **טו** בעזרה. בגמרא יליף לה אף לנטמא בפנים. ועין תוספות
יום טוב: **יז** וזו כריעה בעלמא. גמרא: **יז** גמרא. ופרש רש"י, מחיב
משום שהיה. והדין עמו כו'. והא קא משמע לן דהשתחוואה דכלפי חוץ בעי
שהיה, ואי לא, לא. אבל לא דבעי השתחוואה על כל פנים. ועין תוספות יום
טוב: **יח** לא במהירות ולא באריכות. הרמב"ם: **יט** והשתחוה כו'.
שעורין הללו הלכה למשה מסיני הם במי שנטמא בתוך העזרה. רש"י: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה כו': כשהשתחוה לצד ההיכל
ואפילו לא ששה לשם בשום פנים או כשהשתחוה כלפי חוץ ושהה או ששה
שיעור אותה השתחוואה שתהיה לחוץ ונזכר אחר כך חיב ושיעור אותה
השתחוואה כדי שיקרא אדם זה המקרא ביישוב לא במהירות ולא באריכות
הוא ויכרעו אפים [ארצה] על הרצפה וישתחוו להודות לה' כי טוב כי לעולם
חסדו ופסוק זה הוא בדה"י **ב ז** ומצות עשה הוא שנאמר לו צא בקצרה
ואמרו שאין חיבין עליו ר"ל אין ב"ד חיבין קרבן כשהורו בו ואמרו אין
מותר לו שיעמוד במקדש והוא טמא אבל יצא כמו שיוכל ואפילו בארוכה
וחיב שיקצר (לכוונתו) ועוד יתבאר עיקר זה בהוריות **פ"ב הלכה ה**): (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

וְאִיזוֹ הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָה {כ} שְׁחִיבִין עָלֶיהָ, הִיא מְשַׁמֵּשׂ עִם הַטְּהוֹרָה וְאָמְרָה לּוֹ נְטִמְאָתִי, וּפְרֵשׁ מִיָּד, חֵיב, מִפְּנֵי שֶׁיְצִיאתוֹ הִנָּא לּוֹ כְּבִיאתוֹ :

ר"ע מברטנורה וְאִיזוֹ הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָה. שְׁדוּמָה לָּזוֹ שֶׁבִּמְקַדָּשׁ, שְׁאַרְע לּוֹ הַטְּמֵאָה מְשַׁבָּא בְּהִתֵּר לְיַד כְּנִיסָה, אִם שָׁגַגוּ בֵּית דִּין בְּהוֹרָאָה זֶה חֵיבִים עָלֶיהָ פֶּר הָעֵלֶם דָּבָר : הִיא מְשַׁמֵּשׂ עִם הַטְּהוֹרָה. שְׁנִכְנַס בְּהִתֵּר וְאָמְרָה לּוֹ נְטִמְאָתִי עֲכָשְׁיוֹ, וּפְרֵשׁ מִיָּד בְּקִשֵׁי הָאֲבֵר, חֵיב. אֶלָּא יַעֲמֹד בְּלֹא דִישָׁה עַד שֶׁיָּמוּת הָאֲבֵר וְיִפְרֵשׁ בְּלֹא קִשֵׁי. וְזֶהוּ הָעֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כ} שֶׁבִּנְדָה. דְּאָמַר קָרָא (ויקרא טו) וְתָהִי נִדְתָּה עָלָיו, אֶפְלוּ בְּשַׁעַת נִדְתָּה תִּהְיֶה עָלָיו. גְּמָרָא. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וְאִיזוֹ הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ כּוּ' : רָאוּי שִׁיעֲמוּד כְּמוֹ שֶׁהוּא וַיִּבְטַל הַתְּנוּעָה וְנוֹעַץ צַפְרָנִיּוֹ בְּקִרְקַע עַד שִׁימוּת הָאֲבֵר וְאֲחִ"כ יִפְרוֹשׁ וּפְרִישְׁתּוֹ מִמֶּנָּה הִיא מְצוֹת עֲשֵׂה וּפְרִיֹשׁ אִמְרוּ גִ"כ חֵיבִין עָלֶיהָ שִׁיחִיו בֵּית דִּין חֵיבִין כְּשֶׁהוֹרוּ בָּהּ וְהִתִּירוּ הַפְּרִיֶשֶׁה וְהוּא אֲסוּר וְכִמוֹ כֵּן חֵיב הָאִישׁ עֲצָמוֹ קִרְבָּן כֹּל זֶה בְּמְצוֹת עֲשֵׂה וְאִינוּ חֵיב בְּעֲשֵׂה שֶׁבִּמְקַדָּשׁ כְּמוֹ שֶׁנִּבְאָר בְּהוֹרִיֹּת (שם) : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

רַבִּי אֶלְיעָזָר אוֹמֵר, הַשְּׂרָץ וְגוֹי וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ (ויקרא

ה, על העלים שרץ חיב, ואינו חיב על העלים מקדש. רבי עקיבא אומר, ונעלם ממנו והוא טמא **{כב}** (שם), על העלים טמאה חיב, ואינו חיב על העלים מקדש. רבי ישמעאל אומר, ונעלם ונעלם שתי פעמים, לחיב על העלים טמאה ועל העלים מקדש:

ר"ע מברטנורה רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם. דאמר קרא (ויקרא ה) או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו, וקרא יתרא הוא, דהא לעיל כתיב או נפש אשר תגע בכל דבר טמא, ושרץ בכלל דבר טמא הוא, אלא ללמדך שאם ידע שנטמא ודאי ואינו יודע אם בשרץ אם בנבלה אינו חיב קרבן אם אכל קדש עד שתהיה לו ידיעה בתחלה אם בשרץ נטמא או בנבלה נטמא **{כא}**. ורבי עקיבא סבר, דכיון דידע ודאי שנטמא אף על גב דלא אתברירא ליה הטמאה שנטמא אם בשרץ או בנבלה, חיב. ותרוניהו פטרי על העלים מקדש. ורבי ישמעאל מחיב. והלכה כרבי ישמעאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא}** דאלו אשאר מחיבי קרבנות, מחיב רבי אליעזר אפלו לא נודע לו באיזה חטא שחטא. כדתנן במשנה ב' פרק ד' דקרתות. גמרא: **{כב}** רבי עקיבא אומר כו'. ואידי דבעי למכתב בהמה וחייה לדרשא כו', כתב נמי שרץ, כדתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר"א אומר השרץ ונעלם ממנו על העלים שרץ כו': רבי אליעזר אומר שזה שאמר הכתוב בנבלת שרץ טמא וכו' אחר שאמר בכל דבר טמא שהוא כולל מיני הטומאות כולם ר"ל כי אינו חיב קרבן עד שיודע באיזו טומאה ממיני הטומאות נטמא אם שרץ או נבלה או זולתו אבל כשנתברר לו שהוא טמא ואינו יודע באיזו טומאה אינו חיב קרבן ר' עקיבא אומר שהוא חיב ואע"פ שהוא נכנס בכלל כל דבר טמא ענינים אחרים יארך ביאורם ואין ראוי לזכרם כפי כוונת חבורנו זה והלכה כרבי ישמעאל: (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, שְׁבוּעָה שְׁאֵכֵל
 וְשֵׁלָא אֵכֵל, שְׁאֵכֵלְתִּי וְשֵׁלָא אֵכֵלְתִּי. שְׁבוּעָה
 שְׁלָא אֵכֵל וְאֵכֵל כָּל שְׁהוּא, חֵיב, דְּבַרֵּי רַבִּי
 עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא, הֵיכֵן מְצִינוּ
 בְּאוֹכֵל כָּל שְׁהוּא שְׁהוּא חֵיב **(ב)**, שְׁזָה חֵיב. אָמַר
 לָהֵן רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ בְּמִדְבָר **(ג)**
 וּמְבִיא קֶרְבָּן, שְׁזָה מִדְבָר וּמְבִיא קֶרְבָּן. שְׁבוּעָה
 שְׁלָא אֵכֵל וְאֵכֵל וְשֵׁתָה, אֵינוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת.
 שְׁבוּעָה שְׁלָא אֵכֵל וְשֵׁלָא אֵשֵׁתָה וְאֵכֵל וְשֵׁתָה,
 חֵיב שְׁתַּיִם :

ר"ע מברטנורה **שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם**. שְׁאֵכֵל וְשֵׁלָא אֵכֵל. הֵם הַשְּׁתַּיִם
 הַמְּפָרְשׁוֹת, דְּכַתִּיב (ויקרא ה) לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב, דְּמִשְׁמַע לְהַבָּא. לֹא אֵכֵל,
 לְהִרְעֵ. אֵכֵל, לְהִיטִיב: **שְׁאֵכֵלְתִּי וְשֵׁלָא אֵכֵלְתִּי**. הֵם הַשְּׁתַּיִם הַנוֹסְפוֹת
 מִמְּדַרְשׁ חֲכָמִים **(א)**: **מִדְבָר וּמְבִיא קֶרְבָּן**. בְּשִׁבִיל בְּטוּל דְּבוּרוֹ. וְכִיּוֹן
 דְּמִשּׁוּם בְּטוּל דְּבוּרוֹ הוּא, אָף זֶה בְּטוּל דְּבוּרוֹ הוּא. שְׁהֶאֱמַר לֹא אֵכֵל,
 דְּעִתּוֹ לְאַסֵּר עֲצָמוֹ בְּכָל שְׁהוּא: **שְׁבוּעָה שְׁלָא אֵכֵל וְאֵכֵל וְשֵׁתָה**. אָף עַל גַּב
 דְּשֵׁתָה בְּכָלֵל אֵכִילָה **(ד)** אֵינוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת, דְּהוּי לִיהַּ כְּאוֹכֵל וְחוֹזֵר
 וְאוֹכֵל בְּהַעֲלִים אֶחָד: **שְׁלָא אֵכֵל וְשֵׁלָא אֵשֵׁתָה**. הוּוּ לָהּוּ שְׁתַּיִ שְׁבוּעוֹת.
 וְאָף עַל גַּב דְּמַכִּי אָמַר לֹא אֵכֵל אֶתְסַר לִיהַּ בְּשֵׁתָה, דְּשֵׁתָה בְּכָלֵל אֵכִילָה,
 וְכִי הִדֵּר וְאָמַר תּוֹ לֹא אֵשֵׁתָה הוּוּ לֹן לְמִימַר דְּאִין שְׁבוּעָה חֲלָה עַל
 שְׁבוּעָה, שְׁאֵינִי הֶכָא, כִּיּוֹן דְּאָמַר בְּרִישָׁא לֹא אֵכֵל וְהִדֵּר אָמַר לֹא אֵשֵׁתָה

גלי דעתיה דהך אכילה דאמר ברישא אכילה גרידתא היא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} כרבי עקיבא במשנה ה': **היכן כו'**. ולא, והרי נמלה. ברך שאני. והרי הקדש שהוא חייב מעילה בשוה פרוטה ואפלו בפחות מפזיזת, ומשני הא בעינן שוה פרוטה שזהו שעורו. והא מפרש דכלי עלמא מודו דמחייב בכל שהוא. מפרש נמי כברייה דמי. פרש רש"י כברייה בשאר אסורים דמי. בריה טעמא מאי משום דחשיבה, מפרש נמי איהו אחשביה דאסריה עליה. גמרא: {ג} **במדבר**. כלומר מדבר ואוסר. דהא אשכחן שבועת העדות, אלא דהתם מדבר וחוטא הוא. וכן משפחת מגדף כו'. גמרא. ותוספות: {ד} מפרש בגמרא דילפינן מקרא כו'. ואי בעית אימא סברא, דאמר ליה איניש לחבריה נטעם מידי ועילי ואכלו ושתו. ובלשונם הווי קרי לאכילה טעימה. ואצטריך סברא לקרא, דמהו דתימא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, קא משמע לן. הר"ן בשם בעל הלכות גדולות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועת שתיים שהן ארבע שבועה שאוכל כו': שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב כו': באמרו שלא אוכל ושתה גלי אדעתיה שאמרו שלא אוכל אכילה לבדה בלא שתיה ולפיכך חייב שתיים: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

שבועה שלא אכל, ואכל פת חטין ופת שערין ופת כסמין, אינו חייב אלא אחת. שבועה שלא אכל פת חטין ופת שערין ופת כסמין, ואכל חייב על כל אחת ואחת:

ר"ע מברטנורה **חייב על כל אחת ואחת**. מדקאמר פת ופת על כל מין ומין, שמע מנה לחלק. דאי לאסר עליו מינים הללו ותו לא, הוה ליה למימר פת חטים וכן של שערים וכן של כסמין: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין ופת שעורין כו': לפי שכפל פת שהיה יכול לומר שלא אוכל פת חטין וכן של שעורים וכן של כוסמין ובכפלו גלי אדעתיה שחייב עצמו שבועה על כל אחת ואחת מהן: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה וְשִׁתָּה מִשְׁקִין הַרְבֵּה, אֵינוֹ חַיֵּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ וְשִׁתָּה, חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת :

ר"ע מברטנורה שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ. בְּגִמְרָא מוֹקִי לָהּ כְּגוֹן שֶׁהִיא חִבְרוּ מְסָרֵב בּוֹ וְאוֹמֵר לוֹ בֵּא וְשִׁתָּה עִמִּי יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ. הִיא לּוֹ לומר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה עִמָּךְ וְתוֹ לֹא, דְּכִי אֶשְׁתַּבֵּעַ, אִמְאִי דְמְסָרֵב בּוֹ אֶשְׁתַּבֵּעַ, יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ לָמָּה לִּי, שְׁמַע מִנֶּה לְחַלֵּק : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה וְשִׁתָּה מִשְׁקִין הַרְבֵּה כּוּ' : יִתְכַּן הִיּוֹתוֹ חַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בְּעִנְיַן זֶה וְהוּא שֹׁאמֵר לוֹ חִבְרוּ בֵּא וְשִׁתָּה עִמִּי יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ וְאוֹמֵר לוֹ שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ וְלִפְיֶכֶךְ חַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת לְפִי שֶׁהִיא יִכּוֹל לומר לוֹ שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתָּה עִמָּךְ * [ולא אמר] (לא) יַיִן וְשֶׁמֶן וְדַבֵּשׁ אֵלָּא לְחַלֵּק לְפִיכֶךְ חַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶכֶל, וְאֶכֶל אֶכְלִים שְׂאִינָן רְאוּיִין לְאֶכֶלָּה וְשִׁתָּה מִשְׁקִין שְׂאִינָן רְאוּיִין לְשִׁתָּה, פְּטוּר. שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶכֶל, וְאֶכֶל נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת

שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, חֵיב. רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.
אָמַר, קוֹנֵם אֶשְׁתִּי נֶהְיִית לִי **{ו}** אִם אֶכְלָתִי
הַיּוֹם, וְהוּא אָכַל **{ז}** נְבִלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים
וּרְמָשִׁים, הֲרִי אֶשְׁתּוֹ אֲסוּרָה:

ר"ע מברטנורה וְאָכַל נְבִלוֹת חֵיב. דְּרֵאוּיִן לֹאֲכִילָה הֵן אֵי לָאו דְּרַחֲמָנָא
אֲסְרִינְהוּ **{ה}**: רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. דְּמִשְׁבַּע וְעוֹמֵד הוּא עָלֵיהֶם. וּפְלִגְתָּא
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְתַנָּא קָמָא בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמְתַּרִּים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִים,
כְּגוֹן בְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶכַּל שְׁחוּטוֹת וּטְרֵפוֹת. תַּנָּא קָמָא סָבַר מְגוּ
דְּחִילָא שְׁבוּעָה אֲשַׁחוּטוֹת חִילָא נִמְי אֲטְרֵפוֹת, דְּאֲסוּר חָל עַל אֲסוּר
בְּאֲסוּר כּוֹלֵל. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר אֵין אֲסוּר חָל עַל אֲסוּר בְּאֲסוּר כּוֹלֵל.
וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: אֶשְׁתּוֹ אֲסוּרָה. שְׁהֲרִי אָכַל אֶכְלִים. וְאֶפְלוּ לְרַבִּי
שְׁמַעוֹן. דְּטַעֲמָא דְּפִטוֹר בְּקַמֵּיתָא לָאו מְשׁוּם דְּלָאוּ בְּנִי אֲכִילָה נִינְהוּ,
אֶלָּא שְׁאֵין שְׁבוּעָה חִלָּה עַל דְּבַר אֲסוּר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** רַש"י. וּכְלוּמַר וְהוֹאִיל וְאֵי לָאו דְּרַחֲמָנָא אֲסְרִינְהוּ הֵיוּ
רֵאוּיִן לֹאֲכִילָה, הִלְכָּד יֵשׁ כְּאֵן מְקוּם חֵיבוּב, וְכַדְמִסִּיק לְקַמֵּן דְּהֵינּוּ בְּכוֹלֵל כּוּי.
וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{ו}** קוֹנֵם כּוּי. צָרִיד לְפָרֵשׁ בְּמִידֵי דְלָא מְשַׁעֲבַד לָהּ: **{ז}**
אָכַל. וְצָרִיד שְׂיַדַע כֵּן בְּשַׁעַת הַשְּׁבוּעָה, דְּאִם לֹא כֵן הוּיָא נִדְרֵי שְׁגָגָה, וְנִדְרֵי
שְׁגָגוֹת מְתַרִּים כְּדִתְנֵן בְּפֶרֶק ג' דְּנִדְרִים מְשָׁנָה ב': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל וְאֶכַּל אוֹכְלִים שְׁאִינן רֵאוּיִן כּוּי: הוּא כְּשִׁכַּל
דְּבָרִים הַמּוֹתֵרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין כְּגוֹן שְׁאִמֵּר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל תַּמְרִים
וּטְרֵפוֹת וּשְׁקָצִים וְר' שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר לְפִי שְׁאִינּוּ סוּבַר אִיסוּר כּוֹלֵל וְאֵין הִלְכָה
כְּר' שְׁמַעוֹן: (רמב"ם)

פּוֹרָק ג - מְשָׁנָה ה

אָחַד דְּבָרִים שְׁל עֶצְמוֹ, וְאָחַד דְּבָרִים שְׁל
אַחֲרִים, וְאָחַד דְּבָרִים שְׂיֵשׁ בְּהוֹן מִמֶּשׁ, וְאָחַד

דְּבָרִים שְׂאִין בָּהֶם מִמֶּשׁ. כִּיצַד. אָמַר, שְׁבוּעָה שְׂאִתָּן {ח} לְאִישׁ פְּלוֹנִי וְשָׁלָא אֶתָּן, שְׁנַתְתִּי וְשָׁלָא נְתַתִּי, שְׂאִישׁוֹ וְשָׁלָא אִישׁוֹ, שְׂשִׁנְתִּי וְשָׁלָא יִשְׁנַתִּי, שְׂאִזְרָק צְרוּר לַיָּם וְשָׁלָא אִזְרָק, שְׂזִרְקַתִּי וְשָׁלָא זִרְקַתִּי. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר, אֵינּוּ חַיֵּב אֶלָּא עַל הָעֵתִיד לָבֵא, שְׂנֶאֱמַר (ויקרא ה) לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אִם כֹּן אֵין לִי אֶלָּא דְּבָרִים שְׂשִׁישׁ בָּהֶן הִרְעָה וְהִטְבָּה, דְּבָרִים שְׂאִין בָּהֶן הִרְעָה וְהִטְבָּה מִנֵּין. אָמַר לוֹ, מִרְבּוּי הַכְּתוּב. אָמַר לוֹ, אִם רַבָּה הַכְּתוּב לְכַדְּ, רַבָּה הַכְּתוּב לְכַדְּ :

ר"ע מברטנורה וְאַחַד דְּבָרִים שֶׁל אַחֲרִים. כְּדַמְפְּרֵשׁ שְׂאִתָּן לְפְלוֹנִי : שְׂאִין בָּהֶן מִמֶּשׁ. תְּרִי גִנְיִ מִשְׁמַע, כְּגוֹן שְׁנָה, וּמִשְׁמַע שְׂאִין בָּהֶם הִנָּאָה כְּגוֹן שְׂאִזְרָק צְרוּר לַיָּם : מִרְבּוּי הַכְּתוּב. לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם. וּפְלִגְתָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל, דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּרִישׁ בְּכָל הַתּוֹרָה רַבּוּיִי וּמַעוּטִי, וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל דְּרִישׁ כְּלָלִי וּפְרָטִי. רַבִּי עֲקִיבָא דְּרִישׁ אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע רַבָּה, לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב מֵעַט, לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא חֲזֵר וְרַבָּה. רַבָּה וּמַעֲט וְרַבָּה, רַבָּה הַכֹּל. מֵאִי רַבָּה, רַבָּה כֹּל מְלִי לְשַׁעֲבַר כְּלַהֲבָא. וּמֵאִי מֵעַט, מֵעַט דְּבַר מְצוּהָ. וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל דְּרִישׁ אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע כְּלָל, לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב פְּרָט, לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא חֲזֵר וְכָלֵל. כְּלָל וּפְרָט וְכָלֵל אֵי אֶתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, מַה הַפְּרָט מְפָרֵשׁ לְהַבָּא, אֶף כֹּל לְהַבָּא. וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא {ט} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} שְׂאִתָּן. מֵאִי אֶתָּן. אֵילִימָא צְדָקָה לְעַנִּי, מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא, שְׂנֶאֱמַר נְתוֹן תִּתֶּן, וּתְנֹן לְקַמּוֹן נִשְׁבַּע לְקַיָּם אֶת הַמְצוּהָ וְלֹא קַיָּם, פְּטוּר. אֶלָּא מִתְּנָה לְעֵשִׂיר. גְּמָרָא : {ט} וְאֶפְלוּ הֵכִי רְגִילוֹת לְפָרֵשׁ בְּכָלֵל וּפְרָט וְכָלֵל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אַחַד דְּבָרִים שֶׁל עֲצָמוֹ וְאַחַד דְּבָרִים שֶׁל כּוֹ' : רִיבּוּי הַכְּתוּב הוּא אִמְרוֹ אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע לְבִטָּא בְּשִׁפְתַיִם וְגוֹ' וְאִמְרָ אַחַר כֵּן לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב מֵיַעוֹט לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבּוּעָה רִיבּוּי אַחַר רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר רִיבָה וּמֵיַעוֹט וְרִיבָה וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר בְּזֶה כֹּלֵל וּפְרָט וְכֹלֵל וִיְהִיָּה הַיּוֹצֵא מִמַּחֲלָקוֹתֵם כִּפִּי מַה שְׂרָאוּי מִן הָעֲקָרִים הַנְּעֻשִׂים וְהַקִּישוֹת הַלְמוּדוֹת בְּרַבּוּי וּמֵיַעוֹט אוֹ בְּכֹלֵל וּפְרָט מַה שְׂאִתָּה רּוּאָה. וְעַנִּין הָעֵתִיד לָבֵא כְּשִׁישְׁבַע עַל הַדְּבָרִים הַבָּאִים שִׁיעֶשֶׂה אוֹתָם אוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אוֹתָם וְהִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצוּהָ {י} וְלֹא בִטֵּל, פְּטוֹר. לְקַיִם וְלֹא קַיִם, פְּטוֹר. שְׁהִיָּה בְדִין, שְׁהִיָּה חַיֵּב, כְּדַבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא, מָה אִם הָרְשׁוּת שְׁאִינוֹ מִשְׁבַּע עָלֶיָּה מִהֵרָ סִינִי, הֵרִי הוּא חַיֵּב עָלֶיָּה, מְצוּהָ שֶׁהוּא מִשְׁבַּע עָלֶיָּה מִהֵרָ סִינִי, אִינוֹ דִין שְׁהִיָּה חַיֵּב עָלֶיָּה. אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְשָׁבוּעַת הָרְשׁוּת, שְׁכֵן עָשָׂה בָּהּ לָאוּ כְּהוֹן, תֹּאמַר בְּשָׁבוּעַת מְצוּהָ שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאוּ כְּהוֹן, שְׁאִם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל וְלֹא בִטֵּל, פְּטוֹר {יא} :

ר"ע מברטנורה נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצוּהָ וְכוּ' פְּטוֹר. מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. אֲבָל לֹקָה הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שְׁוֹא: שְׁהִיָּה בְדִין שְׁהִיָּה חַיֵּב כְּדַבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא. כְּלוּמַר שְׁאֵלוּ לְדַבְּרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא הוּא חַיֵּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי, שְׁהִיָּה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא אוֹמֵר מָה אִם הָרְשׁוּת וְכוּ': שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהּ לָאוּ כְּהוֹן. וְקָרָא כְּתִיב לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב, דְּמִשְׁמַע דְּבַר שְׁיֵשׁ בּוֹ הֵן וְלֹאוּ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} הַמְצוּהָ כּוּ'. אָמַר רַחֲמֵנָא לְהִרְעֵ אוֹ לְהִיטִיב, אֲמַנְסֵ הוּא מְחַיֵּב בְּשָׁבוּעָה עַל דְּבַר שְׁאִי אֶפְשָׁר בּוֹ שְׁיִיטִיב בְּמִקּוּם לְהִרְעֵ אוֹ יִרְעֵ בְּמִקּוּם לְהִיטִיב, וְהִם דְּבַרֵי רְשׁוּת. הִרְמַב"ס. וְכְלוּמַר דְּאֵלוּ בְּדַבְּרֵי מְצוּהָ כְּשִׁישְׁבַע לְהִיטִיב וְלֹאכֵל דְּבַר אֲסוּר, הוּא מִרְעֵ לְנַפְשׁוֹ. וְכְשִׁישְׁבַע לְהִרְעֵ שֶׁלֹּא לְאֲכֹל חֶמֶץ בְּפִסְחָ, הוּא מִיטִיב לְנַפְשׁוֹ: {יא} שֶׁלֹּא כּוּ' שְׁאִם כּוּ'. דָּאִם יִשְׁבַע לְבַטֵּל מָה שְׁנִשְׁבַּע עָלָיו מִהֵרָ סִינִי, לִיכָא קַל וְחִמְרָ לְחִיבִיָּה כְּשֶׁלֹּא יִבְטֵל, אֶלָּא יַעֲשֵׂה כְּמִשְׁבַּע כּוּ', וְלִפְיִכְךָ בְּזָה אִף רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא מוֹדָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור כו' : אמר רחמנא להרע או להיטיב אמנם הוא מחויב בשבועה על דבר שאי אפשר בו שייטיב במקום להרע או ירע במקום להטיב והם דברי הרשות ובהן יתכן לאו והן הוא ישבע שיעשה ואפשר לו או לא יעשה ואפשר לו : ואמרו בנשבע לבטל את המצוה פטור ר"ל פטור מקרבן שבועת בטוי וחייב מלקות משום שבועת שוא ואין הלכה כרבי יהודה : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

שבועה שלא אכל כפר זו, שבועה שלא אכלנה, שבועה שלא אכלנה, ופאכלה, אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת בטוי **[ז]**, שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. שבועת שוא, חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור :

ר"ע מברטנורה שבועה שלא אכל כפר זו שבועה שלא אכלנה. טעמא דאמר שלא אכל והדר אמר שלא אכלנה הוא דאינו חייב אלא אחת, שאין שבועה חלה על שבועה. אבל אמר תחלה שלא אכלנה והדר אמר שלא אכל ופאכלה חלה חייב שתיים, דכי אמר שלא אכלנה אינו חייב עד שיאכל חלה, וכי הדר אמר שלא אכל פיון שאכל ממנה כזית חייב **[יב]**, הלכך השבועה האחרונה חילה, ומחייב כי אכיל מנה כזית, וכי הדר אכל חלה מחייב משום שבועה ראשונה : שבועה שלא אכלנה שבועה שלא אכלנה. אף על גב דמשבועה שלא אכלנה שניה שמעינן דאין שבועה חלה על שבועה, תנא לן שבועה שלישית **[יג]** לא שמועינן דחייבא הוא דליכא אשבועות בתריה, הא שבועות הן ולא יצאו לבטלה, ואם ימצאו מקום יחולו, שאם נשאל לחכם על הראשונה עלתה שניה תחתייה ונאסר בדבר משום שבועה שניה, וכן אם נשאל על השתיים חלה השלישית. לפי שהחכם עוקר הנדר מעקרו והוי כמי שלא נדר וחלה השניה למפרע, שהרי הראשונה כמי שאינה הואיל ונשאל עליה, וכן

כְּשֶׁנִּשְׁאַל עַל הַשְּׂתִים הָרִי כָּאֵלּוּ אֵינָם וְחָלָה הַשְּׁלִישִׁית לְמַפְרָע: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יב] פְּרוּשׁ דְּהַכִּי מִשְׁמַע, שֶׁלֹּא אֶכֶל שְׁעוֹר אֶכִּילָה מִכֶּכֶר זֶה. וְלֹא נִקְטַ כְּכֶר זֶה אֶלָּא לְמִשְׁרֵי נִפְשִׁיהַּ בְּאַחֲרֵינָא. כְּסוּף מִשְׁנֵה בְּשֵׁם הָרִיטְבִּ"א: [יג] וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת. נִרְאֶה דִּישׁ סְפָרִים דְּלֹא גָרְסִי שֶׁלֹּא אֶכְלָנָה שְׁלִישִׁית, וְאֶפְלוּ הַכִּי שְׁמַעִינָן שֶׁאִם נִשְׁאַל כּוֹי, מִדְּקַתְנִי אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת וְלֹא קַתְנִי חֵיב אַחַת: [יד] זֶה כּוֹי. לְמַעוּטֵי אֶכֶל וְלֹא אֶכֶל מִמְּלָקוֹת, שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה כו': כשאמר שבועה שלא אוכלנה ואמר אחר כן שבועה שלא אוכל ואכל חייב שתים כשאמר שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה ואמר אחר כן שלא אוכל אפי' אכל ממנה כזית ולפיכך חייב משאכל ממנה כזית וכשסיים אכילתו חייב שתים וזה כשהקדים שלא אוכלנה כמו שמשלנו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ח

אֵיזוֹ הִיא שְׁבוּעַת שְׂוֹא, נִשְׁבַּע לְשָׁנוֹת אֶת הַיְדוּעַ לְאָדָם, אָמַר עַל הָעֵמוּד שֶׁל אָבֹן [טו] שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב, וְעַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה, וְעַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. נִשְׁבַּע עַל דְּבַר שְׂאֵי אֶפְשָׁר, אִם לֹא רָאִיתִי גָמַל שְׁפוּרַח בְּאֹיִר, וְאִם לֹא רָאִיתִי נָחַשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד. אָמַר לְעֵדִים בָּאוּ וְהִעִידוּנִי, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נִעִידָד. נִשְׁבַּע לְבִטֹּל אֶת הַמְצֹוה, שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת סִכָּה, וְשֶׁלֹּא לְטַל לּוֹלֵב, וְשֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ תְּפָלִין, זֶה הִיא שְׁבוּעַת שְׂוֹא [יט], שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת וְעַל שְׁגָגָתָה פָּטוּר:

ר"ע מברטנורה **אם לא ראיתי גמל פורח באויר.** כלומר יאסרו כל פרות שבעולם עלי אם לא ראיתי וכו' **{ט}**: נחש פקורת בית הבד. כתבנית קורת בית הבד וצורתה **{י}**. דאלו כעבי קורת בית הבד לא הוי שבעת שוא, דאיכא טובא: **שבועה שלא נעידך.** בטול מצוה היא **{יח}**, דהא חיב להעיד שנקאמר (ויקרא ה) אם לוא יגיד ונשא עונו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{טו}** **של אבן כו'.** אבל של זהב לא שכחת. הלכך לא אפיך נמי למתני על העמוד של זהב כדמפיך על האיש וגו': **{טז}** בגמרא. וכתבו התוספות, פרוש, בשבועה. וכתב הר"ן דטעמא דאין שבעת בטוי ואין הפרות נאסרין עליו, ואפלו הכי לקי, משום דהא ודאי לא נתפון זה לאסר הפרות, שאם היה מתפון לכך הוה ליה לאסר בלא שום תנאי, שהרי עכשיו גם כן פרות אסורים עליו, ולמה תלה נדרו בדבר שאינו, אלא ודאי לא נתפון אלא לקים שראה אותו הדבר, ומשום הכי לוקה משום שבעת שוא. ולדבריו כל פרות לאו דוקא, אלא הוא הדין חד פירא, וכן במשנה ב' פרק ג' דנדרים כתב הר"ב כפר זו. ועין תוספות יום טוב: **{יז}** בגמרא, בטרופי. ופרש רש"י, שיש בו חריצים פקורת בית הבד. כך ראיתי נחש מנמר. ועין תוספות יום טוב: **{יח}** הינו דבר שאי אפשר. רש"י. ולדבריהם מתניתין הכי קאמר, שלא נעידך הינו נשבע לבטל כו'. ועין תוספות יום טוב: **{יט}** זו כו'. למעוטי אכלתי ולא אכלתי דחיב קרבן. ורבי עקיבא היא דריש פרקין. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע כו': הידוע לאדם עד שיהיה אותו הדבר ידוע אצל שלשה בני אדם או יותר ואמרו אם לא ראיתי הוא שיאמר כל פירות העולם אסורין עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר או כיוצא בזה ואמרו כקורת בית הבד ר"ל כתבניתה וצורתה והוא תבנית שאינו מצוי בנחשים כמותה אבל בגודל הגוף מצוי ואין בו שבועת שוא הנה נתבאר לך בכאן שמיני שבועת שוא שלשה האחד שישבע על שהוא חיוב המציאות שהוא בחילוף מה שהוא מצוי או שישבע על מה שהוא נמנע המציאות שהוא נמצא או שישבע על דבר שאין צריך בו לאמת הספור בשבועה כגון שישבע על האיש שהוא איש ועל האשה שהיא אשה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ט

שבועה שאכל כפר זו, שבועה שלא אכלנה,

הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בְּטוּי וְהַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שְׂוֹא **[כ]**. אֲכָלָהּ, עָבַר עַל שְׁבוּעַת שְׂוֹא. לֹא אֲכָלָהּ, עָבַר עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי :

ר"ע מברטנורה אֲכָלָהּ עָבַר עַל שְׁבוּעַת שְׂוֹא. הֵכִי קֹאֵמֵר, אֲכָלָהּ, עָבַר עַל שְׁבוּעַת שְׂוֹא לְחוּדָא. לֹא אֲכָלָהּ, עָבַר אֶף אֶשְׁבוּעַת בְּטוּי. דְּמַכִּי נִשְׁבַּע שְׂאֵכֶל כְּכַר זֹ חַיֵּב לְאֲכָלָהּ, וְכִי הִדַּר נִשְׁבַּע שְׂלֵא יֵאֲכַלְנָה הֵרִי נִשְׁבַּע לְבִטֹּל אֶת הַמְצוּהָ, וְלוֹקָה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שְׂוֹא בֵּין יֵאֲכֹל בֵּין לֹא יֵאֲכֹל **[כא]**, וְאִי לֹא אֲכִיל לָהּ חַיֵּב שְׁתֵּימָס, מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שְׂוֹא וְאֶף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כ]** שְׂוֹא. תֵּימָה, דְּשִׁתִּיחֵן שְׁבוּעוֹת בְּטוּי. דְּשְׁבוּעָה שְׂאֵכֶל הֵינּוּ כְּזֵית, כְּמוֹ שְׁבוּעָה שְׂלֵא אֲכֹל. וְשְׂלֵא אֲכַלְנָה הֵינּוּ שְׂלֵא אֲכַלְנָה כְּלָה. וְשָׂמָא יֵשׁ לְחֵלֶק בֵּין אֲכֹל לְשְׂלֵא אֲכֹל. תּוֹסָפוֹת : **[כא]** שְׁהֵרִי יִצְאָתָה שְׁבוּעָה לְשְׂוֹא עַל דְּבַר שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ, וּמֵאוֹתָהּ הַשְּׁעָה הוּא עוֹבֵר, אֶפְלוּ קִיִּם שְׁבוּעָתוֹ. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁבוּעָה שְׂאֵכֶל כְּכַר זֹ שְׁבוּעָה שְׂלֵא אֲכַלְנָה כו' : מִבּוֹאֵר הוּא שְׂכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שִׂיאֲכַלְנָה שֶׁהוּא חַיֵּיב לְאֲכַלָּהּ מִכֻּלֵּי הַמְצוּהָ כְּמוֹ שֶׁהוּא חַיֵּיב לַעֲשׂוֹת סוּכָה וְלוֹלֵב כִּי הוּא חַיֵּיב לְקַיֵּם הַשְׁבוּעָה וּמָה שֶׁנִּשְׁבַּע אַחֵר כֵּן שְׂלֵא יֵאֲכַלְנָה כֵּאִילוּ נִשְׁבַּע שְׂלֵא יַעֲשֶׂה סוּכָה אוֹ לוֹלֵב וְאִמְרוּ אֲכַלָּה עָבַר עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי פִּירוּשׁוֹ אֶף עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְפִי שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעַת שׂוֹא עַל שְׁנֵי הַעֲנִינִין : (רמב"ם)

פֶּרֶק ג' - מִשְׁנֵה י

שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וּבְקְרוֹבִים, בְּכִשְׂרִים וּבְפְסוּלִין, בְּפְנֵי בֵּית דִּין וְשְׂלֵא בְּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עֶצְמוֹ. וְחַיֵּיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת וְעַל שְׂגָגָתָהּ קֶרְבָּן עוֹלָה וְיֹרֵד :

ר"ע מברטנורה **באנשים ובנשים**. אידי דבעי למתני שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים כו' תנא בשבועת ביטוי שנוהגת בכל אלו: **ברחוקים ובקרובים**. כגון שאתן לפלוגי, בין רחוק בין קרוב: **בכשרים ובפסולים**. בכשר לעדות ופסול: **מפי עצמו**. שהוציא הוא שבועה מפיו. אבל אם השביעוהו אחרים אכלת ולא אכלת, ואמר לא אכלתי ואכל או להפך, פטור אם לא ענה אמן. ואם ענה אמן אחר שהשביעו חברו, הוי כנשבע מפי עצמו וחיב **כב**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **כב** מדתנן לקמן אחת זו ואחת זו כו'. וילפינן לה מדכתוב ואמרה האשה אמן אמן. גמרא. ופרש הר"ן, דאי לא דמנא כמוציא שבועה אמאי מבדקא, אפלו משבע מפי אחרים אין כאן, שהרי לא אמרה כלום אחר שבועה. דלא דמי למשביע עדים שפופרים אחר השבועה ואומרים אין אנו יודעים כו', אלא ודאי כמוציא שבועה מפיו דמי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים כו': אמרו מפי עצמו הוא תנאי בשבועת ביטוי אבל אם השביעוהו עליה זולתו שיאכל או שלא יאכל אין חייב לעשות כמו שנשבע אלא אם ענה אמן כי אין הפרש בין שנשבע הוא עצמו או שישביענו זולתו ואמר אמן כמו שיתבאר אחר כך: (רמב"ם)

פרק ג - משנה יא

שבועת שוא נוהגת באנשים ובנשים, ברחוקים ובקרובים, בכשרים ובפסולים, בפני בית דין ושלא בפני בית דין, ומפי עצמו. וחיבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור. אחת זו, ואחת זו, המשבע מפי אחרים, חיב. כיצד. אמר, לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום, משביעך אני, ואמר אמן, חיב:

ר"ע מברטנורה שְׁבוּעַת שְׂוֹא כּוֹי בְּרַחוּקִים וּבְקֵרוּבִים. נִשְׁבַּע עַל אִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה, בֵּין רַחוּק בֵּין קֵרוּב: אַחַת זֶה וְאַחַת זֶה. אַחַת שְׁבוּעַת שְׂוֹא וְאַחַת שְׁבוּעַת בְּטוּי, מִשְׁבַּע מִפִּי אַחֲרִים חָיב בְּדַעְנֵי אֱמֹן: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם שבועת שוא נוהגת באנשים ובנשים כו': אמנם זכר אנשים ונשים ושאר החילוקים לפי שרוצה לזכור אחר כן שבועת העדות שאין נשים חייבות ולא קרובים ולא פסולין ואפי' ענו אמן כמו שנבאר בפ' שאחר זה: (רמב"ם)

ד

פרק

פרק ד - משנה א

שְׁבוּעַת הָעֵדוּת {א} נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְנָשִׁים, בְּרַחוּקִין וְלֹא בְקֵרוּבִין, בְּכַשְׂרִים וְלֹא בְפָסוּלִין. וְאִינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּרֵאוּיִין לְהָעִיד, בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְשִׁלָּא בְּפָנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עֲצָמוֹ {ב}, וּמִפִּי אַחֲרִים, אִין חֵיבִין עַד שְׂיִכְפְּרוּ בְּהוֹן בְּבֵית דִּין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עֲצָמוֹ {ג} וּבֵין מִפִּי אַחֲרִים, אִין חֵיבִין עַד שְׂיִכְפְּרוּ בְּהוֹן בְּבֵית דִּין:

ר"ע מברטנורה **שבועת העדות.** נוהגת באנשים ולא בנשים. דכתיב (ויקרא ה) והוא עד, בראוי להעיד הכתוב מדבר, ואשה אינה ראויה להעיד, דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים, אנשים ולא נשים. והוא קרא בעדים הוא דכתיב, נאמר כאן שנים ונאמר להלן שנים, על פי שנים עדים (שם יז): **ולא בקרובים.** דפסולי עדות ניהו, דכתיב (שם כד) לא יומתו אבות על בנים, בעדות בנים. והוא הדין לשאר קרובים: **ולא בפסולים.** כגון חגיבי מיתות וחגיבי מלקיות וגזלן (ב), דאקרו רשעים, והתורה אמרה אל תשת רשע עד: **ואינה נוהגת אלא בראויין להעיד.** לאפוקי מלך שאינו מעיד, והפסולים לעדות מדרבנן (ג) כגון משחקי בקביא ומפריחי יונה: **בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו.** אם מפי עצמו נשבע שבועה שאיני יודע לה עדות (ה), חיב, בין נשבע בפני בית דין בין שלא בפני בית דין: **ומפי אחרים.** כגון משביע אני עליכם שתבאו ותעידוני, ואמרו לו אין אנו יודעים לה עדות (ו): **אינם חיבין עד שיכפרו בבית דין.** דכתיב (ויקרא ה) אם לוא יגיד ונשא עונו, במקום שאלו היה מגיד היה מועיל. וקרא במשבע מפי אחרים כתיב (ז). ואין הלכה כרבי מאיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] **שבועת כו'.** שבועה לא כתיב בהדיא בקרא, אלא ילפינן מקול, כמו שכתוב בריש מתניתין דסוף פרקין: (ב) כלומר, אף על גב דאינו בר מלקות, שנתק לעשה דהשבון: (ג) מכלל דמלך מדאורייתא אינו כשר להעיד, והכי איתא בהדיא בגמרא דממעטינו משחק בקביא וכל שכן מלך. וכלומר שהוא מדאורייתא. ופרש רש"י, דכתיב (דברים יז) שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך, והבא להעיד צריך לעמוד לפני הדין ודרך בזיון הוא לו. ולפי זה אף במלכי בית דוד אירינן, דאינן ראויין להעיד. ועין תוספות יום טוב: (ד) **מפי עצמו.** דיליף לה מגזרה שנה דתחטא תחטא מפקדון. וסבר דיון מנה. ומנה כלומר, דדינינו מנה לחיבו אף מפי עצמו, ומנה כי התם דמחיבי בין בבית דין בין שלא בבית דין. דנשבע על שקר כתיב, משמע בין בבית דין בין שלא בבית דין. רש"י: (ה) וכן אם ענה אמן אחר השבועה. רש"י: (ו) אף על גב דלא ענה אמן. שכן הוא אומר ושמעיה קול אלה אם לוא יגיד ונשא עונו: (ז) שנאמר ושמעיה קול אלה: (ח) **בין כו'.** דסבירא להו דיון מנה ואוקי באתרה. כלומר, לאחר שהבאת מפי עצמו לשבועת העדות מפקדון, אוקי באתרה בדין הכתוב בשבועת העדות, דמפי אחרים שמשפטו דוקא בבית דין, הכי נמי מפי עצמו שהבאת אינו אלא בבית דין: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים כו': זה שאמר אינה נוהגת אלא בראויין להעיד להוציא מלך ופסולי עדות דרבנן לפי שהם פטורין ואע"פ שהם ראויין להעיד מדאורייתא ואין הלכה כר' מאיר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

וְחִיבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שְׁגָגְתָּהּ עִם זְדוֹן
הָעֵדוּת, וְאִינֶן חִיבִין עַל שְׁגָגְתָּהּ. וּמָה הֵן חִיבִין
עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, קֶרְבָּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד :

ר"ע מברטנורה וְחִיבִין. קֶרְבָּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה. שְׁהָרִי לֹא
נֶאֱמַר בָּהּ וְנֶעְלַם: וְעַל שְׁגָגְתָּהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת. שְׂיֻדְעִים שְׁשְׁבוּעָה זֶה
אֶסוּרָה **{ט}** אָבֵל אֵין יוֹדְעִים שְׁחִיבִים עָלֶיהָ קֶרְבָּן: וְאִין חִיבִים עַל
שְׁגָגְתָּהּ. אִם שׁוֹגְגִים הֵם לְגַמְרִי, כְּסְבוּרִים שְׂאִין יוֹדְעִין לוֹ עֵדוּת וְאַחַר
כֵּן נִזְכְּרוּ **{י}**. שְׁהָרִי הֵן אֲנוּסִים וְלֹא קָרִינֵן בָּהוּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ט}** וּמִמִּילָא שְׂיֻדְעַ לֹו עֵדוּת. דָּאִי לָאוּ הָכִי אֵינָהּ אֶסוּרָה. וְהִינֵנו
זְדוֹן הָעֵדוּת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{י}** רַש"י. וְתַמְהוּ הַתּוֹסְפוֹת, דְּתַיִפּוּק
לִיהַ דְּבִקּוּשְׁטָא קָא מְשַׁתְּבְּעִי. וְתַרְץ הַר"ן, דְּרַש"י הָכִי קֶאֱמַר, שְׁבִאוֹתָהּ שְׁעָה
שְׁנִשְׁבְּעוּ אֵין אֲנוּ יוֹדְעִין, יוֹדְעִין הִי אֶלָּא שְׁלֹא הִי מִתְּכַוְּנִים לְשׁוּם לֵב, אָבֵל
לֹא הִי צְרִיכִין יְדִיעָה אַחֲרֵת, וְנִמְצָא מָה שְׁנִשְׁבְּעוּ אֵין אֲנוּ יוֹדְעִים לֹא נִשְׁבְּעוּ
עַל הָאֲמֵת, שְׂאֵלוּ הִי שְׂמִים לֵב בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹדְעִים הִי, שְׁהָרִי מִיָּד
כְּשֶׁנִּשְׁבְּעוּ נִזְכְּרוּ בְּלֹא שׁוּם חֲדוּשׁ יְדִיעָה, וְאַפְלוּ הָכִי כִּינֵן שְׁהִי סְבוּרִים לְשְׁבַע
עַל הָאֲמֵת, פְּטוּרִים, מְשׁוּם דְּאֲנוּסִים הִי כּוֹי. אָבֵל וְדָאִי דְּהוּא הַדִּין וְכָל שְׁכּוֹן
כְּשֶׁסְבוּרִים שְׁמַתְרִים לְגַמְרִי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וְחִיבִין עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה וְעַל שְׁגָגְתָּהּ עִם זְדוֹן כּוֹי: לֹא אִמְרָה תּוֹרָה
בְּשִׁבוּעַת עֵדוּת וְנֶעְלַם מִמֵּנוּ וּלְפִיכֵךְ חִיבֵי עַל זְדוֹנָהּ קֶרְבָּן וְשְׁגָגְתָּהּ עִם זְדוֹן
הָעֵדוּת הוּא שִׁידַע שְׁשִׁבוּעָה זֶה אֶסוּרָה וְשִׁיתְּבַרר הָעֵדוּת וְשִׁזּוּ הַשְּׁבוּעָה שְׁקָר
אֲבֵל הוּא אֵינֵנו יוֹדַע אִם יִתְחַיֵּב עָלֶיהָ קֶרְבָּן אִם לֹאוּ וְאִזּוּ יִתְחַיֵּב קֶרְבָּן אֲבֵל
כְּשֶׁשָּׁגַג כָּל עֵינֵינָהּ וְלֹא יָדַע אִם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֶסוּרָה אוּ לֹאוּ וְנִשְׁבַּע שְׁלֹא
יָדַע הָעֵדוּת אֵינֵנו חִיבֵי כָּלּוּם וְזֶהוּ מָה שֶׁאִמַּר וְאִין תִּיבִין עַל שְׁגָגְתָּהּ: (רמב"ם)

שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת כִּיצַד. אָמַר לְשָׁנִים בָּאוּ
וְהַעֲיִדוּנִי. שְׁבוּעָה שָׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת,
אוּ שְׁאָמְרוּ **[יא]** לוֹ אִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת,
מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ אָמֵן, הָרִי אֵלַי
חַיְבִין. הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לְבֵית
דִּין **[יב]** וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ, פְּטוּרִים. כִּפְרוּ,
חַיְבִים עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הַשְּׁבִיעַ עֲלֵיהֶן
חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְכִפְרוּ, אֵינָן חַיְבִין
אֶלָּא אַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִה טַעַם, הוֹאִיל
וְאֵינָם יְכוּלִין לַחְזֹר וּלְהוֹדוֹת:

ר"ע מברטנורה וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ פְּטוּרִים. וְאֶפְלוּ כִּפְרוּ חוּץ לְבֵית דִּין
עַל כָּל שְׁבוּעָה. שָׁאִין כְּפִירָה חוּץ לְבֵית דִּין חֲשׂוּבָה כְּפִירָה: **כִּפְרוּ בְּבֵית**
דִּין חַיְבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. דְּאָמַר קָרָא (עִיקָרָא ה) וְהָיָה כִּי יֵאָשֵׁם לְאַחַת
מֵאֵלֶּה, לְחַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת: **מִה טַעַם**. אִין חַיְבִים אֶלָּא אַחַת אֶפְלוּ
שִׁתְּקוּ וְכִפְרוּ לְבִסוּף, וְלֹא אֲמַרְיִן כְּפִירָה קִימָא אֶפְלְהוּ לְחַיְבִים עַל כָּל
אַחַת וְאַחַת: **הוֹאִיל**. וְאֵלַי כִּפְרוּ בְּבֵית דִּין בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה שׁוּב לֹא הָיוּ
יְכוּלִין לַחְזֹר וּלְהוֹדוֹת, שֶׁכֶּבֶר הַגִּידוּ שָׁאִינָם יוֹדְעִים לוֹ שׁוּם עֲדוֹת וְשׁוּב
אִין חוּזְרִים וּמְגִידִים **[יג]**. הַלְּכָךְ אֵף עַל גַּב דְּלֹא כִפְרוּ אֶלָּא לְבִסוּף, כָּל
הַשְּׁבוּעוֹת הָיוּ לְבִטְלָה חוּץ מִן הָרִאשׁוֹנָה. דָּאִם מִה שִׁשְׁתְּקוּ בְּרִאשׁוֹנָה
כְּפִירָה הִיא, שׁוּב אֵינָם רְאוּיִים לְהַשְּׁבִיעַן, וְאִם אֵינָה כְּפִירָה הָרִי מִשְׁבְּעִין
וְעוֹמְדִין, וּמִה זֶה שְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה. עַל כְּרַחֲךָ כִּי כְּתִיב לְאַחַת לְחַיֵּב עַל
כָּל אַחַת וְאַחַת, אֲשֶׁר שְׁבוּעַת חוּץ לְבֵית דִּין וְכִפְרוּ בְּבֵית דִּין כְּתִיב, דְּשְׁבוּעוֹת
חוּץ לְבֵית דִּין שְׁהָיָה מִשְׁבְּעִין שְׁיִבְאוּ לְבֵית דִּין וְיַעֲיִדוּ לֹא יֵצְאוּ לְבִטְלָה,
וְרְאוּיֹת יִחַלְקוּ, שָׁאִם כִּפְרוּ שֶׁם בְּרִאשׁוֹנָה הָיָה רְאוּי לַחְזֹר וּלְהַשְּׁבִיעַן:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** שְׁאָמְרוּ. בְּלֹא שְׁבוּעָה, אִין אָנוּ כּוֹי, וְאָמַר לָהֶם מִשְׁבִּיעַ אֲנִי
עֲלֵיכֶם שְׁהָיָה אֲמַת מִה שְׁאָמַרְתֶּם, וְאָמְרוּ אָמֵן, חַיְבִים. אֲבָל אִם שִׁתְּקוּ אַחַר
הַשְּׁבוּעָה, אִין כָּאֵן קְבֻלַּת שְׁבוּעָה. רַש"י. וְנִרְאֶה מִלְּשׁוֹנוֹ דְּדוּקָא שִׁתְּקוּ, אֲבָל
כִּפְרוּ וְאָמְרוּ אִין אָנוּ יוֹדְעִים כּוֹי חַיְבִים. וּמִיָּרִי בְּבֵית דִּין. וּמִתְּנִיתִין אֶפְלוּ
כְּרַבְּנֵן. וְאָמֵן לֹא דוּקָא, וְלֹא נְקֻטוּ אֶלָּא כְּדִי לְקַצֵּר. וְכֵן כְּתִבוּ הַתּוֹסֵפוֹת, וְעִין
בְּסֻמוּף (אוֹת יג): **[יב]** חוּץ לְבֵית דִּין. אֲתִיבָא נְמִי כְּרַבְּנֵן, דְּלְרַבְּנֵן נְמִי לֹא בְּעִינֵן

שבועה בבית דין, אלא הפפירה. דאִהגְדָה דוֹקא קפיד קרא דְלִהוּי בְּמִקוּם הָרְאוּי לְהִגְדָה. תוספות: [יג] וְרִישָׁא דְתַנִּי הָרִי אֵלּוּ חִיבִין, וְלֹא אֲמַרִינְן דְהוּי כְּפִירַת דְבָרִים בְּעִלְמָא כִּיּוֹן דְכָבֵר אֲמָרוּ אִין אָנוּ יוֹדְעִים כּוּי וְשׁוּב אִין יְכוּלִין לְחֹזֵר וּלְהוֹדוֹת, נְרָאָה לִי מְשׁוּם דְלֹא קִפְדָה הִתּוֹרָה אַחוּזָר וּמְגִיד אֵלּא בְּתַר שְׁבוּעָה. דָּאִם לֹא יִגִּיד, בְּתַר וְשְׁמַעָה קוּל אֵלּה כְּתִיב. וְהִטְעַם מִפְּנֵי שְׁדַרְדָּו הַעֲדִים לְהַשְׁמִיט שְׁלֹא לְהַעֲיֵד, וְכִשְׁאוּמְרִים בְּתַר שְׁבוּעָה יוֹדְעִים אָנוּ, אִין זֶה חוּזָר כּוּי. עוֹד נְרָאָה לִי, דְאִין אָנוּ יוֹדְעִים לֹא מְקַרִי מְגִיד כָּלֵל, דְהָא לֹא הִגִּידוּ כְּלוּם, וְהִכָּא לָאוּ מְשׁוּם חוּזָר וּמְגִיד אֵיתִינְן עֲלֵהּ, אֵלּא מְשׁוּם דְכִפְרוּ בְּתַר שְׁבוּעָה שׁוּב לֹא מְצוּ מְשׁוּי נִפְשִׁיהוּ רְשִׁיעֵי לומר יוֹדְעִים אָנוּ. וּבְהִכִּי מִתְרַצָּא אֲמַאי נְקִט רִישָׁא בְּמִשְׁבַּע מִפִּי עֲצָמוּ, דְלֹא שְׁמוּעֵינְן הֵד רְבוּתָא נְקִט בְּמִפִּי עֲצָמוּ. הָרִיין. כְּלוּמַר דְאֵלּוּ הָוּה נְקִט בְּמִשְׁבַּע מִפִּי אַחֲרִים, לֹא הִיָּה יְכוּל לְהִתְחִיל אֲמָרוּ אִין אָנוּ יוֹדְעִים כּוּי, לְפִי שְׁשׁוּב אַחַר כְּדָּ כְּשִׁמְשִׁבֵּינְן אִין רְגִילוֹת לְהַשִּׁיב אֵלּא אָמֵן, וְאִם כֵּן לֹא הָוּה יוֹדְעִין רְבוּתָא זֹו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועת העדות כיצד אמר לשנים בואו כו': לא תהיה כפירה אלא בבית דין דאמר רחמנא אם לא יגיד ונשא עונו במקום שיועיל ההגדה והוא בבית דין יתחייב על שבועה שנשבע חוץ לב"ד וטענת ר' שמעון מבוארת וברורה כי הם הואיל וכפרו לא יתכן להם להעיד אחר כן וכל שבועה שישביעו אותם אחר כן אינם חייבין עליה כלום שהם אינם יכולים להעיד אותה עדות: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, שְׁנִיָּהֶן חִיבִין. בְּזֶה אַחַר זֶה, הָרְאוּשׁוֹן חִיב וְהַשְּׁנִי פְטוּר. כְּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד, הַכּוֹפֵר חִיב [זט]. הָיוּ שְׁתֵּי כְּתִי עֲדִים, כְּפָרָה הָרְאוּשׁוֹנָה וְאַחַר כְּדָּ כְּפָרָה הַשְּׁנִיָּה, שְׁתֵּיהֶם חִיבוֹת, מִפְּנֵי שְׁהַעֲדוֹת יְכוּלָה לְהִתְקַיֵּם בְּשְׁתֵּיהֶן [כ]:

ר"ע מברטנורה **כפרו שניהם כאחד**. בתוך כְּדֵי דְבוּר **[יד]**: **בְּזֶה אַחַר זֶה**. שְׁהִיָּה בֵּין זֶה לְזֶה יוֹתֵר מִכְּדֵי דְבוּר: **הָרֵאשׁוֹן חַיֵּב**. אֲבָל הַשְּׁנִי פְטוּר, שְׁכִינֵן שְׁכַפְרָה הָרֵאשׁוֹן שׁוּב אֵין הַשְּׁנִי רְאוּי לְהַעֲיֵד, שֶׁהוּא יְחִידִי **[טו]**: **שְׁתִּיָּהֵן חַיִּבוֹת**. בְּגִמְרָא פְּרִיָּךְ, רֵאשׁוֹנָה אֲמַאי חַיִּבַת, הָא קִימָא כַּת שְׁנִיָּה, וּמָה הַפְּסִידוּהוּ הָרֵאשׁוֹנִים בְּכַפִּירְתָּם **[יז]**. וּמִשְׁנֵי, דְּמַתְּנִיתִין אִירִי כְּגוֹן שְׁהִיוּ הָעֵדִים שָׁל כַּת שְׁנִיָּה קְרוּבִים בְּנִשׁוּתִיהֵן **[יח]**, שְׁלֵא הָיוּ כְּשָׂרִים לְהַעֲיֵד כְּשְׁכַפְרָה כַּת רֵאשׁוֹנָה, וּנְשׁוּתִיהֵן גּוֹסְסוֹת. מָהוּ דְּתִימָא בִּינֵן דְּקִימָא לָן רַב גּוֹסְסִים לְמִיתָה הוּוּ לְהוּ כְּאֵלוּ מִתּוּ וְתַפְטֹר כַּת רֵאשׁוֹנָה דְּהָא קִימָא שְׁנִיָּה, קָא מְשַׁמַּע לָן הַשְּׁתָּא מִיָּהָא לֹא שְׁכּוּב **[יט]**, וְנִמְצָא שְׁלֵא הָיָה שָׁם בְּשַׁעַת כְּפִירָה אֲלֵא כַּת רֵאשׁוֹנָה בְּלֵבָד, וּלְפִיכֵךְ חַיִּבִין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יד]** גְּמָרָא. דְּאִי אֲפָשֶׁר לְצַמְצֵם. וּפְרוּשׁ תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר, עֵינֵן בְּרִישׁ פְּרָק ד' דְּנָזִיר. וְלֹא שְׁיָהִיָּה כָּל הַכְּפִירָה תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר אֲלֵא שְׁתַּתְּחִיל תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר. גְּמָרָא. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** דְּאָף עַל גַּב דְּקָם לְשְׁבוּעָה (וְרַב בְּנֵי אָדָם אִיו נִשְׁבַּעֵין לְשָׁקֵר וְהָיָה מְשֻׁלָּם), דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן לֹא כְּמָמוֹן דְּמִי. גְּמָרָא: **[טז]** **הַכּוֹפֵר כּו'**. גְּמָרָא הַשְּׁתָּא בְּזֶה אַחַר זֶה דְּתַרְוִיָּהוּ קָא כְּפָרִי אֲמַרְתָּ הָרֵאשׁוֹן חַיֵּב וְשְׁנִי פְטוּר, כְּפָר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד מִבְּעֵיא. לֹא צְרִיכָא כְּגוֹן שְׁכַפְרָה שְׁנִיָּהֵם וְחֹזֵר אֶחָד מֵהֵן וְהוֹדָה בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר, וְהָא קִמְשַׁמַּע לָן דְּמָהוּ דְּתִימָא דְּהָא דְּרִישָׁא תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר מִהֵנִי, הֵנִי מְלִי כְּפִירָה וּכְפִירָה, אֲבָל כְּפִירָה וְהוֹדָאָה אִימָא לֹא, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יז]** שְׁהִיוּ יְכוּלִים לומר יָדַעְנוּ כִּי הָיָה שָׁם כַּת אַחֲרַת בְּשַׁעַת תְּבִיעֵתָן. הַרְמַב"ם: **[יח]** נִשְׂאוּ שְׁתֵּי אַחִיוֹת, וְאִינֵן כְּשָׂרִים בְּעֵדוּת אַחַת. וְקָשָׁה גּוֹסְסוֹת דְּקִימָר דְּמִשְׁמַע דְּתַרְוִיָּהוּ גּוֹסְסוֹת לְמַאי, דְּבִאֲחַת סָגִי. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמִירִי כְּגוֹן שְׁבַשַׁעַת רֵאֲיַת הָעֵדוּת הָיוּ רְחוּקִים. דְּבַעֲיָנָן תְּחַלְתָּן וְסוּפָן בְּכַשְׁרוֹת: **[יט]** וְלִמְדָךְ שְׁהַגּוֹסֵס הָיָה כְּחֵי לְכָל דְּבָרָיו וְאָף עַל פִּי שְׁרָבָן לְמִיתָה. רַשִׁי וְהַר"ן. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** **בְּשְׁתִּיָּהֵן**. שְׁאַחַר שְׁמִתּוּ הַנְּשִׂים אַז כְּפָרָה הַשְּׁנִיָּה הָעֵדוּת גַּם בֵּין הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כפרו שניהן כאחד שניהן חייבין בזה אחד זה כו': זה שאמר כאחד ר"ל בתוך כדי דבור והוא שיעור שאילת שלום תלמיד לרב והוא כדי שיאמר לו שלום עליך רבי ואם היה בין כפירת זה לכפירת זה יותר מזה השיעור נאמר בהם זה אחר זה ואמר שתיהן חייבות יש בו תנאים וזה כי כשהיתה כת שניה ראויה להעיד לא תתחייב כת ראשונה על כפירתה כלום לפי שהם לא בטלו דברי אמת מה שהיו יכולים לומר ידענו כי שם כת אחרת בשעת תביעתם ואמנם מה שאמר בכאן שתיהם חייבות הוא כמו שביארו כשהיתה כת שניה קרובים בנשותיהן ונשותיהן גוססות כשכפרה כת ראשונה ואחר כן מתו הנשים ואז כפרה כת שניה העדות ג"כ ואפשר שיעלה בדעתנו שכת ראשונה פטורה לפי שהיא אומרת ידענו שזולתנו יעידו ולפיכך כפרנו לפי שנשותיהן שבשבילן היו פסולין הרי הן גוססין ורוב גוססין למיתה ולפי שידענו שהן קרובות למות ובעליהן יהיו כשרין כפרנו הודיענו כי לא נקבל מהם טענה זו לפי שבשעת כפירתם נתבטלה ולא היה שם זולתם שיעידו באותה שעה בעצמה לפי שכת שניה אז היו קרובים: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבֹאוּ וּתְעִידוּנִי
שֵׁישׁ לִי בַיַּד פְּלוֹנֵי פְקָדוֹן וּתְשׁוּמַת יָד וְגִזַּל
וְאִבְדָּה. שְׁבוּעָה {כא} שָׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוּת,
אִין חִיבִין אֲלֵא אַחַת. שְׁבוּעָה שָׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין
שֵׁישׁ לָךְ בַּיַּד פְּלוֹנֵי פְקָדוֹן וּתְשׁוּמַת יָד וְגִזַּל
וְאִבְדָּה, חִיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. מִשְׁבִּיעַ אֲנִי
עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֵׁישׁ לִי בַיַּד
פְּלוֹנֵי פְקָדוֹן חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכֶסֶם. שְׁבוּעָה
שָׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוּת, אִין חִיבִין אֲלֵא
אַחַת. שְׁבוּעָה שָׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוּת שֵׁישׁ
לָךְ בַּיַּד פְּלוֹנֵי חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכֶסֶם, חִיבִין עַל
כָּל אַחַת וְאַחַת :

ר"ע מברטנורה תְּשׁוּמַת יָד. הַלּוֹאָה. שְׁשִׁים בְּגִדוֹ מָמוֹן : וְאִבְדָּה. שְׁמֵצָא
אַבְדָּתִי : חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכֶסֶם. רִישָׁא אֲשִׁמוּעִינָן מִן אֶחָד וּתְבִיעוֹת
חֲלוּקוֹת. וְסִיפָא אֲשִׁמוּעִינָן תְּבִיעָה אַחַת כָּלָם פְּקָדוֹן, וּמִינִין חֲלוּקִים :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כא} שְׁבוּעָה כו'. שְׁבוּעָה זוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ לָמָּה, דְּכִינָן שְׁאָמַר הִלָּה
מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם מִשְׁבְּעִין הֵם כו'. וַיֵּשׁ לּוֹמַר לְרַבּוֹתָא נִקְט דְּאָף עַל גַּב
דְּהוֹצִיאוּ הֵם עֲצָמָם שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם אֲפִלוּ הִכִּי אֵינָן חִיבִין אֲלֵא אַחַת. וְעִין
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משביע אני עליכם אם לא תבואו כו' : הודיענו שאין הפרש בין שינוי
מיני הטענות או בין שינוי מיני הדברים שטוענין אותן ואפילו טען בהן ממין

אחד במשא ומתן כגון שיאמר להם יש לי אצלכם עדות שיש לי אצל זה חטין ושעורין וכוסמין בתורת פקדון או שאמר להם יש לי אצלכם עדות שיש לי אצלו כך וכך חטין מהם פקדון ומהם תשומת יד ומהם גזלה ומהם אבידה הדין בשני מינין האלה מכפירת העדות אחד כמה שזכר : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבֹאוּ וּתְעִידוּנִי שִׁישׁ לִי בַיָּד פְּלוֹנֵי נֶזֶק וְחֲצֵי נֶזֶק, תִּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, תִּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה, וְשְׂאֵנִס אִישׁ פְּלוֹנֵי אֶת בְּתִי, וּפְתָה אֶת בְּתִי, וְשִׁהַכְּנִי בְּנִי, וְשִׁחַבַּל בֵּי חֲבֵרִי, וְשִׁהַדְּלִיק אֶת גְּדִישַׁי בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, הֲרִי אֵלוֹ חֲיָבִין :

ר"ע מברטנורה נֶזֶק וְחֲצֵי נֶזֶק. בְּחֲצֵי נֶזֶק צְרוּרוֹת דְּמִמוֹנָא הוּא וְלֹא קִנְסָא **[כב]**. דְּאִמְרִינן בְּעֵדוּת שֶׁל קִנְס אִין חֲיָבִין **[כג]** : תִּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתִשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. מִשּׁוּם קִרְנָא : וְשְׂאֵנִס אִישׁ פְּלוֹנֵי וּפְתָה אֶת בְּתִי. מִשּׁוּם בִּשְׁת וּפְגָם דְּמִמוֹנָא הוּא **[כד]** : וְשִׁהַכְּנִי בְּנִי. הַכָּאָה שְׁאִין בְּהַ חַבּוּרָה, שְׁאִינן חֲיָב עֲלֶיהָ מִיתָה. וְכִיּוֹן דְּלִיכָא מִיתָה אִיכָא מָמוֹן : וְשִׁחַבַּל בֵּי חֲבֵרִי בְּיוֹם הַכְּפוּרִים. וְנִקְט לֵה, דְּאָף עַל גַּב דְּעֵנוּשׁ כְּרַת חֲיָב מָמוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[כב]** גְּמָרָא, וְהָא קָא מְשַׁמַּע לָן. וּפְרִשׁ רִשְׁיִי וְאִדִּי דְּתִנְיָא הָא, תִּנְיָא בְּהַדְּיָהוּ תִּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה וְאוֹנִס וּמִפְתָּה, דְּמָמוֹן שְׁאִין מִשְׁתַּלֵּם בְּרֵאשׁ הוּא, דּוּמְיָא דְּחֲצֵי נֶזֶק שְׁאִין מִשְׁתַּלֵּם בְּרֵאשׁ. וְעִין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב : **[כג]** דְּקִימָא לָן מוֹדָה בְּקִנְס פְּטוּר, הַלְּפָד לֹא הוּי אֱלָא גּוֹרֵם לְמָמוֹן, דְּאֵלוֹ הוֹדָה הָיָה פְּטוּר, וְלֹא מָמוֹן הוּא. גְּמָרָא : **[כד]** דְּמִסְתַּמָּא מָמוֹנָא קָא תִּבַּע וְלֹא קִנְס, שְׁאִם הוֹדָה לֹא יִשְׁלֵם. וְעִין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי כו' : אלו הדברים כולן אם העידו לו בשום דבר שיגבה אותו בעדותם

ולפיכך אם כפרו הם חייבים אמנם יבא להם החיוב על עדות ממון לא על עדות הקנס ומה שהן בכאן חייבין על עדות חצי נזק ר"ל חצי נזק צרורות שהוא ממון וכן תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה מחמת הקרן ושאנס איש פלוני ופתה את בתו מצד הבשת והפגם וכבר נתבאר בסנהדרין כי מכה אביו ואמו אינו חייב מיתה אלא אם עשה חבורה ולפיכך כשהכה אותו בנו ולא חבל בו הוא חייב ממון בלבד כגון בשת וצער כמו שבארנו בפרק ח' מן בבא קמא : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תִבְאוּ וּתְעִידוּנִי
שְׁאֲנִי כֹהֵן, שְׁאֲנִי לוֹי, שְׁאֲנִי {כה} בֶּן גְּרוּשָׁה,
שְׁאֲנִי בֶּן חִלּוּצָה, שְׁאֲנִי פְּלוֹנִי {כו} כֹהֵן, שְׁאֲנִי
פְּלוֹנִי לוֹי, שְׁאֲנִינוּ בֶּן גְּרוּשָׁה, שְׁאֲנִינוּ בֶּן חִלּוּצָה,
שְׁאֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת בֵּיתוֹ, וּפְתָה אֶת בֵּיתוֹ,
וְשָׁחַבְל בִּי בְּנִי, וְשָׁחַבְל בִּי חֲבֵרִי, וְשָׁחַדְלִיק
גְּדִישֵׁי בְּשַׁבַּת, הֲרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין :

ר"ע מברטנורה **שְׁאֲנִי כֹהֵן**. פְּטוּרִין, שְׁאֲנִי הַעֲדִים חֲיָבִין אֶלָּא כְּשֶׁכִּפְּרוּ
בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תְּבִיעוֹת מִמּוֹן : שְׁאֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי אוֹ פְּתָה בֵּיתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי.
וּבֵיתוֹ דְּקִתְּנִי, אֲנִישׁ פְּלוֹנִי כֹהֵן דְּלַעֲלִיל קָאִי, [דְּתַנָּא לַעֲלִיל מִנִּיהּ שְׁאֲנִישׁ פְּלוֹנִי כֹהֵן אוֹ
לוֹי וְאִינוּ בֶּן גְּרוּשָׁה, וְעֲלִיהּ קָאִי], אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעַן שְׁאֲנִי אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ
פְּלוֹנִי דְּאִירִי בֵּיהּ עַד הַשְּׁתָּא. פְּטוּרִים, דְּבָעִינן שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ.
וּבְגִמְרָא מוֹקִי לֵהּ בְּבֵּא בְּהַרְשָׁאָה, וְאִי תְּבִיעַת מִמּוֹן אַחַר הוּי, הִיוּ חֲיָבִים.
וְאִשְׁמוּעִינן דְּאִין נְחָשֵׁב הַמְרָשָׁה בְּעַל דִּין בְּזָה כְּשֶׁאֵר מִמּוֹן, דְּכִיּוֹן דְּמִמּוֹן
שְׁהוּא שׁוֹאֵל לֹא מְטָא לִידֵיהּ מֵעוֹלָם, לֹא מְצִי לְמַכְתָּב הַרְשָׁאָה עֲלִיהּ :
וְשָׁחַבְל בִּי בְּנִי. חֲבֵלָה הִיא חֲבוּרָה. פְּטוּרִין, שְׁאֲנִי הַעֲדוּהוּ הִיא מִתְחַיֵּב
מִיתָה וְלֹא מִמּוֹן : וְשָׁחַבְל בִּי חֲבֵרִי וְשָׁחַדְלִיק אֶת גְּדִישֵׁי בְּשַׁבַּת. דְּתַרְוִיּוּהוּ
חֲיִיב מִיתָה נִינְהוּ וּפְטוּרִים מִן הַמִּמּוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כה} שְׂאִינִי כו'. נִקְטָה לָהּ בְּלִשׁוֹן חַיּוּב וּבְלִשׁוֹן שְׁלִיכָהּ : **{כו} פְּלוֹנִי כו'.** מְשֻׁנָּה יִתְּרָה הִיא, דְּהָא אֶפְלוּ מְנָה לְפְלוֹנִי כו' תִּנּוּן בְּמִשְׁנָה י"ב דְּפְטוּר. אֵלָּא הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְּדוֹקָא שְׁפְלוֹנִי כְהוּן פְּטוּר בְּכָל עֲנָוָה, דְּלֹא שְׂיָדָּ בְּהַרְשָׁאָה. אֲבָל מְנָה כו' זְמַנִּין דְּחִיבָּ כְּגוֹן בְּהַרְשָׁאָה. גְּמָרָא. וּמְנָה דְּהוּא הַדִּין סִיפָא שְׂאֵנִס כו', דְּהוּי נְמִי מְשֻׁנָּה יִתְּרָה, בְּבֵא בְּהַרְשָׁאָה אִירִי. וְזֵהוּ שְׁפַתְבַּ הַר"ב (וְכֹן פְּתַב רש"י) וּבְגְמָרָא מוֹקִי לָהּ בְּבֵא בְּהַרְשָׁאָה. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאני כהן כו' : אלה הדברים כולם אם העידו לו בשום דבר מהם לא יקח ממון בשום פנים לפי שמעקרנו אין אדם מת ומשלם וכבר שמעת זה פעמים (והדבר שראוי לבנו על מי שהכהו אינו שלו אבל הוא לבנו) ולפיכך אם כפרו פטורים לפי שמה שאמרה התורה והוא עד או ראה או ידע וגוי מפי קבלה למדנו בתביעת ממון הכתוב מדבר : ואמרו שפתה פלוני בתו הוא כגון אמרו שהכני בני [והדבר שראוי לבנו על מי שהכהו אינו שלו אבל הוא לבנו] שהיא תביעה שאין לו בו ממון [לפני] שלא ישביע [אלא] בשביל זולתו ולפיכך פטורין ואפ"י יהיה זה המשביע אותם מורשה לאותו כהן אבל מורשה תביעת ממון אם כפרו הם חייבין לפי שמעקרי הדין ג"כ שהעדים כשמשביעים המורשה וכפרו חייבין ואע"פ שהעדות אינה לו אלא למי שהרשהו : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָבֹאוּ וּתְעִידוּנִי שְׂאֵמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לְתָן לִי מְאֲתִים זֹז וְלֹא נָתַן לִי, הֲרִי אֵלָּו פְּטוּרִים, שְׂאִין חִיבִין אֵלָּא עַל תְּבִיעַת מְמוֹן כְּפִקְדוֹן :

ר"ע מברטנורה שְׂאֵמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לְתָן לִי וְכו' פְּטוּרִים. דְּכַתִּיב בְּשִׁבְעַת הָעֵדוֹת תִּחְטָא, וְכַתִּיב בְּשִׁבְעַת הַפְּקָדוֹן תִּחְטָא, מֵה שְׁבִיעַת הַפְּקָדוֹן עַל תְּבִיעַת מְמוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אִף שְׁבִיעַת הָעֵדוֹת צְרִיךְ שְׁתִּהְיֶה עַל תְּבִיעַת מְמוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ עֲלָיו, וְזֵה שְׁטוּעַן שְׂאֵמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לְתָן לִי מְאֲתִים זֹז אֵינָה תְּבִיעַת מְמוֹן שְׂיֵשׁ לוֹ עַל חֲבֵרוֹ, שְׂאֵפְלוּ הוּא כְּדַבְּרֵיו שְׂאֵמַר לוֹ

חֲבֵרוֹ שְׁיִתֶּן לוֹ מְאֵתִים זֵוּז אֵין חֲבֵרוֹ חֲזֵב בּוֹ כְּלוּם בְּשִׁבִיל אֶמִירָה זֹו [כז] :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כז] וְאֶפְלוּ הוּא עָנִי אֵינֹו חֲזֵב לוֹ אֶלָּא מְטַעַם נֶדָר, וְנִמְצָא שְׁאֵין עָלָיו חֲזֵב מִמּוֹן בְּשׁוּם צַד. שְׁאֵין בֵּית דִּין יוֹרְדִין לְנִכְסָיו אִם אֵינֹו רוֹצֶה לְקַיֵּם נֶדָרוֹ, אֶלָּא שְׁמַנְדִּין אוֹתוֹ אוֹ מִכֵּין אוֹתוֹ עַד שְׁיִקְיִם מוֹצָא שְׁפָתָיו. נִרְאֶה לִי :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תִבֹּאוּ וְתַעֲיִדוּנִי שֶׁאֲמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לִיתֶן לִי מְאֵתִים זֵוּז כּו' : אֲמַר רַחֲמֵנָא וּנְפֵשׁ כִּי תַחֲטֵא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְהוּא עַד אוֹ רֵאָה אוֹ יָדַע וְאֲמַר עוֹד בְּכַפִּירַת פְּקֻדוֹן נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטֵא וְכִמוֹ שֶׁהַפְּקֻדוֹן תְּבִיעַת מִמּוֹן שִׁישׁ לוֹ כִּמוֹ כֵּן גַּם (כף) הַעֲדוֹת צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בְּמִמּוֹן שִׁישׁ לוֹ וְהוּא בְּכֹאֵן הוּא תוֹבַעַם שִׁיעִידוֹ לוֹ בְּמִמּוֹן שִׁישׁ לוֹ בּוֹ זְכוּת וְאֶפְלוּ שִׁיעִידוֹ לוֹ כִּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר לִפִּי שִׁישׁ חֲזֵב בְּעַל דִּינוֹ שִׁיתֶן לוֹ מִמּוֹן כִּשֶׁאֲמַר לוֹ אַתָּן לוֹ וְלִפִּיכֶךְ כִּשְׁכַּפְרוּ פְטוּרִים וְעַל זֶה תִקְיֵשׁ כָּל עֲדוֹת וְתַבַּע אוֹתָהּ בְּעַל דִּין אִם אֵינֶה מוֹעֵלֶת לוֹ בְּתַבִּיעַתוֹ כִּשִׁיעִידוֹ בֵּה הַעֲדִים אֵין הַדֵּינִין חֲזֵבִין לְשִׁאוֹל אֵת הַעֲדִים אוֹתָהּ עֲדוֹת בְּשׁוּם פְּנִים : (רמב"ם)

פֶּרֶק ד' - מִשְׁנֵה ט

מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, כְּשֶׁתִּדְּעוֹן לִי עֲדוֹת שְׁתִּבְאוּ וְתַעֲיִדוּנִי, הֲרִי אֵלוֹ פְטוּרִים, מִפְּנֵי שְׁקֻדָּמָה שְׁבוּעָה לְעֲדוֹת :

ר"ע מברטנורה מִפְּנֵי שְׁקֻדָּמָה שְׁבוּעָה לְעֲדוֹת. וְרַחֲמֵנָא אֲמַר (ויקרא ה) וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְהוּא עַד אוֹ רֵאָה אוֹ יָדַע, שְׁקֻדָּמָה הַעֲדוֹת לְשְׁבוּעָה וְלֹא שְׁקֻדָּמָה שְׁבוּעָה לְעֲדוֹת : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם כִּשְׁתִּדְּעוֹן לִי עֲדוֹת שֶׁתִּבֹּאוּ כּו' : לִפִּי שֶׁנֶּאֱמַר וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְהוּא עַד צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה הַעֲדוֹת קוֹדֶמֶת לְשְׁבוּעָה וְלִכְפִּירָה : (רמב"ם)

פרק ד - משנה י

עַמַּד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר, מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם
שֶׁאַם אַתֶּם יוֹדְעִים לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבֹאוּ וּתְעִידוּנִי,
הָרִי אֵלַי פְּטוּרִין, עַד שֶׁיְהִי מִתְכַּוֵּן לָהֶם:

ר"ע מברטנורה אם יודעים אתם לי עדות וכו' פטורין. דכתיב והוא עד,
עד שייחד את עדיו: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם כו': צריך שייחד אותם
לפי שנאמר והוא עד עד שייחד את עדיו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יא

אָמַר לְשָׁנִים, מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי
וּפְלוֹנִי, שֶׁאַם אַתֶּם יוֹדְעִין לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבֹאוּ
וּתְעִידוּנִי, שְׂבוּעָה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוֹת,
וְהֵם יוֹדְעִין לוֹ עֵדוֹת עַד מִפִּי עַד אוֹ שֶׁהִיא אֶחָד
מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל, הָרִי אֵלַי פְּטוּרִין:

ר"ע מברטנורה והם יודעים לו עדות עד מפי עד וכו' פטורים. ששם
העידוהו לא היתה עדותו מועלת לו כלום **[כח]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כח} הקשה הרמב"ן, למה לי למתני הכי, פשיטא, דאי משום קרובים כו' הא תנו בריש פרקין, ועד מפי עד תנו בפרק ד' דסנהדרין משנה ו' כו'. ותרא דאשמעינן אם האמינן הנתבע על עצמו שאם ידעו לבאו ויעידו, אפלו הכי פטורין, כיון שמו הדיו אינם נאמנים. ונסתיע מהירושלמי. וכן משמע בגמרא דידן. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני כו': זה מבואר לפי שאם הגידו לא תועיל עדותם ולפיכך פטורים כשכפרו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יב

שילח ביד עבדו, או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבאו ותעידוהו, הרי אלו פטורין {כט} עד שישמעו מפי התובע:

ר"ע מברטנורה עד שישמעו מפי התובע. דכתיב (שם) אם לוא יגיד, מלא בני"ו ואל"ף. למדרש הכי, אם לו לא יגיד, פלומר לתובע, ונשא עונו, הא אם לאחר לא יגיד פטור: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} פטורים. כשלא בא בהרשאה. דהא במשנה ז' דיקינן בגמרא דבא בהרשאה יכול להשביעם ומתחייבים בהשבעתו. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שילח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע כו': אמר יתברך אם לוא יגיד ונשא עונו והוא כתוב בוי"ו ואל"ף ולמדנו מפי השמועה שזה לעורר על שני הענינים הקנין והשלילה כאילו אמר אם לו לא יגיד ונשא עונו רצונו לומר לתובע זכותו אבל לנתבע אם לא יגיד לפטור אותו פטור: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יג

מִשְׁבִּיעַ **{ל}** אֲנִי עֲלֵיכֶם, מְצִוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם, אוֹסְרֶכֶם אֲנִי, הֲרִי אֱלוֹ חֵיבִין. בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, הֲרִי אֱלוֹ פְטוּרִין. בְּאֵלֶיךָ דְלִית, בְּיוֹד הִיא, בְּשִׁדִּי, בְּצַבֹּאוֹת, בְּחֲנוּן וְרַחוּם, בְּאֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל הַכְּנוּיִין **{לב}**, הֲרִי אֱלוֹ חֵיבִין. הַמְקַלֵּל בְּכָלֵן, חֵיב **{לג}**, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחַכְמֵי פוּטְרִין. הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ בְּכָלֵן, חֵיב, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, וְחַכְמֵי פוּטְרִין. הַמְקַלֵּל עֲצֻמוֹ וְחֵבְרוֹ בְּכָלֵן, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יַכְכָּה אֱלֹהִים, וְכֵן יַכְכָּה אֱלֹהִים **{לד}**, זֶה הִיא אֵלָה הַפְּתוּבָה **{לה}** בַּתּוֹרָה. אֵל יַכְכָּה, וַיְבָרְכֶךָ, וַיִּיטֵב לְךָ, רַבִּי מֵאִיר מְחִיב וְחַכְמֵי פוּטְרִין **{לו}** :

ר"ע מברטנורה מְצִוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם וכו'. והוא שִׁיאֲמַר מְצִוֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשָׁבוּעָה **{לא}**, אוֹסְרֶכֶם אֲנִי בְּשָׁבוּעָה: הַמְקַלֵּל בְּכָלֵם. מְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם בְּאֶחָד מֵהֶם: רַבִּי מֵאִיר מְחִיב. סְקִילָה: וְחַכְמֵי פוּטְרִין. דְּעַל שֵׁם הַמְיַחֵד דְּוָקָא בְּסְקִילָה, דְּכְתִיב (ויקרא כד) בְּנִקְבוֹ שֵׁם יוֹמֵת. וְעַל הַכְּנוּיִים בְּאִזְהָרָה דְּאֵלֹהִים לֹא תִקְלַל (שְׁמוֹת כב). וּבְשָׁבוּעַת הָעֵדוּת מוֹדִים חַכְמֵי לְרַבִּי מֵאִיר דְּחֵיב עַל הַכְּנוּיִים כְּמוֹ שְׁחֵיב עַל הַשֵּׁם הַמְיַחֵד. דְּבְשָׁבוּעַת (עֵדוּת) כְּתִיב (ויקרא ה) וְשָׁמְעָה קוֹל אֵלָה: הַמְקַלֵּל עֲצֻמוֹ. דְּכְתִיב (דְּבָרִים ד) הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמֵר נִפְשֶׁךָ מְאֹד, וְכָל הַשְּׁמֵר פֶּן וְאֵל אֵינוֹ אֵלָה לֹא תַעֲשֶׂה: וְהַמְקַלֵּל חֵבְרוֹ. דְּכְתִיב (ויקרא יט) לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ, אֲפֹלוֹ חֵרֶשׁ שְׂאִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְלֹא קָפִיד אֶקְלָלְתוֹ לֹא תִקְלַל, וְכָל שֶׁפֶן שְׁאֵר כָּל אָדָם דְּשָׁמַע וְקָפִיד: יַכְכָּה אֱלֹהִים וְכֵן יַכְכָּה אֱלֹהִים. אִם אָמַר לְעֵדִים יַכְכָּה אֱלֹהִים אִם לֹא תַעֲדוּנִי. אוֹ שְׁשָׁמַע אֶחָד שְׁקוֹרָא בְּקַלְלוֹת שְׁבַתּוֹרָה יַכְכָּה אֱלֹהִים, וְאָמַר הוּא לְעֵדִים וְכֵן יַכְכָּה אֱלֹהִים אִם לֹא תַעֲדוּנִי. אוֹ שְׁאָמַר אֵל יַכְכָּה

אֱלֹהִים אִם תְּעִידוּנִי. אוּ יְבָרְכֶךָ ה' אִם תְּעִידוּנִי. וַיִּיטֵב לָךְ אֱלֹהִים אִם תְּעִידוּנִי. בְּכָל אֱלוֹ רַבִּי מֵאִיר מְחִיב, דְּמִכְלָל לָאו אֶתָּה שׁוֹמֵעַ הוּן, אֵל יִכְכָּה אֱלֹהִים אִם תְּעִידוּנִי, הָא אִם לֹא תְעִידוּנִי יִכְכָּה. וְכֵן יְבָרְכֶךָ אֱלֹהִים אִם תְּעִידוּנִי, הָא אִם לֹא תְעִידוּנִי יִקְלָלְךָ. וּבְכָל אֱלוֹ אֵין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ל] משביע. דקרא ושמעה קול אלה כתיב, ובגמרא ילפינן דאלה היא שבועה. ועין תוספות יום טוב: [לא] גמרא, דאי לאו הכי מאי קאמר. ופרש רש"י, בשבועה מזכיר את השם באחד מכל הלשונות הללו. וכלומר שם או כנוי. כדאמרינן בגמרא. ועין תוספות יום טוב: [לב] בחנון כו'. דהוי כמי שנשבע בו ויתברך, אף על פי שאין אלו שמותיו אלא כנויין בעלמא, הינו טעמא דבמי שהוא חנון במי שהוא רחום קאמר, ולא דמי לנשבע בשמים וארץ, דכיון דליכא מידי אחרינא דאקרי רחום וחנון, ודאי במי שהוא חנון במי שהוא רחום קאמר. הכא דאיכא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר. ועין תוספות יום טוב: [לג] חיב. דתנו רבנן ונקב שם ה' מות יומת (ניקרא כד), יכול לא יהא חיב אלא על שם המיוחד בלבד, מנין לרבות את הכנויין, תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו כו', מכל מקום, דברי רבי מאיר. ומהכא שמעינן דפלוגתיהו בשם המתברך. וכן נראה מלשון הר"ב בסמוך. ולפיכך לשון ברכו דתנו, כמו לכולן. וכן מה שכתב הר"ב וכן כתב הרמב"ם, באחד מהם כמו לאחד: [לד] יככה אלהים כו'. לשון רש"י יככה ה' אלהים. וכן יככה אלהים גרסינן. וידעתיה לא גרסינן ברישא אלהים כלל. אלא יככה ה'. וברש"ל כתב וזה לשונו, הרי"ף גרס בתרוניהו שם יו"ד ה"י, ולא אלהים. אכן גם גרסא זו ישרה. וקא משמע לן אף שזה קורא בתורה שם יו"ד ה"י והוא אומר וכן יככה אלהים אפלו הכי הוי אלה: [לה] הכתובה. דהא כתיב בה כלל אלות הברית (דברים כט). רש"י: [לו] פוטרינן. פרש הרמב"ם ז"ל, דאף על גב דבעלמא סבירא להו דמכלל לאו אתה שומע הו, הכא משום הכי פטרינן, דבעינן קרא כדכתיב ושמעה קול אלה, אבל לא ששמעה ברכה ונשמעה מתוכה קללה. הרמב"ם וחר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משביע אני עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם כו': אמרו מצוה אני עליכם וכו' הוא שיאמר להם מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה: והמחלוקת בין חכמים ורבי מאיר בכנויין לבד ובחנון ורחום שזכר אחריהם אבל אל"ף דל"ת ויו"ד ה"א ושי"ן דל"ת וצבאות אין צריך לומר כי הם שמות מיוחדים וכמו כן אלהים: ומה שאמר רבי מאיר המקלל בכולם חייב רצונו לומר מברך את השם באחת מהן חייב סקילה: וחכמים אומרים על שם המיוחד במיתה ועל הכנויין באזהרה: והטעם שלא נחלקו בשבועת העדות ואמרו כי היא חייבת בכל הכינויים ממה שאמר הכתוב ושמעה קול אלה. ואסור לאדם לקלל את עצמו שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד וכבר בארנו בסוף מכות שמלת השמר מורה על לא תעשה וכן אסור לו לקלל חברו שנאמר לא תקלל חרש ולמדנו מפי הקבלה שרוצה לומר לא תקלל מי שאינו עושה מעשה שהיה ראוי לקללו בשבילו אבל הוא חרש באותו דבר: ואמרו יכהו יכנו כנוי על קללת אדם עצמו או חברו ור' מאיר סבר בכאן שאין הפרש בין שיאמר אל יברכהו אלהים או יקללהו ואמרו בכאן אל יככה אמנם רצה להפריש בין אל יככה ובין יברכך ויטיב

לך כדי שלא יהיה בו לשמוע מאמר זה קללה וכבר בארנו בפ' אחרון של מכות שהמקלל לעצמו ולחברו לוקה ואע"פ שהוא לאו שאין בו מעשה וזכרנו העיקר שהוא כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חברו בשם ודין מקלל חברו ועצמו אחד ואמנם עדים זוממין בא מקרא בתורה ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו וכבר בארנו זה והלכה כחכמים בכל דבריהם : (רמב"ם)

ה

פרק

פרק ה - משנה א

שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרַחוּקִים וּבְקְרוֹבִים, בְּכֹשְׂרִים וּבְפְסוּלִים, בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְשֵׁלָא בְּפָנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עֲצָמוֹ. וּמִפִּי אַחֲרִים, אֵינּוּ חַיֵּב עַד שְׂיִכְפֹּר בּוֹ בְּבֵית דִּין {ג}, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בֵּין מִפִּי עֲצָמוֹ בֵּין מִפִּי אַחֲרִים, כִּיּוֹן שְׂכַפֵּר בּוֹ, חַיֵּב {ד}. וְחַיֵּב עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה וְעַל שְׂגָגְתָּהּ עִם זְדוֹן הַפְּקָדוֹן, וְאֵינּוּ חַיֵּב עַל שְׂגָגְתָּהּ. וּמָה חַיֵּב עַל זְדוֹנָהּ, אָשֶׁם בְּכֶסֶף שְׂקָלִים :

ר"ע מברטנורה **שבועת הפקדון**. באנשים ובנשים. אידי דתנא בשבועת העדות באנשים ולא בנשים, תנא נמי הכא לכלהו: **בקרובים**. שבעל הפקדון קרוב לזה שהפקדון אצלו: **בפני בית דין ושלא בפני בית דין**. אם מפי עצמו נשבע, שהוציא שבועה מפיו או שענה אמן אחר השבועה ואחר כך הודה **[א]**, חייב קרבן. דכתיב (ויקרא ה) וכחש בעמיתו, כל דהו **[ב]**: **ומפי אחרים**. ולא ענה אמן. כגון משביע אני עליך שתחזיר לי פקדוני, ואמר אין לה בידי כלום, אינו חייב עד שיכפר בבית דין: **וחכמים אומרים וכו'**. והלכה כחכמים: **וחייב על זדון השבועה**. דלא כתיב בה ונעלם. זדון השבועה, שזכור על הפקדון ויודע שמתחייב על כפירתו קרבן: **ועל שגגתה עם זדון הפקדון**. שאינו יודע שחייב בשבועה זו קרבן **[ה]**, אבל זכור הוא שהפקדון אצלו: **בכסף שקלים**. הקנוי בשני סלעים. דהכי כתיב גפי איל אשם (ויקרא ה), בערךך כסף שקלים **[ו]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** וכלומר דאלו לא הודה, מי מחייבו קרבן. והוא הדין בשבועת העדות. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** רש"י. ופרש הרש"ל דבא לומר דמפי עצמו חייב אף בלא טענת התובע. וכדאיתא בגמרא דף ל"ב: **[ג]** **עד כו'**. משום דמשבועת העדות גמרינן לה, וסבירא ליה דזון מנה ומנה, והתם בבית דין. רש"י: **[ד]** **פיון כו'**. דסבירא להו דזון מנה ואוקי באתרה. רש"י: **[ה]** רש"י. ומשמע, הא שיש אסור בשבועה זו יודעים הם, וכדפרשו לענין שבועת העדות, וסמכו אדלעיל. וכן מה שכתב אבל זכור כו', הוא הדין התם, וסמך אדכהא: **[ו]** דבכרתות זלפינן לה אכל האשמות. תוספות והר"ן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים כו': שגתה על דרך שנתבאר בשבועת העדות והוא שידע שהשבועה אסורה ולא ידע שחייב עליה קרבן ושגתה הפקדון מבואר והוא שלא נזכר שיש לו אצלו פקדון ואמרה תורה (ויקרא ה) וכחש בעמיתו ובפקדון וגו' והביא את אשמו לה' איל תמים וגו' הנה שאמרו וכחש בעמיתו מורה שהוא יודע בפקדון בשעת השבועה והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

שבועת הפקדון פיצד. אמר לו, תן לי פקדוני

שֵׁשׁ לִי {ז} בְּיָדְךָ, שְׁבוּעָה שְׂאִין לְךָ בְּיָדִי, אוֹ
שְׂאִמְרָ לֹא אֵין לְךָ בְּיָדִי, מִשְׁבִּיעֶךָ {ח} אָנִי, וְאָמַר
אָמֵן {ט}, הֲרִי זֶה חֵיב. הַשְּׁבִיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה
פְּעָמִים, בֵּין בְּפָנָי בֵּית דִּין וּבֵין שְׁלֵא בְּפָנָי בֵּית
דִּין, וְכִפָּר, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַבִּי
שְׂמַעוֹן, מֵה טַעַם, מִפְּנֵי שְׂיָכוּל לַחֲזֹר וּלְהוֹדוֹת:

ר"ע מברטנורה מִפְּנֵי שְׂיָכוּל לַחֲזֹר וּלְהוֹדוֹת. אַחַר כְּפִירָה. נִמְצָא שְׂבָכָל
שְׁבוּעָה הוּא כּוֹפֵר מִמּוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} אָמַר לוֹ תָן כּוֹי. לָאוּ דְוָקָא שְׂאִמְרָ לֹא כּוֹי כְּדִילְפִינָן מְוַכְחָשׁ
בְּעַמִּיתוֹ כּוֹי. וּמְכַל מְקוֹם בְּעַמִּיתוֹ בְּעֵינָן, דְּאָף עַל גַּב דְּהַכְחָשָׁה כָּל דְּהוּ אֶפְלוּ
בְּלֵא תְּבִיעָה סָגִי, מְכַל מְקוֹם הַשְּׁבוּעָה צְרִיכָה שְׁתַּהֲא בְּפָנָי עַמִּיתוֹ, אִי נִמְי
לְפָנָי הַמְרָשָׁה. וְעֵינָן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {ח} מִשְׁבִּיעֶךָ. לָאוּ שְׁהַתּוֹרָה חֵיבְתוֹ
בְּשְׁבוּעָה וּלְכָךְ מִשְׁבִּיעוֹ, שְׁלֵא מְצִינּוּ שְׂיָתְחִיב הַשּׁוֹמֵר שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא
כְּשֶׁהוֹדָה שֶׁהוּא שׁוֹמֵר וְרוֹצֵה לְפַטֵּר עַצְמוֹ מִחֵיב הַתְּשֻׁלוּמִין, אֲבָל לֹא בְּכוֹפֵר
שֶׁהוּא שׁוֹמֵר. אֶלָּא אִם הַשְּׁבִיעוֹ וְהִלָּה נִשְׁבַּע קְאָמְרִינָן: {ט} אָמֵן. לְרַבְּנָן
דְּסַבִּירָא לְהוּ מִפִּי אַחֲרִים נִמְי חֵיב אֶפְלוּ חוּץ לְבֵית דִּין, הִנּוּ מְצִי לְפָרוּשֵׁי מִפִּי
אַחֲרִים, אֶלָּא אִידֵי דְלַעִיל, תְּנִי נִמְי הַכָּא בְּכֵהֲאִי גִּוְנָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן כִּיצַד אָמַר לוֹ תָן לִי פְקָדוֹנִי כּוֹי: זֶה מְבוֹאֵר וְטַעַם
ר"ש בְּרוּר כִּי בַשְּׁעָה שִׁיּוּדָה תּוֹעִיל הוֹדָאתוֹ וְאֵע"פ שְׂקִדְמָה כְּפִירָתוֹ בְּבֵית דִּין
לְפִי שֶׁהוּא נוֹתֵן מֵה שֶׁהוֹדָה בּוֹ: (רמב"ם)

פּרָק ה' - מִשְׁנֵה ג

הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ {י}, אָמְרוּ לוֹ תָן לָנוּ
פְּקָדוֹן שְׂיָשׁ לָנוּ בְּיָדְךָ, שְׁבוּעָה שְׂאִין לָכֶם בְּיָדִי,
אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׂאִין לְךָ בְּיָדִי

וְלֹא לָךְ וְלֹא לְךָ, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר {יא}, עַד שְׂיֹאמַר שְׁבוּעָה בְּאַחֲרוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַד שְׂיֹאמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאַחַד. תֵּן לִי פְקֻדוֹן וּתְשׁוּמַת יָד גָּזֵל וְאַבְדָּה שְׂיֵשׁ לִי בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שְׂאִין לָךְ בְּיָדִי, אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׂאִין לָךְ בְּיָדִי פְקֻדוֹן וּתְשׁוּמַת יָד וְגֵזֵל וְאַבְדָּה, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. תֵּן לִי חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכִסְמִין שְׂיֵשׁ לִי בְיָדְךָ, שְׁבוּעָה שְׂאִין לָךְ בְּיָדִי, אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׂאִין לָךְ בְּיָדִי חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכִסְמִים, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, אֶפְלוּ אָמַר חֲטָה וּשְׁעָרָה וְכִסְמַת, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת :

ר"ע מברטנורה שְׁבוּעָה בְּאַחֲרוֹנָה. אֵין לָךְ בְּיָדִי וְלֹא לָךְ בְּשְׁבוּעָה. וְהַשְׁתָּא קִימָא שְׁבוּעָה אֶכְלָהּ. וְאֵין הִלְכָה לֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: אֶפְלוּ אָמַר חֲטָה וּשְׁעָרָה וְכִסְמַת. דְּסָבַר רַבִּי מֵאִיר הִטּוּעַן אֶת חֲבָרוֹ חֲטָה, מִין חֲטָה קָאָמַר. וְכֵן שְׁעָרָה, וְכֵן כִּסְמַת, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת ט) וְהַחֲטָה וְהַכִּסְמַת. וְהוּי כְּאֵלוֹ טַעְנֵנוּ חֲטִין וּשְׁעָרִין וְכִסְמִין. וְרַבְּנָן סָבְרִי, גְּרָגִיר אֶחָד שֶׁל חֲטָה וְשֶׁל שְׁעָרָה וְשֶׁל כִּסְמַת קָאָמַר. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} הָיוּ כו'. בְּסַפְרָא נִשְׁנָה נְמִי לְעִנְיָן עֵדוּת. וְכֵן הוּא נְמִי בְּרַמְבַּ"ם: {יא} רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר כו', רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר כו'. מִסְתַּבְּרָא דְּפִלְיָגִי נְמִי אִסְיָפָא. עֵין תּוֹסֵפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הָיוּ חֲמֵשׁ תּוֹבְעִין אוֹתוֹ אָמְרוּ לוֹ תֵן לָנוּ כו': ר' מֵאִיר אָמַר שְׂאִין חֲטָה וּשְׁעָרָה רְצוֹנוֹ לומר מִיִּנְיָהֶם וְחֲכָמִים סָבְרִי שְׁכַפִּירְתוּ בְּזֵרַע אֶחָד מִן חֲטָה וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְלֹא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

אֲנִסְתָּ וּפְתִיתָ אֶת בֵּיתִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא אֲנִסְתָּי
וְלֹא פְתִיתִי. מִשְׁבִּיעֶדָּ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חֲזָב.
רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, שְׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם קֶנֶס עַל פִּי
עֲצָמוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אַף עַל פִּי שְׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם קֶנֶס
עַל פִּי עֲצָמוֹ, מְשַׁלֵּם בְּשֵׁת וּפְגָם **(יב)** עַל פִּי עֲצָמוֹ:

ר"ע מברטנורה שְׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם קֶנֶס עַל פִּי עֲצָמוֹ. וְכִיּוֹן דְּכִי אוֹדִי לֹא מַחֲזִיב,
כִּי כָפַר נִמְי לֹא מְמוֹנָא כְּפַר לִיה: **אָבֵל מְשַׁלֵּם בְּשֵׁת וּפְגָם**. הִלְכָּד מְמוֹנָא
כְּפַר. וּפְלִגְתָּא דְרַבֵּן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר כִּי אָמַר לִיה אֲנִסְתָּ
אוּ פְתִיתָ אֶת בֵּיתִי, קֶנֶסָא קְתַבַּע מְנִיָּה שְׁדַמְיו קְצוּבִין חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, וְלֹא
קָא תַבַּע מְנִיָּה בְּשֵׁת וּפְגָם שְׁאִין דְּמִיו קְצוּבִים, דְּלֹא שְׁבִיק אִינְשׁ מִיַּדִּי
דְּקִיץ וְתַבַּע מִיַּדִּי דְּלֹא קִיץ, הִלְכָּד קֶנֶסָא כְּפַר לִיה וּפְטוּר. וְרַבֵּן סָבַר
בְּשֵׁת וּפְגָם קָא תַבַּע לִיה, דְּלֹא שְׁבִיק אִינְשׁ מִיַּדִּי דְּכִי מוֹדִי בִּיה לֹא מְפָטֵר
וְתַבַּע מִיַּדִּי דְּכִי מוֹדִי בִּיה מְפָטֵר, הִלְכָּד כִּי כְּפַר לִיה, מְמוֹנָא כְּפַר לִיה
וְחֲזָב. וְאִין הִלְכָּה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (יב) ופגם. וְהַרְמַב"ם כְּתַב בְּשֵׁת וּפְגָם וְצַעַר. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם
טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אֲנִסְתָּ וּפְתִיתָ אֶת בֵּיתִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא כו': ר' שמעון סבר כי עיקר
תביעתו קנס שהוא דבר קצוב וידוע וחכ"א עיקר תביעתו הוא הבשת והפגם
שיודע שאם הודה בהם ישלם אותם ואין הלכה כר' שמעון: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

גִּנְבֶּתָּ אֶת שׁוּרִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא גִנְבֶּתִי, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חֵיב **[יג]**. גִּנְבֶּתִי אֲבָל לֹא טַבַּחְתִּי וְלֹא מְכַרְתִּי, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר. הַמִּית שׁוֹרֵף אֶת שׁוּרִי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הַמִּית, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חֵיב. הַמִּית שׁוֹרֵף אֶת עֶבְדִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הַמִּית, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר. אָמַר לוֹ, חֲבַלְתָּ בִּי וְעָשִׂיתָ בִּי חֲבוּרָה, וְהוּא אוֹמֵר לֹא חֲבַלְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי בְּךָ חֲבוּרָה, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חֵיב. אָמַר לוֹ עֲבָדוּ, הַפְּלֵת אֶת שְׁנֵי וְסָמִית אֶת עֵינַי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא הַפְּלֵתִי וְלֹא סָמִיתִי, מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַמְשַׁלֵּם עַל פִּי עֶצְמוֹ, חֵיב. וְשֵׁאִינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֶצְמוֹ, פְּטוּר:

ר"ע מברטנורה **המית שורף את עבדי**. קנסא הוא, דמשלם שלשים סלעים אפלו אינו שׁוה אלא דינר: **אמר לו עבדו הפלת את שני**. קנסא הוא שׁיוציא עבדו לחרות בשביל אחד מאבריו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** **גנבת כו'**. שׁאף על פי שׁאינו משלם כפול בהודאה, משלם הוא את הקרן בהודאתו. הרמב"ם. ולא התבאר בגמרא למאי צריכי לכל הני בבות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי כו': עיקר כל זה מודה בקנס פטור וכל מה שאומר בזו הלכה פטור הוא בכפירת קנס לפי שאפי' הודה בו לא יתחייב לשלם כמו שהוא עיקר (רמב"ם)

פרק ו - משנה א

שְׁבוּעַת הַדִּינִין **{א}**, הַטְּעָנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף, וְהַהוֹדָאָה בְּשׂוּה פְּרוּטָה **{ח}**. וְאִם אֵין הַהוֹדָאָה מִמֵּין הַטְּעָנָה, פְּטוּר **{ט}**. כִּיצַד, שְׁתֵּי כֶּסֶף לִי בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה, פְּטוּר. שְׁתֵּי כֶּסֶף וּפְרוּטָה לִי בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה, חַיֵּב. מָנָה לִי בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי, פְּטוּר. מָנָה לִי בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר, חַיֵּב. מָנָה לְאַבָּא בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים דִּינָר, פְּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּמְשִׁיב אַבְדָּה **{יא}**:

ר"ע מברטנורה **שְׁבוּעַת הַדִּינִין**. הַשְּׁבוּעָה שֶׁהַדִּינִים מְשַׁבְּעִים עַל יָדִי הוֹדָאָה בְּמִקְצַת הַטְּעָנָה **{ב}**, צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה הַטְּעָנָה פְּחוּת מִשְׁתֵּי מְעוֹת **{ג}** כֶּסֶף, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ דִּינָר, שֶׁהַדִּינָר שֶׁשׁ מְעוֹת וְהוּא מְשַׁקֵּל תְּשַׁעִים וְשֵׁשׁ שְׁעֵרוֹת בִּינּוּנִיּוֹת, נִמְצָאוּ שְׁתֵּי מְעוֹת מְשַׁקֵּל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שְׁעֵרוֹת: וְהַהוֹדָאָה. שֶׁמְחַיֵּבְתוֹ לְשִׁבְעַת, לֹא תִּהְיֶה פְּחוּת מִשְׂוּה פְּרוּטָה. שְׂאִם הָיָה מִה שֶׁכָּפַר לוֹ **{ד}** פְּחוּת מִשְׁתֵּי כֶּסֶף, אוֹ מִה שֶׁהוֹדָה פְּחוּת מִשְׂוּה פְּרוּטָה, אֵינוֹ חַיֵּב שְׁבוּעָה דְּאוּרִיתָא. אָבֵל מְשַׁבְּעִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַסֵּת מִדְּבָרֵי סוּפְרִים. וְהִמְחִיב שְׁבוּעָה דְּאוּרִיתָא נְקִיט חֲפָצָא בְּיָדִיה **{ה}** כְּגוֹן סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ תַּפְלִין כְּשֶׁנֶּשְׁבַּע. וְהִמְחִיב שְׁבוּעַת הַסֵּת **{ו}** לֹא נְקִיט הַנֶּשְׁבַּע חֲפָצָא בְּיָדִיה, אֶלָּא חֲזוֹן הַכְּנֶסֶת אוֹ הַמְשַׁבְּעוֹ נְקִיט חֲפָצָא בְּיָדִיה בְּשַׁעֲה שֶׁחִבְרוּ נֶשְׁבַּע לוֹ. וְשַׁלְשָׁה מֵינֵי שְׁבוּעוֹת הֵן דְּאוּרִיתָא, וְלֹא יוֹתֵר. הַמּוֹדָה בְּמִקְצַת הַטְּעָנָה, וּמִי שֶׁעַד אֶחָד מֵעִיד כְּנִגְדּוֹ שֶׁהוּא נֶשְׁבַּע לְהַכְחִישׁ הָעֵד,

ושְבוּעַת הַשׁוֹמְרִים. וְכָל שָׁאֵר שְׁבוּעוֹת הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָה, הֵם בְּתַקְנַת חֲכָמִים וְהֵם כְּעֵין שֶׁל תּוֹרָה בְּנִקְיֻטַּת חֶפְץ. וְאִין הִפְרַשׁ בֵּין שְׁבוּעָה דְאֻרִיזְתָּא וְלֹא רְצָה לְשַׁבַּע, בֵּית דִּין יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ וְנִפְרָעִים מִמֶּנּוּ מִשְׁלָם. וְהַמְחִיב שְׁבוּעָה מִדְּבָרֵיהֶם בְּתַקְנַת חֲכָמִים **[ז]** וְלֹא רְצָה לְשַׁבַּע, מְשַׁמְתִּין אוֹתוֹ עַד שְׂיִפְרַע אוֹ עַד שְׂיִשְׁבַּע. וְאִם עָמַד בְּנִדְוִיו שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא רְצָה לְשַׁבַּע וְלֹא לְשַׁלֵּם, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת וּמִתִּירִין לוֹ נִדְוִיו וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְאִין יוֹרְדִין לְנִכְסֵיוֹ: **אִין לֶךְ בִּיְדֵי אֱלֹא פְרוּטָה פְטוּר.** שְׂאִין הַהוֹדָאָה מִמֵּין הַטַּעֲנָה **[י]**, שְׂזָה טַעֲנוּ כְּסָף וְזָה הוֹדָה לוֹ נַחֲשֵׁת. וְדוֹקָא שְׂלֹא טַעֲנוּ אֱלֹא מִשְׁקָל שְׁתֵּי מְעוֹת כְּסָף אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל אִם טַעֲנוּ מִטַּבַּע כְּסָף, הִרִי הוֹדָה לוֹ בַּמִּטַּבַּע: **שְׁתֵּי כְּסָף וּפְרוּטָה.** קָא סִבֵּר טַעֲנוּ חֲטִים וּשְׁעָרִים וְהוֹדָה לוֹ עַל אַחַת מֵהוֹן חֵיב: **מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשִׁיב אַבְדָּה.** שֶׁהוּא פְטוּר מִשְׁבוּעָה, כְּדִתְנִן **[גטין דף מח]** הַמוֹצֵא מְצִיאָה לֹא יִשְׁבַּע מִפְּנֵי תַקּוֹן הָעוֹלָם. וְדוֹקָא כְּשֶׂאִין הֵבִן טוֹעֵן וְדָאִי מָנָה לְאַבָּא בְּיָדָהּ, אֱלֹא שְׂמָא. אֲבָל טַעֲנוּ וְדָאִי, וְאָמַר הוּא לֹא הָיָה לוֹ אֲצִלוּ אֱלֹא חֲמֻשִׁים, חֵיב שְׁבוּעָה דְאֻרִיזְתָּא, דָּאִין זֶה מֹשִׁיב אַבְדָּה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] הדינין. הָא דְלֹא נִקְט נוֹהֲגַת בְּאַנְשִׁים וּבְנָשִׁים כְּדִתְנִן לְעִיל גַּבֵּי פִקְדוֹן, נִרְאָה לִי מִשׁוּם דְּשְׁבוּעַת הַדִּינִין הִיא עֲצָמָה שְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן. וְזָה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, שֶׁדָּבַר בְּרוּר וְגִלּוּי שְׁכָל הַנִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַדִּינִים אוֹ הַסֵּת בְּשִׁקְרָה, שֶׁיְהִי חֵיב מִשׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן: **[ב]** רַש"י. פְּרוּשׁ לְפְרוּשׁוֹ, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן הוּא בְטוֹעֵן נֶאֱנָסוֹ אוֹ נֶאֱבָדוֹ אוֹ נִגְנְבוֹ, וְכֵן שְׁבוּעַת עַד אֶחָד שְׁבוּעַת הַדִּינִין נִמִּי הִיא, הַכִּי קִתְנִי, שְׁבוּעַת הַדִּינִין שֶׁל מוֹדָה בְּמִקְצַת צְרִיף שֶׁתְּהֵא הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כְּסָף וְהַהוֹדָאָה שְׁוֹה פְרוּטָה. וְלֹא כָּל שְׁבוּעַת הַדִּינִין קִתְנִי. אִי נִמִּי, דְּשְׁבוּעַת הַפִּקְדוֹן לֹא דְדִינִין הִיא, דְּשֵׁם אַחַר יֵשׁ לָהּ. וְכֵן שְׁבוּעַת עַד אֶחָד כִּינּוֹן דְּלֹא נִכְתְּבָה בְּהַדְּאָ לִיתָא בְּכָלל זֶה. הַר"ן. וְטַעֲמָא דְעַד אֶחָד לֹא בְעֵי שְׁתֵּי כְּסָף, מִשׁוּם דְּכָל מְקוֹם שֶׁשְׁנִימִין מְחִיבִין מִמּוֹן עַד אֶחָד מְחִיבֵי שְׁבוּעָה: **[ג]** וְטַעֲמָא מִפְּרָשׁ בִּירוּשְׁלָמִי, שֶׁאֲמָרוּ סוּף מִטַּבַּע כְּסָף, מְעָה, כְּלוּמַר כִּינּוֹן שֶׁאֲמָרָה תּוֹרָה כְּסָף, כְּדִתְנִיב כִּי יִתֵּן כוֹי כְּסָף כוֹי, וְאִי אֶתְהָ מוֹצֵא מִטַּבַּע כְּסָף מִזְכָּר בְּתוֹרָה פְּחוֹת מִמְּעָה, כְּדִמְתַּרְגְּמִין עֲשָׂרִים גְּרָה, עֲשָׂרִים מְעִין, אִין לֶךְ לְחִיבֵי בְּפָחוֹת מִמִּטַּבַּע זֹ. וּמִקְשָׁה, וּתְהֵא מְעָה, כְּלוּמַר מִנֵּין לֶךְ שֶׁיְהִיוּ שְׁתֵּים. וּמִפְּרָק, אוֹ כְּלִים, מַה כְּלִים שְׁנִימִין, אֵף כְּסָף שְׁנִימִין. הַר"ן: **[ד]** וְרַב הוּא דְאָמַר הַכִּי בְּגִמְרָא. וּפְרַשׁ רַש"י טַעֲנָה דְתִנּוּן בְּמִתְנִיתִין לֹא אֶתְחַלַּת טַעֲנָה קָאִי, אֱלֹא אֶכְפִּירָה שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּטַעֲנַת חֲבֵרוֹ לְבַד הוֹדָאָת הַפְּרוּטָה, דְּבַעֲיָנָן שֶׁתְּהֵא תְחַלַּת הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כְּסָף וּפְרוּטָה. וְיִלְיָף לִיהָ בְּגִמְרָא, דְּכְּסָף לְמַה לִּי (וְהוּא דְרַשִׁינוּ מַה כְּלִים שְׁנִימִין אֵף כָּל שְׁנִימִין), אִם אִינוּ עֲנִין לְטַעֲנָה תִּנְהוּ עֲנִין לְכְפִירָה כוֹי. וְנִמְצָא שְׂמָה שֶׁכְּתִב הַר"ב בְּתַחֲלַת הַמִּשְׁנָה שֶׁלֹּא תְהֵא הַטַּעֲנָה, לֹא בָּא לְדַקְדֵּק בְּפְרוּשׁ הַטַּעֲנָה מִמֶּשׁ. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** כְּדִאֲשַׁכְּחוּן בְּאַבְרָהָם דְּאֶתְפָּסִיָּה לְאַלְיַעֲזָר בְּבְרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כד) שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְאֲשַׁבְּעֶךָ. גִּמְרָא. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[ו]** לְשׁוֹן שִׁימָה. שֶׁשְׂמוֹ חֲכָמִים עָלָיו שְׁבוּעָה. כְּמוֹ אִם ה' הִסִּיתְךָ (שְׁמוֹאֵל א כו): **[ז]** אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא נִזְכָּרַת בַּמִּשְׁנָה. הַרְמַב"ם: **[ח]** בְּשׁוֹה פְרוּטָה. דְּמִשְׁנַתְנֵנוּ בְּשְׁבוּעַת הַדִּינִים עַל יְדֵי הוֹדָאָת מִקְצַת הַטַּעֲנָה. כְּדִפְרַשׁ הַר"ב. וּמִסִּים רַש"י, שֶׁלְמִדוּהָ מֵאֲשֵׁר

יֹאמֶר כִּי הוּא זֶה. (דְּעֵרֹב פְּרָשִׁיּוֹת כְּתִיב כָּאן וְכִי הוּא זֶה דְּכְתִיב בְּפִרְשֵׁי שׁוּמְרִים שְׁדֵי אֶפְרַשֵׁת אִם כֶּסֶף תִּלְוָה) וְכְתִיב עָלָה וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ, דְּהֵינּוּ שְׁבוּעָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ט]** פְּטוֹר. דְּכִי הוּא זֶה מְשַׁמֵּעַ מִמִּין הַטְּעָנָה: **[י]** וְאֵלֶיבָא דְשִׁמוּאֵל מְפָרְשִׁין הָכִי בְּגִמְרָא, וְסִבְרָא לִיה דְּטְעָנָה דְּמִתְנִיתִין בְּתַחֲלַת טְעָנָה, וְלֹא בְּעֵינֵן שְׁתֵּי כֶסֶף וּפְרוּטָה, וְהָכֹא שְׁתֵּי כֶסֶף דְּוִקָא אָמַר וְלֹא שְׁוָה, וְלִכְדָּ פְטוֹר, דְּמָה שְׁטְעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ. וְכִיצַד אֲמַאי דְּסָמִיךְ לִיה קָאֵי, דְּאִם אֵין הַהוֹדָאָה כּוּי. אֲבָל לָרַב, שְׁוָה קָאֲמַר. וְכִיצַד אֲרִישָׁא קָאֵי. וְקָשְׁיָא לְהַר"ב דְּמְפָרֵשׁ לְרִישָׁא אֵלֶיבָא דְרַב, וְהָכֹא (וּבְבַבְא מְצִיעָא פ"ד מ"ז) מְפָרֵשׁ אֵלֶיבָא דְשִׁמוּאֵל. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** כְּמִשְׁיב אֲבָדָה. שְׁהֵיָה יָכוֹל לְהַעֲיֹז פְּנִיּוֹ וְלִכְפֹּר, וּמִדְּלֹא הַעֲיֹז הָרִי הוּא כְּמִשְׁיב אֲבָדָה. ר' שְׁ"י: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם שְׁבוּעַת הַדֵּינִין הַטְּעָנָה שְׁתֵּי כֶסֶף כּוּי: שְׁתֵּי כֶסֶף הוּא מִשְׁקַל שְׁתֵּים וּשְׁלֹשִׁים שְׁעוֹרוֹת מִכֶּסֶף אוֹ מֵה שְׁשׁוּה זֶה הַשִּׁיעוֹר. וּפְרוּטָה חֲצִי שְׁעוֹרָה מִכֶּסֶף: וְכַשְׁמוּדָה מִמָּה שֶׁתִּבְעוּהוּ בַפְחוֹת מִשׁוּה פְרוּטָה פְטוֹר וְכֵן כִּשְׁכַּפֵּר מֵאֲשֶׁר תִּבְעוּהוּ בַפְחוֹת מִשְׁתֵּי כֶסֶף פְטוֹר וְכֵן אָמְרוּ ז"ל כְּפִירַת הַטְּעָנָה שְׁתֵּי כֶסֶף: וּפִירוּשׁ אָמְרוּ פְטוֹר שֶׁהוּא פְטוֹר מִשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אֲבָל הוּא חַיִּב שְׁבוּעַת הַיִּסֵּת וּבְכָל מְקוֹם שִׁיאֲמַר בְּמִשְׁנָה בְּעֵינֵן שְׁבוּעַת הַמְּמוֹנוֹת חַיִּב רְצוֹנוֹ לומר בְּשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה כִּי הַשְׁבוּעוֹת גַּם כֵּן שֶׁעָקְרוּן מִדְּרַבְּנָן הַנּוֹזְכְרוֹת בְּמִשְׁנָה הֵם בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ וְכֹל דְּתַקּוֹן רַבֵּן כַּעַיִן דְּאוּרִייתָא תַקּוֹן וְאֵין הַפְּרֵשׁ בִּינֵיהוֹן זֹלְתֵי בְדִין בְּלִבָּד וְהוּא שֶׁהַשְׁבוּעָה הַמְּחֻיִיבַת מִן הַתּוֹרָה אִם הוּא מִסְרַב וְאִינוּ רוֹצֵה לִישְׁבַע ב"ד יוֹרְדִין לִנְכַסְיוֹ וּפּוֹרְעִין מִן הַנִּמְצָא אֲצִלוֹ הַשִּׁיעוֹר שְׁכַפֵּר וְלֹא רָצָה לִישְׁבַע עֲלָיו וְהַשְׁבוּעָה הַמְּחֻיִיבַת מִדְּרַבְּנָן אַע"פ שֶׁהִיא נִזְכַּרַת בְּמִשְׁנָה אִם לֹא רָצָה לִישְׁבַע לֹא נַחְתִּינָן לִנְכַסְיָהּ אֲבָל מִשְׁמַתִּינָן לִיה עַד שִׁיפְרַע אוֹ יִשְׁבַע וְאִם עֵמֵד בְּנִדּוּיֹו שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא פָרַע וְלֹא נִשְׁבַע מִלְּקָה אוֹתוֹ הַדֵּיין בְּמִלְּקוֹת כִּפִּי מֵה שִׁירָאָה מִרְשַׁעְתּוֹ וְאִם עֵמֵד עַל כְּפִירְתּוֹ וְסִרְבַּנוֹתוֹ מִלִּישְׁבַע אַחַר שֶׁהִלְקָהוּ יִתִּירוֹ לוֹ נִדּוּיֹו וְיִלְךְ לוֹ: וְדַע כִּי הַשְׁבוּעוֹת הַמְּחֻיִיבוֹת מִן הַתּוֹרָה שְׁלֹשָׁה מֵינִין וְהֵם שְׁבוּעַת מוֹדָה בְּמִקְצַת וְשְׁבוּעַת מִי שִׁישׁ עֲלָיו עַד אַחַד וְשְׁבוּעַת הַשּׁוּמְרִים וְכֹל הַשְׁבוּעוֹת הַנּוֹזְכְרוֹת בְּמִשְׁנָה מְלִבַּד אֵלּוֹ הֵם בְּתַקְנַת הַחֲכָמִים אֲבָל הֵם בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ כַּעַיִן דְּאוּרִייתָא כְּמוֹ שְׁבֵאַרְנוּ: וְמָה שֶׁאָמַר מִנָּה לֵאבָא בִידֶךָ וְכוּי פְטוֹר זֶהוּ כְּשֶׁאֲמַר הַבֵּן שְׁמָא יֵשׁ לֵאבִי מִנָּה בִידֶךָ אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בְּרִי לִי שִׁישׁ לֵאבִי בִידֶךָ מִנָּה וְאָמַר הוּא חֲמִשִּׁים חַיִּיב וְאִינוּ כְּמִשְׁיב אֲבָדָה וְכִיצַד הִיא שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁתְּהִיָה בִיד הַנִּשְׁבַע [*ס"ט] כְּשֶׁהוּא נִשְׁבַע בְּתוֹרָה וְזוֹ הִיא נִקִּיטַת חֶפֶץ וְשְׁבוּעַת הַיִּסֵּת שֶׁתְּהִיָה הַתּוֹרָה בִיד מִשְׁבִּיעוֹ: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

מָנָה לִי בַיָּדָךְ, אָמַר לוֹ בְּפָנַי עֵדִים הֵן. לְמַחֵר
אָמַר לוֹ תִּנְהוּ לִי. נִתְּתִיו לָךְ, פָּטוּר. אֵין לָךְ
בַּיָּדִי, חַיֵּב. מָנָה לִי בַיָּדָךְ, אָמַר לוֹ הֵן, אֵל
תִּתְּנֶהוּ לִי אֶלָּא בְּעֵדִים. לְמַחֵר אָמַר לוֹ תִּנְהוּ
לִי, נִתְּתִיו לָךְ, חַיֵּב, מִפְּנֵי שְׂצָרִיד לְתַנּוּ לוֹ
בְּעֵדִים {טו} :

ר"ע מברטנורה מָנָה לִי בַיָּדָךְ וְאָמַר לוֹ הֵן. בְּפָנַי עֵדִים. וְכַגּוֹן שֶׁאָמַר אַתָּם
עֵדִי, דְּשׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְטַעַן מְשֻׁטָּה הֵייתִי בְּךָ {יב} : פָּטוּר. מְשֻׁבּוּעָה
דְּאוּרִיתָא. אֲבָל מְשֻׁבִיעִין אוֹתוֹ הֵסֵת : אֵין לָךְ בַּיָּדִי. לֹא הָיוּ דְבָרִים
מְעוֹלָם {יג} : חַיֵּב. לְשֵׁלָם. וְאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּשֻׁבּוּעָה, שֶׁהָרִי הַחֲזֵק כְּפָרָן {יד} .
וְהוּא שֶׁכָּפַר בְּבֵית דִּין, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין לֹא הַחֲזֵק כְּפָרָן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} שׁוֹחֵק הֵייתִי בְּךָ, שֶׁהֵייתְ שׁוֹאֲלָנִי מַה שֶׁלֹּא הָיָה. רִשְׁיִי : {יג}
לְשׁוֹן רִשְׁיִי, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוֹלָם. רְצוֹנִי לֹמַר, שֶׁפָּרַשׁ דְּבָרָיו
וְאָמַר אֵין לָךְ בַּיָּדִי מְעוֹלָם. אֲבָל אִם אָמַר סָתָם אֵין לָךְ בַּיָּדִי לֹא הַחֲזֵק כְּפָרָן,
דְּמַצִּי לְמִימַר אֵין לָךְ בַּיָּדִי עֵתָה קְאָמִינָא, שֶׁהָרִי פְּרַעְתִּיו לָךְ. וּמִתְרַץ דְּבוּרִיהָ
הֵן, וְאֵין סוֹתֵר דְּבָרָיו הָרֵאשׁוֹנִים. הָרֵאשׁוֹן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁאֵין כּוֹן
דַּעַת רַב הָאֵי : {יד} רִשְׁיִי. וּפְרוּשׁ לְפָרוּשׁוֹ, שֶׁכְּשֶׁחֲזַר אַחֵר כָּךְ וְטוֹעֵן פְּרַעְתִּי
אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּשֻׁבּוּעָה כּוֹי, וְאֵהָא מְסִים נְמִי דְּבִשְׁלֹא בְּבֵית דִּין, כְּלוּמַר, שֶׁזֶּה
שֶׁאָמַר אֵין לָךְ בַּיָּדִי הָיָה שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין, אִם בָּא לְבֵית דִּין וְטוֹעֵן פְּרַעְתִּי לֹא
הַחֲזֵק כְּפָרָן, וְנֶאֱמָן. וְהִטְעַם פֶּרֶשׁ הָרֵאשׁוֹן, דְּעֵבִיד אֵינִישׁ דְּלֹא מְגַלְהָ טַעֲנוּתָיו
אֶלָּא בְּבֵית דִּין : {טו} שְׂצָרִיד כּוֹי. כֵּינּוֹן שֶׁאָמַר לוֹ אֵל תִּתְּנֶהוּ לִי אֶלָּא בְּעֵדִים.
מַהָא שְׁמַעִינָן דְּאֶפְלוּ לְאַחַר הַלְוָאָה יָכוֹל הַמְלוּהָ לֹמַר לְלוּהָ אֵל תִּפְרַעֲנִי אֶלָּא
בְּעֵדִים. דְּהָא מִתְּנִיתִין לְאַחַר הַלְוָאָה הֵיא, וְקִתְּנִי בְּהִדְיָא דְחַיֵּב מִפְּנֵי כּוֹי.
וְהַמְגִיד כְּתַב הַטְעַם, מְשׁוּם דְּעָבַד לְוָה לְאִישׁ מְלוּהָ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם מָנָה לִי בַיָּדָךְ אָמַר לוֹ (בְּפָנַי עֵדִים) הֵן כּוֹי : כִּבְר בְּאֵרְנוּ לָךְ כִּי בְּכָל מְקוֹם
שִׁיאֵמַר פָּטוּר שֶׁהוּא נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הִיסֵת וּמְבוּאָר הוּא שֶׁזֶה שְׁאוּמְרִין בְּמִשְׁנָה
זוֹ חַיֵּב רְצוֹנִי לֹמַר חַיֵּב לְשֵׁלָם וְאֵין בַּעַל דִּינוֹ חַיֵּב שְׁבוּעָה לְפִי שֶׁהוּחֲזַק
כְּפָרָן וְצָרִיד שִׁיכְפּוֹר בְּב"ד וְאֵז נֹאמַר בּוֹ הוּחֲזַק כְּפָרָן וְאֵלָּה הַדִּינִים נוֹהֲגִים
עַל עֵיקַר מַעֲקָרֵי הַדִּינִים אֲצַלְנוּ וְהוּא הַמְלוּהָ אֵת חֲבָרוּ בְּעֵדִים אֵין צָרִיד
לְפָרְעוּ בְּעֵדִים אֵלָּא אִם הַתְּנָה עִמּוֹ גִּי"כ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרְנוּ בְּכֹאן וְכֵן הַמְפַקִּיד אֲצַל
חֲבָרוּ בְּעֵדִים אֵינוֹ צָרִיד לְהַחֲזִיר לוֹ בְּעֵדִים אֵא"כ הַתְּנָה עִמּוֹ גִּי"כ אֲבָל אִם
טַעַן הַלוּהָ שֶׁפָּרְעוּ יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הִיסֵת וְכֵן הוּא דִּין הַמְפַקִּיד אֲבָל הַמְפַקִּיד

אצל חברו בשטר ואמר לו החזרתי לך הוא ג"כ נאמן אבל ישבע בנקיטת חפץ שהחזיר וזה שאין אנו מחייבים אותו לשלם מגו דיכול לומר נאנס הפקדון ויהיה נאמן יכול למימר החזרתיו לך וידוע הוא שאם אמר נאנס ישבע שבועת השומרין ולפיכך כשיאמר החזרתיו לך ישבע אותה שבועה עצמה לפי שלא יהיה מגו גורע ממנו שום חיוב לפי שהתנאי במגו שנטעון מה לו לשקר : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

לִיטְרָא זָהָב יֵשׁ לִי בְיַדְךָ, אֵין לְךָ בְיַדִּי אֶלָּא לִיטְרָא כֶּסֶף, פְּטוּר. דִּינֵר זָהָב יֵשׁ לִי בְיַדְךָ, אֵין לְךָ בְיַדִּי אֶלָּא דִּינֵר כֶּסֶף, וּטְרִיסִית וּפְנֵדִיוֹן וּפְרוּטָה ^{יז}, חֵיב, שְׁהַכֵּל מִין מְטַבֵּעַ אַחַת ^{יח}. כּוֹר תְּבוּאָה יֵשׁ לִי בְיַדְךָ, אֵין לְךָ בְיַדִּי אֶלָּא לְתַדְּ קַטְנִית, פְּטוּר. כּוֹר פְּרוֹת יֵשׁ לִי בְיַדְךָ, אֵין לְךָ בְיַדִּי אֶלָּא לְתַדְּ קַטְנִית, חֵיב, שְׁהַקְטִנִּית בְּכֻלֵּי פְּרוֹת. טְעֵנוּ חֲטִין, וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעֲרִים, פְּטוּר ^{יט}. וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְחִיב ^{כ}. הַטּוֹעֵן לַחֲבֵרוֹ בְּכֵידי שְׁמֵן וְהוֹדָה לוֹ בְּקִנְיָנִים, אֲדָמוֹן אוֹמֵר, הוֹאֵיל וְהוֹדָה לוֹ מְקַצָּת מִמֵּין הַטְּעֵנָה, יִשְׁבַּע. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַהוֹדָאָה מִמֵּין הַטְּעֵנָה. אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֲדָמוֹן. טְעֵנוּ כְּלִים וְקַרְקָעוֹת, וְהוֹדָה בְּכֻלֵּים וְכַפֵּר בְּקַרְקָעוֹת, בְּקַרְקָעוֹת וְכַפֵּר בְּכֻלֵּים, פְּטוּר. הוֹדָה בְּמַקְצָת הַקַּרְקָעוֹת, פְּטוּר ^{כג}. בְּמַקְצָת

הַפְּלִים, חַיֵּב, שֶׁהַנִּכְסִים שָׁאִין לָהֶם אַחֲרֵי זֶה זֹקְקִין אֶת הַנִּכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרֵי זֶה לְשִׁבַע עָלֵיהֶן :

ר"ע מברטנורה אֵלֶּא לִיטְרָא כֶּסֶף פְּטוּר. שָׁאִין כָּאן הוֹדָאָה מִמִּין הַטְּעָנָה **{טז}** : לְתַד. חֲצִי כוֹר. חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סָאִין : כְּדֵי שְׁמֹן. כְּדֵים מְלָאִים שְׁמֹן **{כא}** : וְהוֹדָה לוֹ בְּקִנְיָנִים. כְּדֵים רִיקִים בְּלֹא שְׁמֹן : הוֹאִיל וְהוֹדָה בְּמִקְצֵת הַטְּעָנָה. דְּהוּהָ לִיהַּ כְּמוֹ טְעָנוֹ חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה לוֹ בְּאַחַד מֵהֶן. וְהִלְכָה כְּאַדְמוֹן, אֲבָל אֵין הִלְכָה כְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל דְּמַחֲיֵב בְּטְעָנוֹ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעֲרִים : פְּטוּר. מְשֻׁבְּעָה דְּאוּרִיתָא, לֹא עַל הַקְּרָקְעוֹת וְלֹא עַל הַפְּלִים. שָׁאִין הוֹדָאָת קְרָקְעוֹת מְבִיאָתוֹ לִידֵי שְׁבוּעָה, שָׁאִין דִּין שְׁבוּעָה בְּקְרָקְעוֹת **{כב}** : הוֹדָה בְּמִקְצֵת פְּלִים. דְּאִיכָא הוֹדָאָה וַיְכַפֵּירָה בְּלֹא קְרָקְעוֹת : חַיֵּב. לְשִׁבַע אָף עַל הַקְּרָקְעוֹת עַל יְדֵי גִלְגוּל שְׁבוּעָה : זֹקְקִין. גּוֹרְרִין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{טז}** וְאֶפְלוּ לְרַב דְּסַבִּירָא לִיהַּ בְּסַתְמָא שׁוּה טוּעָן, לִיטְרָא שָׁאִי, דְּכִיּוֹן דְּטוּעָנוֹ מְשַׁקֵּל, וְדֵאִי דְּזֹקָא קִתְּנִי. גְּמָרָא. וְרַשִׁי : **{יז}** וְטְרִיסִית כּוֹ'. אוֹ אוֹ קִתְּנִי. רַשִׁי : **{יח}** שֶׁהַכֹּל כּוֹ'. בְּגִמְרָא פְּרָכִינֵן לְשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר דְּזֹקָא טוּעָנוֹ, אֲמַאי חַיֵּב. וּמוֹקְמִינֵן בְּשִׁטּוּעָנוֹ בְּדִינָר מְטַבְּעוֹת. פֶּרֶשׁ רַבְּנֵי חֲנַנְיָאֵל, כְּלוּמַר, טוּעָן דִּינָר זָהָב נִתְתִי לָךְ לְתֵת לִי בּוֹ מְטַבְּעוֹת, וְהוּא אֹמֵר לֹא נִתְתִי לִי אֵלֶּא דִּינָר כֶּסֶף לְתֵת לָךְ מְטַבְּעוֹת וַיֵּשׁ לָךְ בְּשׁוּיֵוֹ בְּיַדֵי טְרִיסִית כּוֹ'. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דְּפְרוּטוֹת אֵיתָא בְּכֹל מְטַבְּעוֹת שְׁאָמַר לוֹ לְקַח. וְרַב מְפָרֵשׁ דְּהַכִּי קָאָמַר, שְׁכַל דִּין מְטַבֵּעַ אַחַת הִיא, כְּלוּמַר, דְּבִכְלָהוּ שׁוּה קָאָמַר. וְשָׁאִינוֹ מְטַבֵּעַ כְּגוֹן לִיטְרָא, לְעוֹלָם דְּזֹקָא קָאָמַר. הֲרַמְבַּ"ן וְהַרְ"ן : **{יט}** פְּטוּר. בְּפֶרֶק ח' דְּבַבְּא מְצִיעָא מְשַׁנָּה ב' כְּתַב הַר"ב, אָף מְדַמֵּי שַׁעֲרִים. וְטַעְמָא, כְּתַב הַטוּר דְּחַשִּׁיב כְּאֵלוֹ הוֹדָה הַתּוֹבֵעַ שָׁאִינוֹ חַיֵּב לוֹ שַׁעֲרִים. וְכְתַב אַבִּי אֲדוֹנֵי הַרַ"שׁ ז"ל, דְּזֹקָא כְּשָׁאָמַר לוֹ הַלּוּיִתִּיד חֲטִין בְּאוֹתוֹ יוֹם וּבְאוֹתָהּ שַׁעָה, וְהִלְכָה אֹמֵר שַׁעֲרִים הֵינּוּ כּוֹ'. דְּאִי לֹא תִימָא הַכִּי, פְּשִׁיטָא שְׁהוּא חַיֵּב. שָׁאִין אָדָם מוֹחֵל עַל שְׁאָר תְּבִיעוֹתָיו אִם לֹא תְּבַע אֵלֶּא אַחַת : **{כ}** מְחַיֵּב. דְּלֹא בְּעֵי הוֹדָאָה מִמִּין הַטְּעָנָה. רַשִׁי. וְכְלוּמַר דְּשְׁבוּעָה הוּא דְּמַחֲיָבוֹ, אֲבָל מְדַמֵּי שַׁעֲרִין אָף הוּא פּוּטְרוֹ, וְלֹא פְּלִיג בְּהָא אַרְבָּנֵן. תּוֹסְפּוֹת. וְעַן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : **{כא}** רַשִׁי. וְבִין אֲדָמוֹן וְבִין חֲכָמִים סְבִירָא לְהוּ דְּטוּעָנוֹ בְּקִנְיָנִים גַּם כּוֹ'. וּבְהָא פְּלִיגִי, אֲדָמוֹן סוֹבֵר טוּעָנוֹ חֲטִין וְשַׁעֲרִין וְהוֹדָה בְּאַחַת מֵהֶן חַיֵּב. וְחֲכָמִים אֹמְרִים פְּטוּר, דְּבַעֲיָנָן טְעָנָה וְהוֹדָאָה בְּדָבָר אַחַד. גְּמָרָא בְּסוּגִיא דְּהַכָּא. וּבְסוּגִיא דְּכְתָבוֹת מְפָרֵשׁ לִיהַּ בְּעִנְיָן אַחַר כְּמוֹ שֶׁכְּתַב שֵׁם הַר"ב : **{כב}** כְּדִלְקָמֵן בְּמְשַׁנָּה ה'. וּמִשׁוּם הַכִּי נִמִּי כְּשֶׁהוֹדָה בְּכָלִים פְּטוּר מְשֻׁבְּעָה : **{כג}** פְּטוּר. אֲצִטְרִיד, דְּלֹא תִימָא טַעְמָא דְּפְטוּר בְּרִישָׁא מְשׁוּם דְּהוּי כְּטַעְנוֹ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעֲרִין. תּוֹסְפּוֹת. וּפְרַשׁ בְּחֻמַּת שְׁלֵמָה דְּלֹא תִימָא דְּסַבִּירָא לִיהַּ דְּאֶפְלוּ טְעָנוֹ בְּשַׁנֵּי מִינֵין וְהוֹדָה בְּאַחַד הֵינּוּ כְּמוֹ טְעָנוֹ חֲטִין וְהוֹדָה בְּשַׁעֲרִין דְּפְטוּר : (עִיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם לִיטְרָא זֶהב יֵשׁ לִי בִידֶךָ אֵין לְךָ בִּידֵי אֵלֶּא כּוֹ' : כִּבְר יַדְעַת כִּי לְתַד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סָאֵה וְכוּר שְׁלֹשִׁים סָאֵה וְעַקְרֵי אֵלֶּה הַהֲלָכוֹת כּוֹלֵם כִּבְר בְּאַרְנוֹם

תכלית הביאור ופירשנום בפרק ראשון מקדושין ובפי' אחרון מכתובות ואמרנו לשם שלא נחזיר לפרש אותם העקרים כדי שלא יאריך החבור *ואין ממתין אצלם לעיין אותם שם כשהם נזכרין במשנה. ולשם גי"כ בארנו שאין הלכה כרבן גמליאל והלכה כאדמון : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן, ואין משביעין את הקטן, אבל נשבעים לקטן ולהקדש :

ר"ע מברטנורה אין נשבעין על טענת חרש. כגון שטוענו חרש ברמיזה. דחרש שאמרו חכמים בכל מקום, אינו שומע ואינו מדבר : וטענת קטן. כגון שטוענו קטן. דאמר קרא (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו, ואין בנתינת קטן כלום. [והחרש] והשוטה כקטן הוא. ודוקא שבועה דאורייתא הוא שאין נשבעין על טענת קטן, אבל שבועת הסת חייבין לשבע על טענתו **{כד}** : **אבל נשבעין לקטן ולהקדש**. הבא לפרע מנכסי קטן, לא יפרע אלא בשבועה **{כה}**. וכן המקדיש נכסיו ויצא עליו שטר חוב ובא בעל חוב לפרע מן הנכסים של הקדש, צריך שבועה **{כו}** : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כד}** שלא יהא זה נוטל ממונו כשהוא קטן וילך לו בחנם כו'. החרש והשוטה אין נזקקין להם כו' לא לשבועה קלה כו'. הרמב"ם : **{כה}** תנינא כו'. ומשני, חדא לקטנים וחדא לגדולים. גמרא : **{כו}** תנינא כו'. אצטריך, סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט, אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש, קא משמע לן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן כו' : נשבעין לקטן ונפרעין מנכסיו כמו שנתבאר בכתובות הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה ובשבועה דאורייתא בלבד הוא שנאמר אין נשבעין על טענת קטן אבל שבועת היסת נשבעין בטענת קטן וכמו כן נשבע לב"ד שבועת השומרין ושבועת *השומרין שלא בטענת הקטן לפי שאין הקטן טוען אותם טענת ברי וכן נשבעין להקדש ונפרעין ממנו כגון שהיה לראובן ביד שמעון ממון

בתחלה כשהקדיש שמעון כל נכסיו ישבע ראובן שבועת התורה ויפרע ממנו
על הדרך הנזכר בפ"ו (הלכה ב) מערכין : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

וְאֵלוּ דְבָרִים שָׂאִין נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן, הָעֲבָדִים,
וְהַשְּׁטָרוֹת, וְהַקְּרָקְעוֹת, וְהַקְּדָשׁוֹת. אֵין בָּהֶן
תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא תְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה.
שׁוֹמֵר חֲנָם אֵינוֹ נִשְׁבָּע. נוֹשֵׂא שְׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, קְדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָן,
נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. וְשָׂאִינוֹ חִיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָן, אֵין
נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶם :

ר"ע מברטנורה הָעֲבָדִים וְהַשְּׁטָרוֹת וְהַקְּרָקְעוֹת וְכו'. דְּכָתִיב (שְׁמוֹת כב) עַל
כָּל דְּבַר פְּשַׁע, כָּלֵל. עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שְׁלָמָה, פָּרֹט. עַל כָּל
אַבְדָּה, חֲזֹר וְכָלֵל. כָּלֵל וּפָרֹט וְכָלֵל אֵי אַתָּה דָן אֶלֶּא כְּעֵין הַפָּרֹט, מֵהַ
הַפָּרֹט מִפְּרֵשׁ דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מִמּוֹן, אִף כָּל דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ
מִמּוֹן, יֵצְאוּ קְרָקְעוֹת שָׂאִינָן מְטַלְטְלִין, יֵצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהִקְשׁוּ לְקְרָקְעוֹת,
יֵצְאוּ שְׁטָרוֹת שְׂאִינָן עַל פִּי שְׁהֵם מְטַלְטְלִין אֵין גּוֹפֵן מִמּוֹן. שְׂכָל אֵלוֹ אֵין
נִשְׁבָּעִין עֲלֵיהֶן. וְהַקְּדָשׁ אֵין נִשְׁבָּעִין עֲלָיו דְּכָתִיב (שֵׁם) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ,
וְלֹא שֶׁל הַקְּדָשׁ: **אֵין בָּהֶן תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל.** דְּבִהְיֵי דוֹקָא דְּמַרְבִּינָן כְּעֵין הַפָּרֹט
דְּכָתִיב בְּאוֹתָהּ הַפָּרֹשָׁה יִשְׁלַם שְׁנַיִם: **וְלֹא תְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה.** דְּכָל
הֵיכָא דְּלִיכָא כָּפֶל אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה דְּכִינּוֹן דְּלִיכָא כָּפֶל הוּוּ לְהוּ
תְשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה, וְתְשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא
תְשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה: **שׁוֹמֵר חֲנָם אֵינוֹ נִשְׁבָּע.** שׁוֹמֵר חֲנָם אֵין לוֹ עֲלָיו
אַלָּא שְׁבוּעָה, דְּכָתִיב (שֵׁם) וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח
זָדוֹ, וְאוֹתָהּ הַפָּרֹשָׁה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם נֶאֱמָרָה. וְעַל הָעֲבָדִים וְעַל הַקְּרָקְעוֹת
וְעַל הַשְּׁטָרוֹת אֵינוֹ נִשְׁבָּע, דְּלִפְיָנָן לֵה מְדַכְּתִיב כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, כָּלֵל.
כְּסָף אוֹ כְּלָיִם, פָּרֹט. לְשֹׁמֵר, חֲזֹר וְכָלֵל. כָּלֵל וּפָרֹט וְכָלֵל אֵי אַתָּה דָן אֶלֶּא
כְּעֵין הַפָּרֹט, מֵהַ הַפָּרֹט מִפְּרֵשׁ דְּבַר הַמְּטַלְטֵל וְגוֹפּוֹ מִמּוֹן, אִף כָּל וְכו',

יֵצְאוּ קַרְקָעוֹת דָּלָאוּ מִטְּלָטְלִים וְכוּ'. וְכָל הַיּוֹם דָּאֲמַרִּינָן בְּהוּ אֵינוֹ נִשְׁבַּע,
דְּיֻקָּא שְׁבוּעָה דְאֹרִיתָא, אֲבָל שְׁבוּעַת הָסֵת לְעוֹלָם חֲתִיב לְשַׁבַּע: **נושא**
שְׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. גִּנְבָה וְאֲבָדָה הַפְּתוּב בּוֹ לְחַיִּיב, דְּכְתִיב (שם) אִם גִּנְבָה
יִגְנַב מֵעִמּוֹ יִשְׁלַם לְבַעְלָיו. וְעִבְדִּים וְקַרְקָעוֹת וְשִׁטְרוֹת אֵינוֹ מְשַׁלֵּם, דְּכְתִיב
בְּשׁוּמְר שְׂכָר (שם) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, כָּלֵל. חֲמוֹר אוֹ שׂוֹר אוֹ שֶׁה וְכָל
בְּהֵמָה, פָּרֹט. לְשׁוּמְר, חֲזֵר וְכָלֵל וְכוּ', כְּדָאֲמַרִּינָן לְעִיל. רֵעֵהוּ כְּתִיב בְּשׁוּמְר
חֲנָם וּבְשׁוּמְר שְׂכָר, דְּמִשְׁמַע רֵעֵהוּ וְלֹא הֶקְדַּשׁ. וְשׂוֹאֵל וְשׂוֹכֵר לֹא הִזְכְּרוּ
כָּאן **[כז]** לְמַעוּטֵי בְּהוּ עִבְדִּים וְקַרְקָעוֹת וְשִׁטְרוֹת וְהֶקְדַּשׁוֹת, דְּלֹא שְׂיָדָה
שְׂאֵלָה בְּקַרְקָעוֹת **[כח]**, וְלֹא בְּשִׁטְרוֹת עַל הָרֵב, וְכָל שְׂכָן שְׂכִירוֹת שְׂאֵינוֹ
שְׂיָדָה בְּשִׁטְרוֹת, וְכֵן לֹא שְׂיָדָה שְׂאֵלָה וְשִׂכְרוֹת בְּהֶקְדַּשׁ, שְׂאֲסוֹר לְהַשְׂאִיל
וְלְהַשְׂכִּיר הֶהָקְדַּשׁוֹת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כז] דְּהוּהּ מְצִי לְמִימְר שׂוֹאֵל אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֲנָסִין וְגִנְבָה וְאֲבָדָה,
דְּאִתְקַשׁ לְשׁוּמְר שְׂכָר. כְּדָאִיתָא בְּגִמְרָא: **[כח]** וְקָשָׁה, דְּבְּקַרְקָעוֹת גַּמִּי שְׂיָדָה
שְׂאֵלָה, וְכְדָאִיתָא סוּף פֶּרֶק ח' דְּבָבָא מְצִיעָא, עֵין שָׁם. וְהַנְּמוּקֵי יוֹסֵף כְּתַב,
מִשׁוּם דְּסִיפָא אַרְבַּעָה וְחַמְשָׁה לֹא קָאִי אֶלָּא אֶהָקְדַּשׁוֹת, וּבְהֶקְדַּשׁ לֹא שְׂיָדָה
שְׂאֵלָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו דברים שאין נשבעין עליהם העבדים כו': כשתתבונן בפסוקי
התורה תמצא הדברים שזכרה (מנה בהם) [הנה הם] בשבועות או בתשלומי כפל
וארבעה וחמשה וזכרה דיני השומרים בהם הם חמור ושור ושה וכל בהמה
ושלמה וכסף וכלים והעולה בידו מאלה המקראות כולם בהמה וכלים
וכסף וכל אלה הם כל דבר המטלטל וגופו ממון וכלים יש בהם אותם
הדינים הנה יצאו קרקעות לפי שאינן דבר המטלטל ועבדים הוקשו
לקרקעות כמו שבארנו בפרק ראשון מקדושין והשטרות מצד שאין גופן
ממון אבל הוצרכו לראיה שבהן וכשנודע בירור הראיה היה מציאות השטר
או העדרו שזה ולפי שאמרה התורה בשבועות והכפל והשומרים רעהו פי
רעהו אמר רחמנא ולא הקדשות שהן לגבוה ומצד שלא חייב בהם תשלומי
כפל לא נפל בהם תשלומי ארבעה וחמשה כי זה לא ימצא אלא אחר חיוב
תשלומי כפל כמו שבארנו בשביעי מבבא קמא. ולא זכר שאר הארבעה
שומרין והם שואל ושוכר לפי שאין צורך לזכרם שהקרקעות אין בהם דין
שאלה ואסור שאלת הקדש וכמו כן השטרות אינן צריכות שאלה על הרוב
וכן אינם בשכירות ואסור ג"כ שכירות בהקדשי ועוד יתבאר כי דין נושא
שכר ושוכר אחד ואין הלכה כר' שמעון ואלה כולם מבוארים שאין נשבעין
עליהם שבועת התורה אבל נשבעין עליהם היסת: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

רבי מאיר אומר, יש דברים שהן פקרקע ואין פקרקע, ואין חכמים מודים לו. כיצד, עשר גפנים טעונות מסרתי לך, והלה אומר אין אלא חמש, רבי מאיר מחיב שבועה {לא}. וחכמים אומרים, כל המחבר לקרקע הרי הוא כקרקע. אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין {לב}. כיצד, בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך, והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל, פטור. זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון, חיב {לד} :

ר"ע מברטנורה רבי מאיר אומר יש דברים שהם פקרקע. ענבים העומדות לבצר הוא דאיכא בין חכמים לרבי מאיר, דרבי מאיר סבר ענבים העומדות לבצר כבצורות דמין, וחכמים סברי לאו כבצורות דמין. והלכה כחכמים. ודוקא בדין שומרים {כט}, אבל גבי מקח וממכר ואונאה ומודה במקצת הטענה, בכל הגי קימא לן דדבר העומד לבצר כבצור דמי {ל}. וכן הלכה: עד הזיז. קורה של עליה הבולטת מתוך הבית. וכללא דמלתא, לעולם אינו חיב שבועה דאורייתא עד שיטעננו דבר שבמדה או שבמשקל או שבמנין, ויודה לו במקצת {לג} המדה או במקצת המשקל או מקצת מנין: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} ואם תאמר אמאי בעינן הודאה במקצת, והא כי הוא זה דמיניה ילפינן דבעינן הודאה במקצת שדינן ליה אפרשת אם כסף תלוה. ויש לומר דלאו דעקרינן לגמרי מפרשה שכתוב בה, אלא ערוב פרשיות אמרינן, וקאי נמי אפרשת אם כסף. אמנם לדעת הרמב"ם שאין אחד מהשומרים צריך להודות במקצת, וכן פרש רש"י דעקרינן לה לגמרי מפרשת שומרים ושדינן אפרשת אם כסף, צריך עיון. ועין תוספות יום טוב: {ל} דכיון דאדעתא למשקל זבנינהו ניהליה, כבצורות דמין, ודנינן בהו דין מטלטלין בכל מלי, כגון דין אונאה ושבועה וכיוצא בהן כו'. וגבי שומר הינו טעמא דכיון דלשמירה הו כשהו מחברין לקרקע ואדעתא דהכי מסרינהו ניהליה, הוי ליה פקרקע, דהא לאו למתלשינהו מסרינהו ניהליה. טור בשם

הַרְרִי הַלּוֹי. וְנִרְאָה לִי לְדַעַת הַרְמַבִּיִם אֲפֹלוּ בְּאִין צְרִיד לְקַרְקַע. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לא]** מְחִיב כּוֹי. וְאִם תֵּאמֶר וְהָא הִילְדָּה הוּא. יֵשׁ לוֹמֵר מִשְׁפַּחַת לֵה כְּשֶׁבְצָרוֹן. הַרְרִי. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לב]** שְׁבַמְדָּה כּוֹי. נִפְקָא לֶן מִמְשַׁמְעוֹת דְּכִי הוּא זֶה. תּוֹסְפוֹת. וְהַרְרִי כְּתַב, דְּבַמְכִילְתָּא מִפִּיק לֵיה מִכְסָף אוֹ כְּלִים, מַה כְּסָף שְׁדַרְכוּ לְמִנּוֹת אֶף כְּלִים שְׁדַרְכוּ לְהַמְנוֹת. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לג]** לִישְׁנָא דְבַרְיָתָא. וְלֵאָתוּי טוֹעֵנוּ בֵּית זֶה מְלָא. דְּלֵא תִימָא דְכִינּוֹן דְּאָמַר בֵּית זֶה מְלָא, וְזֶה מְחִזִּיר לוֹ חֶסֶר, נִרְאָה הַחֶסְרוֹן, וְהַרְרִי הוּא כְּזֶה אוֹמֵר עַד הַיּוֹז וְזֶה אוֹמֵר עַד הַחֲלוֹן, קָא מִשְׁמַע לֶן דְּלֵא, עַד שְׂיוּדָה בְּדַבְרֵי שְׁבַמְדָּה. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לד]** חִיב. לְדִידּוֹן דְּקִימָא לֶן הִילְדָּה פְּטוֹר, עַל כְּרַחֲדָה כְּשֶׁהֲרַקִּיבוּ פְרוֹת מִיְרִי כּוֹי. וְרִישָׁא דְמַה שְׁהַנְחַת כּוֹי פְּטוֹר וְאֶף עַל גַּב דְּהַרְרִי אָנוּ רוֹאִין הַפְרוֹת וְהוֹדָּתוֹ יְדוּעָה, נִרְאָה לִי דְהֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁהוֹדָּה יוֹצָא מִפְּנוּ בְּעֵינַי שְׁתֵּהָא דְבַר שְׁבַמְדָּה: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם ר"מ אומר יש דברים שהן כקרקע כו': מחלוקת חכמים ורבי מאיר הוא בענבים העומדים ליבצר והלכה כחכמים אבל כשימסרם לו בתורת שמירה לענין מקח וממכר ודיני האונאה והודיה במקצת כשהיה עיקר התביעה שלא בתורת שמירה העיקר המכוון עליו שהם כמטלטלין שכל העומד ליבצר כבצור דמי ושמור זה הלשון והוא אמרם אינו חייב עד שיטענו דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כלומר שהוא מודה בקצת המנין אם תבעו דבר שבמנין או במקצת המשקל אם תבעו דבר שבמשקל או במקצת המדה אם תבעו דבר שבמדה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

הַמְלִוָּה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמְשָׁכוֹן וְאָבַד הַמְשָׁכוֹן, אָמַר לוֹ סָלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקַל הָיָה שְׁוֹה, וְהָלָה אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶא סָלַע הַלְוִיתַנִּי עָלָיו וְסָלַע הָיָה שְׁוֹה, פְּטוֹר. סָלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקַל הָיָה שְׁוֹה, וְהָלָה אוֹמֵר לֹא כִי אֶלֶא סָלַע הַלְוִיתַנִּי עָלָיו וְשָׁלְשָׁה דִּינָרִים הָיָה שְׁוֹה, חִיב. סָלַע הַלְוִיתַנִּי עָלָיו וְשִׁתִּים הָיָה שְׁוֹה, וְהָלָה

אומר לא כי אלא סלע הלויתיד עליו וסלע
היה שנה, פטור {לז}. סלע הלויתני עליו ושתים
היה שנה, והלה אומר לא כי אלא סלע
הלויתיד עליו וחמשה דינרים היה שנה, חיב.
ומי נשבע, מי שהפקדון אצלו, שמא ישבע זה
{לח} ויוציא הלה את הפקדון :

ר"ע מברטנורה המלוה את חברו על המשכון. נעשה עליו שומר שכר, לא
שנא משכנו בשעת הלוואתו, לא שנא משכנו שלא בשעת הלוואתו. ואם
אבד או נגנב והיה המשכון כנגד החוב, יצא משכנו בחובו ואין להם זה
על זה כלום. ואם החוב יתר על המשכון, משלם לזה למלוה מה שהיה
החוב יותר. ואם המשכון יותר על החוב, משלם מלוה ללוה. ואם נאבד
באנס, ששומר שכר פטור, גם המלוה פטור, ונשבע שבאנס נאבד וגובה
חובו כלו: שקל. חצי סלע: לא כי. לא כן היה: אלא סלע הלויתני עליו
ושלשה דינרים היה שנה חיב. שהרי הוא הודה במקצת הטענה {לה},
שהסלע שנה ארבעה דינרין. וכיון שהלוה חיב לשבע כמה היה שנה
המשכון שלו, והמלוה חיב לשבע על המשכון שאינו ברשותו, ואף על פי
שמשלם דמיו, משום דחישין שמא עיניו נתן בו, בית דין משביעין את
המלוה תחלה שאין המשכון ברשותו, ואחר כך משביעין את הלוה כמה
היה שנה. שמא ישבע הלוה תחלה ולא דקדק בשומא ויוציא המלוה
את המשכון ויפסלנו לעדות ולשבועה {לו}. והא דתנינן בסיפא מי נשבע,
מי נשבע תחלה קאמר: מי שהפקדון אצלו. המלוה שהיה המשכון
אצלו נשבע שאין המשכון ברשותו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {לה} ולא אמרינן שלא הודה לו שיתחייב לשלם לו אלא אם כן
שיחזיר לו משכנו וכל עוד שלא יוכל לחזר לו משכנו נמצא שלא הודה לו
בשום חיוב, משום דמשכון לאו פרעון הוא ויכול המלוה לכוף ללוה שישלם
לו חובו אף על פי שרוצה לעכב המשכון אצלו בדמי שויו שאומר, ועובר בלא
תחמד כו', ואין הלוה נפטר מחיובו בכך, וחייב בבא לצאת ידי שמים לפרעו
את העדף. הר"ן: {לו} והקשו התוספות, וכי עבדינן תקנה לרשיעי. אלא
טעמא שמא יוציא הלה הפקדון ונמצא שבועת לזה לבטלה: {לז} פטור.
אוקימנא בגמרא במאמינו לזה למלוה שאינו ברשותו. שאם לא כן מתוך
שצריך לשבע שאינו ברשותו נשבע נמי כמה היה שנה על ידי גלגול, אף על
פי שבשווי אינו מאמינו, הינו משום דלא קים ליה למלוה בגויה. ומלוה אינו
מאמין ללוה, דמקיים ביה וסלף בגדים ישדם (משלי יא), שאם היה נאמן וישר
לא היו מצריכין לו מן השמים שיהא לזה. אבל לזה מקיים במלוה תמת
ישרים תנחם, שאם לא שנאמן וישר הוא לא היו מעשירין אותו. וכתב
הר"ן, ובסיפא דרישא מחיבנין למלוה לשבע שאינו ברשותו ואף על פי
שמאמינו, שמא יוציא כו'. ועין תוספות יום טוב: {לח} שמא כו'. ואם

תאמר, וְלָמָּה לֹא שָׁנָה נְפִי הַטַּעַם דְּעִקְרָא שְׁבוּעָה לָמָּה הוּא דְשָׁמָּא נָתַן עֵינָיו בָּהּ. תִּרְצֵ הַרְמַב"ס לְפִי שְׁזָה הַטַּעַם כּוֹלֵל כָּל מְשָׁכּוֹן. אָבֵל שָׁמָּא עֵינָיו כּוֹי אֵינּוּ כּוֹלֵל כָּל מְשָׁכּוֹן, שָׁאֵם הָיָה הַמְשָׁכּוֹן לְשׁוֹן זָהָב וְכַדּוּמָה, אֵין כָּאן טַעַם שָׁמָּא עֵינָיו נָתַן בָּהּ. וְעֵינֵן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב : (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם המלוה את חברו על המשכון ואבד המשכון כו' : מעקרנו הלוחו על המשכון נעשה עליו שומר שכר ועוד יתבארו דיני שומר שכר ולפיכך אם אבד המשכון באונס ישבע אותו שיש בידו המשכון שבועת התורה שנאנס ויפרע בעל המשכון ממה שהלוה לו משלם. ויש לאותו שהמשכון בידו בכל אלה החלוקים עכ"פ לישיבע שבועת התורה שאבד ואפ"י לא נפל ביניהם מחלוקת במה שהיה שוה אלא אפילו אמר לבעל המשכון חשוב לי ביותר ממה שאתה טוען שהיה שוה לפי שנחמר שמח עיניו נתן בו אבל אם נסתלק זה החשד כגון שהיה המשכון לשון זהב או חתיכת כסף וכיוצא בהן שאין שום צד לומר שמא עיניו נתן בו ואמר לו טול כל מה שהיה שוה וקח בו חתיכת זהב או כסף כאותה שהיה לך כיון שאין שינוי ביניהן במינן ואינם כלים ולא בגדים שיש בהם מיני רקמות שתוכל לומר אני לא אמצא כמותם כרצוני. וכשישבע מן המשכון שבידו יכלול בשבועתו שלא היה שוה יותר מסלע או שקל או השיעור שיאמר ע"י גלגול וכמו כן תהיה שבועת בעל המשכון כשיהיו חלוקין בדמי המשכון כי לא היה שוה משכונו פחות מסלע או שקל או מה שטוען שהיה שוה וכך ראיתי אבא מורי ז"ל משביע אותם פעמים הרבה על זה הלשון כמו שראה לרבו לרבינו יוסף הלוי ז"ל משביע תמיד. ואמרו בחלק הראשון מזו המשנה פטור ונשבע שבועת היסת וכבר בארתי זה ואמרו מי נשבע מי שהפקדון אצלו הוא חוזר אל החלק השני ממשנה זו הוא מה שאמר לא כי פ"י אינו כן או אינו אמת אלא סלע הלוייתי עליו וג' דינרין היה שוה שיתחייב בעל המשכון שבועה וישלם דינר לפי שהוא מודה במקצת ולא ישבע שבועה עד שישבע קודם מי שהפקדון אצלו שבועת התורה שאותו הפקדון אבד ואז ישבע זה לאותו טעם שזכר לפי שזה הטעם כולל כל המשכון אבל טעם שמא נתן עיניו בו אינו כולל כל המשכון כמו שבארנו ולפיכך לא שם התנא כוונתו בזה החלוק אבל שם כוונתו בהודאה במקצת או בכפירה בכל ובטעם זה שזכר שמא ישבע הלה ויוציא הלה את הפקדון וכבר נתבאר לך פעמים שהסלע ארבעה דינרין : (רמב"ם)

פרק ז - משנה א

כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁבִתוֹרָה, נִשְׁבָּעִין וְלֹא מִשְׁלָמִין.
וְאֵלוֹ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין **[ב]**, הַשְּׂכִיר, וְהַנֶּגְזֵל,
וְהַנְּחָבֵל, וְשִׁכְנָגְדוֹ חָשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, וְהַחֲנוּנִי
עַל פְּנִיקְסוֹ. הַשְּׂכִיר כִּי צָד, אָמַר לוֹ תָּן לִי שְׂכָרִי
שֵׁישׁ לִי בִידָד, הוּא אֹמֵר נָתַתִּי, וְהִלָּה אֹמֵר
לֹא נָטַלְתִּי, הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר, עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם מְקַצֵּת הוֹדָאָה **[ו]**. כִּי צָד,
אָמַר לוֹ תָּן לִי שְׂכָרִי חֲמִשִּׁים דִּינָר שֵׁישׁ לִי
בִידָד, וְהוּא אֹמֵר הִתְקַבַּלְתָּ דִּינָר זָהָב:

ר"ע מברטנורה **כל הנשבעין**. נשבעין ולא משלמין. לא תקנה תורה לתובע לשבע ולטל, אלא לנתבע שישבע ולא ישלם, דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם **[א]**, מי שעליו לשלם הוא נשבע: **ואלו נשבעין ונוטלין**. שתקנו להם חכמים לשבע ולטל. וכלהו מפרש להו לקמן במתניתין: **השכיר**. תקנו לו חכמים לשבע ולטל, מפני שבעל הבית טרוד בפועליו ואינו נזכר. והני מלי כשתובעו בזמנו, שכיר יום זמנו כל הלילה שאחריו, ושכיר לילה זמנו כל היום שלאחריו. אבל תבעו לאחר זמנו, בעל הבית נשבע הסת שפרעו ונפטר. ואם שכרו שלא בעדים **[ג]**, נמי אין השכיר נשבע ונוטל, דמתוך שיכול לומר לו לא שכרתיה מעולם, יכול לומר לו נמי שכרתיה ונתתי **[ד]** לה שכרך: **הוא אומר נתתי**. אבל אמר לו שנים קצצת לי והוא אומר לא קצצתי לה אלא אחד, נשבע בעל הבית שבועת התורה שהוא כדבריו ואינו נותן לו אלא אחד **[ה]**: **רבי יהודה אומר**. ואין הלכה כרבי יהודה לא בשכיר ולא בנגזל ולא בנחבל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** רישא דקרא, שבועת ה' תהיה בין שניהם וגוי ולקח בעליו (את השבועה) ולא ישלם, והאי לא ישלם קרא יתרה הוא, דכיון דכתיב אם לא שלח כו' ממילא משמע דלאחר השבועה לא ישלם, ואם אינו ענין כאן, תנהו

לְמוֹדָה בְּמִקְצַת וְעַד אֶחָד כּו'. הַר"ן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ב} וְאֵלוֹ כּו'.
וְאִיכָּא עוֹד הֵנָּה דְלִקְמֵן מְשֻׁנָּה ז', וּדְפָרְק י' דְבִבְא קָמָא מְשֻׁנָּה ז', וּדְפָרְק ח'
דְּכִתְבוֹת מְשֻׁנָּה ה'. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ג} וְאִי נְמִי שְׁכָרוּ בְעֵדִים אֶלָּא
שְׂאִין עֵדִים שְׁעָשָׂה עֲמוֹ מְלֹאכָה: {ד} וְאִם תֵּאמֹר הָא לֹא חֲשָׁדִין לְבַעַל הַבַּיִת
דְּמִשְׁקָר אֶלָּא שְׁשַׁכַּח, וְאִיךְ שִׁיךְ מְגוֹ. יֵשׁ לוֹמֵר דְּהִכִּי קְאָמְרִין, וְדִאי קוֹשְׁטָא
קְאָמֵר שְׂזוֹכֵר שְׁפָרְעוּ, דְּאִי מְסַפְקָא לִיה וְטוֹעֵן שְׁקָר שְׂזוֹכֵר שְׁפָרְעוּ, לֹא הוּהוּ
אֶמֶר מְלִתָּא דְיָדַע דְּמִסְפְּקֵי בְּה רַבְּנָן מְשׁוּם טְרִדָּא, וְהוּהוּ טְעִין דְּלֹא שְׁכָרוּ כְּלָל.
הַר"ן. וְתוֹסְפוֹת: {ה} וְהִינוּ כְּדַעַת הַר"ן, דְּבִקְצִיצָה לֹא תִקְנוּ כְּלוּם אֶלָּא
הַנִּיחוּ עַל דִּינוּ, דְּאִם הוּא מוֹדָה מְקַצַּת נְשָׁבַע שְׁבוּעָה דְּאוֹרִיתָא, וְאִם כּוֹפֵר
בְּכָל נְשָׁבַע הָסֵת. וְטַעְמָא, כִּיּוֹן דְּלִיכָּא כָּאן טַעְמָא דְּכַדִּי חֲיִיו. הַר"ן. וְעַיִן
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ו} מְקַצַּת כּו'. לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא תִקְנוּ שְׁבוּעָה לְטַל, אֶלָּא
בְּמִקּוֹם שְׂיֵשׁ שְׁבוּעָה עַל הַנְּתַבַּע, וְהַפְּכוּהָ חֲכָמִים עַל הַתּוֹבַע בְּאֵלוֹ הַשְּׁנוּיִים
כָּאן. רַש"י: (עִיקָר תּוֹי"ט).

רמב"ם כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין כו': אמר רחמנא
במחויב לישבע ולקח בעליו ולא ישלם למדנו מזה שמי שלא ישלם ישבע
ואין אדם נוטל שום דבר בשבועתו אבל מדרבנן תקנו שבועה כשבועת
התורה על אלה ואע"פ שהן תובעין נשבעין ונוטלין וזה לענינים עוד יתבארו
אמנם השכיר הוא נשבע ונוטל לפי שבעה"ב טרוד בעסקיו השכיר ידקדק
הדבר יותר ובזה שני תנאין האחד שיהיה תובעו בזמנו והשני ששכרו בעדים
אבל כששכרו שלא בעדים מתוך שהיה יכול לומר לא שכרתיך נאמן לומר
פרעתי או כשתובעו שלא בזמנו ואמר בעל הבית פרעתי נשבע בעל הבית
שבועת היסת וכמו כן אם היתה עיקר הכפירה בעיקר השכירות ישבע בעל
הבית שבועת התורה שכך וכך התנה עמו ויתן לו מה שיאמר ואין הלכה
כרבי יהודה: (רמב"ם)

פּרָק ז' - מְשֻׁנָּה ב

הַנְּגִזְל כִּיצַד, הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁנִכְנִס לְבֵיתוֹ
לְמִשְׁכְּנוֹ שְׁלֹא בְרִשׁוֹת {ז}, הוּא אוֹמֵר כִּלִּי נְטִלְתָּ,
וְהוּא אוֹמֵר לֹא נְטִלְתִּי, הָרִי זֶה נְשָׁבַע וְנוֹטַל {ט}.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שֶׁתִּהְיֶה שָׁם מְקַצַּת

הוֹדָאָה. כִּיצַד, אָמַר לוֹ שְׁנֵי כְלָיִם נְטִלְתָּ, וְהוּא אוֹמֵר לֹא נְטִלְתִּי אֶלָּא אֶחָד :

ר"ע מברטנורה לְמִשְׁכְּנֵנוּ שְׁלֹא בְרִשׁוֹת. וּכְגוֹן שֶׁרְאוּהוּ עֲדִים שֶׁנִּכְנַס לְבֵית חֵבְרוֹ וְאֵין בִּידוֹ כְּלוּם וַיֵּצֵא מִשָּׁם וְכָלִים תְּחוּבִים לוֹ תַחַת כְּנָפָיו **{ח}** : הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. שֶׁהָרִי הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים, שֶׁהָעֲדִים מְעִידִים שֶׁמִּשְׁכְּנֵנוּ שְׁלֹא בְרִשׁוֹת. וְהוּא דְטָעִין לִיָּה הָאֵיךְ בְּמִידֵי דְאֲמִיד בֵּיהּ, אֲבָל אִם טָעִין לִיָּה בְּכֶסֶף דְּכֶסֶף וְכִי הָאֵי גִוְנָא בְּמִידֵי דְלֹא אֲמִיד בֵּיהּ, לָאוּ כָּל כְּמִינֵיהּ לְשִׁבַע וְלִטֵּל, אֶלָּא יִשְׁבַּע הַנִּתְבַּע וַיִּפְטֹר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** שְׁלֹא בְרִשׁוֹת. פְּרוּשׁ, שְׁלֹא בְרִשׁוֹת בְּעָלִים וְשְׁלֹא בְרִשׁוֹת בֵּית דִּין. הַמְּגִיד : **{ח}** דְּאֵי לָאוּ הָכִי שְׁלֹא יִדְעוּ הָעֲדִים שֶׁהוֹצִיא כָּלֵל, אֵין בְּעַל הַבֵּית נֶאֱמָן בְּשָׁבוּעָה. דְּשָׁמָּא לֹא הוֹצִיא אֶלָּא אֲבָנִים אוֹ צְרוּרוֹת כּו' : **{ט}** נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. דְּקִנְסוּ חֲכָמִים לְגַזְלָנִים, כְּדִי שְׁלֹא יִרְבֶּה הַזֵּק בְּנֵי אָדָם. הַרְמַב"ם. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַנְּגוּז לַכִּיצַד הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ כּו' : זֶה הַדִּין גִּי"כ הוּא בְּשְׁנֵי תְנָאִים אֶחָד מֵהֶם שִׁיהִיו שֵׁם שְׁנֵי עֲדִים רְאוּהוּ שֶׁמִּשְׁכְּנֵנוּ וְהוֹצִיא כְלָיִם מִבֵּיתוֹ תַחַת כְּנָפָיו וְלֹא יִדְעוּ הַדְּבָר שֶׁלְקַח מֵהוּא וְזֶה כִּשְׁרְאוּהוּ שֶׁנִּכְנַס לְבֵית חֵבְרוֹ וְאֵין בִּידוֹ כְּלוּם וַיֵּצֵא וְהוּא מַחְבֵּא דְבָרִים תַּחַת כְּנָפָיו וְבַעַל הַבֵּית אֵינוֹ מִצּוֹי וְהַתְנָאִי הַשְּׁנִי שִׁיטְעוֹן בְּעַל הַבֵּית עַל אוֹתוֹ הַגּוֹזֵל בַּדְּבָר שֶׁהוּא אֲמוּד אֲצֵל בְּנֵי אָדָם שֶׁהוּא יָדוּעַ בְּכָגוֹן זֶה אֲבָל אִם תְּבַעוּ שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ חוּט מִרְגְּלִיּוֹת וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וְהוּא מְפֹרָס שֶׁאֵין אֲצֵלוֹ כְּגוֹן אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֵינוֹ נֶאֱמָן וְאֵין נוֹתֵנִין בְּזֶה שְׁבוּעָה בְּשׁוֹם פְּנִים אֲבָל יִשְׁבַּע שֶׁנִּכְנַס אוֹ הִיסֵת אוֹ שֶׁל תּוֹרָה כִּפִּי מֵהוּא שֶׁהוּדָה וְאֵין הַלְכָה כְּר"י : (רמב"ם)

פֶּרֶק ז - מִשְׁנֵה ג

הַנְּחָבֵל **{י}** כִּיצַד, הָיוּ מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס תַּחַת יָדוֹ שְׁלֵם וַיֵּצֵא חָבוּל, וְאָמַר לוֹ חָבַלְתָּ בִּי, וְהוּא אוֹמֵר לֹא חָבַלְתִּי, הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, עַד שֶׁתֵּהָא שָׁם מְקַצֵּת הוֹדָאָה. כִּיצַד, אָמַר לוֹ חֲבִלְתָּ בֵּי שְׁתַּיִם, וְהִלְךָ אֹמֵר לֹא חֲבִלְתִּי בְּךָ אֶלָּא אַחַת :

ר"ע מברטנורה הרי זה נשבע ונוטל. ודוקא שהחבלה במקום שאפשר שחבל בעצמו, משום הכי צריך שבועה. אבל במקום שאינו יכול לחבל בעצמו ונכר שאחרים עשו לו, כגון שעלתה לו נשיכה בגבו **{יא}**, ואין שם אחר, שיוכל לומר שמא אחר עשה **{יב}**, נוטל בלא שבועה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{י}** הנחבל. קנס לחובל, כדי שלא ירבה היזק בני אדם והתגרונתם. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב : **{יא}** דנשיכת שנים לאו חפזי כתל הוא. רש"י : **{יב}** ולא קשיא דאם כן יתבעהו לאותו אחר. דהכי קאמר, שמא אחר עשה על פיו דנחבל, שאמר לו לחבל בו כדי שיתבע לזה, מידי דהוה דחישין שמא חבל בעצמו. והכי איתא בגמרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הנחבל כיצד היו מעידין אותו שנכנס תחת ידו כו' : כשתהיה החבלה במקום שאי אפשר בו שחבל בעצמו והחבלה שבגופו מורה שהיתה ממעשה זולתו ולא היה ביניהם שלישי שנאמר שמא אמר לו הנחבל הכני פצעני כדי להעניש לזה. האחר נוטל שלא בשבועה ואמנם הטיל השבועה על הנחבל או הנגזל קנס לחובל ולגזלן כדי שלא ירבה היזק בני אדם והתגרונתם ואין הלכה כר' יהודה : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

וְשִׁכְנָגְדוּ חֲשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה כִּיצַד, אַחַת שְׁבוּעַת הַעֲדוּת **{יג}** וְאַחַת שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן, וְאַפְלוּ שְׁבוּעַת שְׂוָא. הִיא אֶחָד מֵהֶן מְשַׁחֵק בְּקַבְיָא, וּמְלוֹה בְּרַבִּית, וּמְפָרִיחֵי יוֹנִים, וְסוֹחְרֵי שְׁבִיעִית, שִׁכְנָגְדוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטַל **{טו}**. הֵיוּ שְׁנִיָּהוּ

חֲשׂוּדִין, חֲזָרָה הַשְּׁבוּעָה לְמִקּוּמָה, דְּבַרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, יַחֲלֶקוּ:

ר"ע מברטנורה וְאֶפְלוּ שְׁבוּעַת שָׂוָא. לֹא מִבְּעֵינָא שְׁבוּעַת עֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן דְּאִית בְּהוּ כְּפִירַת מָמוֹן, דְּהוּי רַע לְשָׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת, אֶלְא אֶפְלוּ שְׁבוּעַת שָׂוָא, דְּאִינוּ אֶלְא רַע לְשָׁמַיִם, שְׁפַנְגְּדוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וּשְׁבוּעַת בְּטוּי לֹא קִתְּנִי, דְּשְׁבוּעַת בְּטוּי דְּלִהָבָא כְּגוֹן אֶכְל וְלֹא אֶכְל, אִיכָא לְמִימַר כִּי אֲשַׁתְּבַע בְּקוּשְׁטָא אֲשַׁתְּבַע, שְׁבַדְעֵתוּ הִיָּה לְקִימוּ, וְאִף עַל פִּי שְׁכַפְּאוּ יִצְרוּ וְעֵבֵר עָלֶיהָ אִינוּ חֲשׂוּד בְּכָד עַל הַשְּׁבוּעָה **{יד}**. אֲבָל בְּטוּי דְּלִשְׁעֵבֵר, אֶכְלֵתִי וְלֹא אֶכְלֵתִי, דְּמִי לְשְׁבוּעַת שָׂוָא, שְׁהָרִי הוֹצִיא שְׁבוּעַת שְׁקַר מִפִּי: הִיָּה אֶחָד מֵהוֹן מִשְׁחַק בְּקִבְיָא. תְּנָא פְּסוּלָא דְּאוּרִיתָא וְקִתְּנִי פְּסוּלָא דְּרַבְּנָן: מִפְּרִיחֵי יוֹנִים. אִית דְּמִפְּרָשֵׁי אִם תְּקַדִּים יוֹנְתָךְ לְיוֹנְתִי אֲתוּן לָךְ כְּדָ וְכָד, וְהִינוּ שְׁחוּק. וְאִית דְּמִפְּרָשֵׁי שְׁמַגְדֵּל יוֹנָה מְלַמְּדַת לְהַבִּיא יוֹנִים לְבֵית בְּעָלֶיהָ, וְיֵשׁ בְּהוֹן גְּזֵל מִפְּנֵי דְּרַכִּי שְׁלוֹם: וְסוּחָרֵי שְׁבִיעִית. עוֹשִׂים סְחוּרָה מִפְּרוֹת שְׁבִיעִית, וְהַתּוֹרָה אִמְרָה לְאֶכְלָה וְלֹא לְסְחוּרָה: חֲזָרָה שְׁבוּעָה לְמִקּוּמָה. אִית דְּמִפְּרָשֵׁי בְּגַמְרָא, חֲזָרָה לְסִינִי, לְשְׁבוּעַת הַר סִינִי שְׁהַשְּׁבִיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא תִגְזֹל, וְהוּא יִפְרַע מִן הַכּוֹפֵר מָמוֹן לְחִבְרוֹ, אֲבָל בֵּית דִּין אֵין נִזְקָקִין לֹא לְשְׁבוּעָה וְלֹא לְפָרְעוֹן. וְאִית דְּמִפְּרָשֵׁי חֲזָרָה שְׁבוּעָה לְמַחֲיָב לָהּ, עַל זֶה שֶׁהוֹדָה בְּמַקְצָת, וְכִיּוֹן שְׂאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע שְׁהָרִי חֲשׂוּד הוּא, יִשְׁלַם **{טז}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יג}** הַעֲדוּת. הַקְּשָׁה הַרְשָׁבִי"א ז"ל, מֵאֵן מוֹכַח דְּעֵבֵר עָלֶיהָ בְּמִזִּיד, דְּלָמָּא אֲשַׁתְּלִי וְלֹא מִזִּיד הוּא. וְלִדְיָדִי לֹא קִשְׁיָא, דְּכָל שְׁהִיָּה עֲדוּת קָרוּב כָּל כְּדָ דְּאִי אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת בּוּ שְׁכַחָה, לֹא אִמְרִינָן דְּלָמָּא אֲשַׁתְּלִי. וּבְמוֹדָה שְׁהִזִּיד גַּמִּי מִשְׁפַּחַת לָהּ, וְלֹא אִמְרִינָן בְּזֶה אֵין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רָשַׁע, דְּהָא הוֹדְאָת מָמוֹן הוּא, וְהוֹדְאָת בַּעַל דִּין כְּמֵאָה עֲדִים דְּמִי. הַר"ן. וְעֵין תוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **{יד}** לְהוֹצִיא שְׁקַר מִפִּי. רַשִׁי: **{טו}** שְׁפַנְגְּדוּ כו'. וְלֹא אִמְרִינָן מִתּוֹךְ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מִשְׁלָם, כְּמוֹ שְׁפַתְבַּת הַר"ב פָּרַק ח' דְּבָבָא מְצִיעָא מִשְׁנָה ב', כְּדִי שְׁלֹא יִפְקִיעוּ מִמְּנוּ מָמוֹן, שְׁמִי שְׁהִיָּה רוּצָה הִיָּה מְלוּה לּוּ פְּרוּטָה וְיִתְבַּע כָּל אֲשֶׁר לּוּ, וְיִהֵא מוֹדָה מְקַצָּת כְּמָה שְׁחִיב, וְיִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה וּמִתּוֹךְ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע יִקַּח כָּל אֲשֶׁר לּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה, לְכָד תְּקִינוּ שְׁיִשְׁבַּע כְּנִגְדּוּ. מַה שְׂאִין כֵּן הִתֵּם שְׂזָה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע לֹא מַחְמַת שְׁהוּא חֲשׂוּד אֶלְא עֲתָה בְּתַבִּיעָה זֹו אִינוּ יָכוֹל לְשַׁבַּע מַחְמַת הַמְּאָרַע, לֹא הַצְּרִיכוּ לְשַׁבַּע שְׁפַנְגְּדוּ. תוֹסְפּוֹת: **{טז}** וְכֵן פִּרְשׁ הַרְמְב"ם. וּמִסִּים, וְאֵין לּוּ עַל אוֹתוֹ שְׁתַּבְּעוּ זוּלַת חֶרֶם סֵתָם. וְהִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר וְלֹא כְּרַבִּי יוֹסִי דְּאֹמֵר יַחֲלֶקוּ. עַד כָּאן. הִכִּי מְסַקִּינָן בְּגַמְרָא, דְּרַבִּי יוֹסִי הוּא דְּאֹמֵר יַחֲלֶקוּ. וְעֵין תוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וּשְׁכַנְגְּדוּ חֲשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה כִּיצַד אַחַת כּו': אִמְרַם בֵּין שְׁחִילַל שְׁבוּעַת הַעֲדוּת אוֹ שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן וְאִפִּי לֹא פִירַשׁ לּוּ אִלְא שְׁנִשְׁבַּע שְׁבוּעַת שׂוֹא שְׂאִין בַּה כְּפִירַת מָמוֹן הִנֵּה הוּא חֲשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה וְאֵין נוֹתְנִין לּוּ שְׁבוּעָה וּמִמְשַׁנָּה זֹו יִתְבַּאֵר לָךְ שְׁכַל פְּסוּל לַעֲדוּת בֵּין מִדְּאוּרִיתָא בֵּין מִדְּרַבְּנָן שְׁהוּא חֲשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה וְזֶה הַדִּין הוּא בְּשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה בְּלַבַּד כְּלוֹמַר הַשְּׁלֵשָׁה מִיִּנְיָן מִן

השבועות שעיקר חיובן מדאורייתא כמו שבארנו בפי' שלפני זה אבל השבועות שהם בתקנת חכמים אין נשבע שכנגדו ונוטל לפי שתקנה זו היא לפי שהוא מסרב ונשבע לשקר ותקנתא לתקנתא לא עבדינן וכמו כן שבועת היסת לא ישבע שכנגדו כשנתחייב בה וענין דברי ר"מ חזרה שבועה למקומה חזרה למחויב לה וישלם מה שתבעו בו בלי שבועה שהוא מחויב לישבע ואינו יכול להשבע וכל המחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם ואין לו על אותו שתבעו זולתי חרם סתם והלכה כר"מ ולא כר' יוסי דאמר יחלוקו: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

וְהַחֲנוּנִי עַל פְּנֵקְסוֹ כִּי צַד, לֹא שְׂיֹאמֵר לוֹ כְּתוּב
עַל פְּנֵקְסִי שְׂאֵתָה חֲיִיב לִי מְאֵתִים זֹזוּ {יז}, אֶלֶּא
אָמַר לוֹ תָּן לְבָנִי {יח} סָאֵתִים חֲטִיּוֹן, תָּן לְפוּעְלֵי
בְּסַלַע מְעוֹת {יט}, הוּא אֹמֵר נְתַתִּי וְהוֹן אֹמְרִים
לֹא נִטְלָנוּ, (שְׁנִיָּהוֹן נִשְׁבָּעִים), הוּא נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל וְהוֹן
נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין {כ}. אָמַר בֶּן נָנְס, כִּי צַד אֵלוֹ
בְּאִין לִידֵי שְׂבוּעַת שְׂוֹא וְאֵלוֹ {כא} בְּאִין לִידֵי
שְׂבוּעַת שְׂוֹא, אֶלֶּא הוּא נֹטֵל שְׂלֵא בְּשְׂבוּעָה {כב}
וְהוֹן נֹטְלִין שְׂלֵא בְּשְׂבוּעָה:

ר"ע מברטנורה [שְׁנִיָּהוֹן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. מִבְּעַל הַבֵּית. דְּאָמַר לִיהַ חֲנוּנִי, פּוּעְלִים לֹא מְהִימְנוּ לִי בְּשְׂבוּעָה], אֵת הָאֵמְנֵתִינְהוֹ, דְּלֹא אָמַרְתָּ לִי בְּסִהְדֵי הַבַּיִת לְהוֹ. וְכֵן פּוּעְלִים אָמְרֵי לִיהַ, חֲנוּנִי לֹא מְהִימְן לָן בְּשְׂבוּעָה. וְכִשְׁשְׁנִיָּהוֹם נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִים מִבְּעַל הַבֵּית, נִשְׁבָּעִים זֶה בְּפָנֵי זֶה, כִּי הֵיכִי דְלִכְסוּף חֲנוּנִי מִפּוּעְלִים אוֹ פּוּעְלִים מִחֲנוּנִי: אֵלוֹ וְאֵלוֹ בְּאִין לִידֵי שְׂבוּעַת שְׂוֹא. שְׁהָרִי עַל כְּרִחַד אֶחָד מִהוֹן נִשְׁבָּע לְשְׂוֹא וְנִמְצָא שֶׁם שְׂמִים מִתְחַלֵּל. אֶלֶּא אֵלוֹ וְאֵלוֹ נֹטְלִין בְּלֹא שְׂבוּעָה. וְאִין הִלְכָה כְּבֶן נָנְס: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יז] לא כו'. אלא בזמן שיש רגלים לדבר, שבעל הבית מודה שאמר לו תן כו'. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[יח] לבני כו'.** והא דקתני פועלים ובנים, רבותא אשמעינן, דלא תימא הא דחנוני מחיב שבועה הינו כשהמחה פועלים אצלו שהוא צריך לשלם נמי לפועלים, אבל היכא דאינו חיב לשלם אלא לחנוני בלבד, סלקא דעתך שיטל חנוני בלא שבועה, קא משמע לן. הר"ן: **[יט] בסלע כו'.** כלומר, בסלע שאתן לך תן להם מעות שיוכל הפועל להוציא אותם בפרוטרוט: **[כ] והן כו'.** ולא הוי כאומר הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך דחיב לשלם, דהכא כיון דמפסיד בעל הבית, סבירא ליה לתנא קמא דתקנו רבנן שבועה שישבעו פועלים. הר"ן: **[כא] אלו ואלו.** באים לבית דין לשבע שבועת שוא מביניהם, דלית בהו דאינו משקר. רש"י: **[כב] שלא כו'.** הר"ן העתיק, אלא הוא נוטל בשבועה, לפי שאין חיובו ברור. והן נוטלין בלא שבועה, דהוי ליה כמנה הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב כו': הטעם להטיל השבועה על החנוני מבואר לפי שהוא צוה לו שיתן וראוי שישבעו הפועלים או בנו במעמד החנוני שמא יתביישו קצתם מקצתם ואין הלכה כבן ננס: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

אמר לחנוני תן לי בדינר פרות ונתן לו **[כג]**,
אמר לו תן לי הדינר, אמר לו נתתיו לך ונתתו
באנפלי, ישבע בעל הבית. נתן לו את הדינר,
אמר לו תן לי את הפרות, אמר לו נתתים לך
והולכתן לתוך ביתך **[כו]**, ישבע חנוני. רבי
יהודה אומר, כל שהפרות בידו, ידו על
העליונה. אמר לשלחני **[כז]** תן לי בדינר מעות
ונתן לו, אמר לו תן לי את הדינר, אמר לו
נתתיו לך ונתתו באנפלי, ישבע בעל הבית. נתן

לו את הדינר, אמר לו תן לי את המעות, אמר לו נתתים לך והשלקתם לתוך כיסך, ישבע שלחני. רבי יהודה אומר, אין דרך שלחני לתן אסר עד שיטל דינרו:

ר"ע מברטנורה ונתן לו. והפרות צבורין ומנחים ברשות הרבים ואין מחזק בהן לא חנוני ולא בעל הבית: **ונתתו באנפלי.** תיק העשוי למעות: **ישבע בעל הבית.** שבועה כעין של תורה, ויטל. דכיון דחנוני מודה שמכר **[כד]**, והפרות הם חוץ לחנותו, בעל הבית נשבע ונוטל: **אמר לו נתתים לך.** והולכתן לתוך ביתך. ואלו הפרות הצבורין ומנחים שלי הם שנתתי כאן למכרן, והלה טוען אלו הם הפרות שמכרת לי בדינר. הואיל והלוקח מודה במקח **[כה]** והחנוני כופר שלא מכר את אלו, ישבע החנוני שבועה כעין של תורה ויטל: **רבי יהודה אומר וכו'.** רבי יהודה אסיפא פליג, ואמר דבין בזו בין בזו בעל הבית נשבע ונוטל. דכיון שהפרות הם חוץ לחנות הוי כאילו הפרות הם ביד בעל הבית, וכל שהפרות בידו, ידו על העליונה והוא נשבע ונוטל: **אמר לשלחני וכו'.** אשמעינן תנא פלגתא דרבי יהודה ורבנן בין במעות של שלחני בין בפרות של חנוני. דאי אשמעינן פלוגתיהו בחנוני, הוה אמינא בפרות אמרו רבנן דכי אמר לו נתתים לך והולכתן לתוך ביתך ישבע החנוני ויטל, לפי שהחנוני עשוי לתן פרות קדם שיקח **[כח]** הדינר, אבל בשלחני שאינו עשוי לתן האסרין קדם שיקח הדינר, אימא מודו ליה לרבי יהודה דלעולם בעל הבית נשבע ונוטל. ואי אתמר בהא, בהא קאמר רבי יהודה דלעולם בעל הבית נשבע ונוטל, מפני שאין השלחני עשוי לתן האסרין עד שיקח הדינר, אבל בחנוני שהוא עשוי לתן הפרות קדם שיקח המעות אימא מודי להו לרבנן, צריכא. ואין הלכה כרבי יהודה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כג] ונתן לו. פרוש שהגביהו לוקח והניחו ברשות הרבים. המגיד. אבל להר"ן דלקמן אין נראה שהגביהו הלוקח. וכן נראה דעת הר"ב: **[כד]** ואינו תובע ממנו אלא דמיהו. הר"ן: **[כה]** וזה לשון הר"ן, משום דטענתיה דחנוני מעליא בהו טפי, לפי שלדבריו אין לבעל הבית שום דררא בפרות הללו, ובעל הבית מודה לחנוני שהן שלו אלא שנתן לו הדינר בשבילן. הר"ן: **[כו]** **אמר לו וכו'.** פרוש חנוני טוען שמעשה שהיה כן היה, שבא אליו בעל הבית ואין בידו דינר ואומר לו תן לי בדינר פרות ועכשיו אביא לך את הדינר ונתן לו את הפרות והוליקם לתוך ביתו ואחר כן חזר אליו ופרע לו את הדינר, ובעל הבית טוען לא כי, אלא קדם שנתתי הדינר לא לקחת פרות מעולם, ולא נתתי לך הדינר אלא בשביל אלו הפרות שהן ברשות הרבים. הר"ן: **[כז]** **לשלחני.** הכא נמי שהמעות צבורין ומנחים ברשות הרבים: **[כח]** משום דפירי עבידי דמרקבי, לא משהי להו. גמרא. והינו טעמא דרבי יהודה לא אמר בחנוני בההוא לישנא דאמר בשלחני, לפי שדרך

הַחֲנוּנִי לְהַקִּיף אֶלָּא דְהִכָּא מוֹדָה הַחֲנוּנִי שֶׁלֹּא מִכַּר בְּהַקְפָּה. הָרִ"ן וְתוֹסְפוֹת.
וּבְסִיפָא לֹא אָמַר כֹּל שֶׁהָאֶסֶר כּוּי, מְשׁוּם דְלִפְעָמִים בְּעַל הַבֵּית נוֹתֵן אֶסֶר
בְּפָרוּטוֹת, וְלֹא שִׁיךְ לְמִימַר כֹּל שֶׁהָאֶסֶר כּוּי. תוֹסְפוֹת: (עֵיקַר תוּי"ט).

רמב"ם אָמַר לַחֲנוּנֵי תֵן לִי בְדִינָךְ פִּירוֹת וְנָתַן לּוֹ כּוּי: אֵלּוֹ הַדִּינִין שֶׁבְכַתּוּבָה
כִּבְר הַקְדַּמְנוּ וּבְאֵרְנוּ הָאֵמֶת בְּפִי תִשְׁעִי שֶׁל מַסַּכְת כְּתוּבוֹת וְאָמְרוּ בְכֹאן וְכֵן
הִיתוּמִים ר"ל יְתוּמִים הַנִּפְרָעִין מִן הִיתוּמִים לֹא יִפְרְעוּ אֵלּא בְשָׁבוּעָה וְזֶה
בְּתַנְאֵי שִׁיאֵמַר. הִיתוּמִים שֶׁנִּפְרָעִים מֵהֶם לֹא נִדְעָ אִם פִּרְעָ אֲבִינוּ זֶה הַחֹב
וְלֹא נִתְבַּרֵר עֲלֵיהֶם מִמֶּנּוּ דְבַר אֲבֵל אִם אָמְרוּ אֵמַר לָנוּ אֲבִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב
לְעוֹלָם בְּזֶה הַחֹב וְלֹא לוֹה אוֹתוֹ יִתְפָּרַע מִנְכַּסְיָהֶם אוֹתוֹ מִמּוֹן בְּלִי שָׁבוּעָה
לְפִי שֶׁמְעִיקְרָנוּ הָאוֹמֵר לֹא לוֹיֵתִי כְּאוֹמֵר לֹא פִרְעֵתִי דְמִי כִי אֵין לְהַכְחִישׁ
הַעֲדִים בְּשִׁבִיל דְּבָרוֹ וְזֶה כְּשֶׁמֵּת אֲבִי הִיתוּמִים שֶׁעֲלִיו לְקַבֵּל הַחֹב [קוּדָם] אֲבֵל
אִם הַדְּבַר הַפֶּךָ וְהוּא שֶׁמֵּת אוֹתוֹ שֶׁהִיא חַיִּיב קוּדָם לֹא יִתְפָּרַע הַמִּמּוֹן הַהוּא
לְעוֹלָם אֲבֵל אֲבֵד מְכַל וְכֹל שֶׁמֵּאֲחֵר שְׁמִי שֶׁעֲלִיו הַחֹב הַנִּיחַ הִיתוּמִים אֵין
הַבְּעַל חוֹב יְכוּל לִפְרַע מִמִּמּוֹנָם אֵלּא אַחַר שִׁישְׁבַע שָׁבוּעַת הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנִּזְכָּר
וְכְשֶׁמֵּת אַחַר כֵּן קוּדָם שִׁישְׁבַע אֵין בְּנֵיו יְכוּלִים לִישְׁבַע בְּמִקּוּמוֹ לְפִי שֶׁאֵין
אָדָם מוֹרִישׁ שָׁבוּעָה לְבָנָיו: וְאִם דָּן הַדִּיין שִׁישְׁבַעוּ הַבָּנִים שֶׁלֹּא פִקְדָנוּ אֲבֵא
כְּמוֹ שֶׁאֵמְרָה הַמִּשְׁנָה וְיִתְפָּרְעוּ מִמּוֹנָם מֵהַ שְׁעָשָׂה עֲשׂוּי וְהִלְכָה כְּרַשְׁבִּיג וְכַרְבֵּן
יוֹחֲנָן בֶּן זְכַאי: (רַמְבַּ"ם)

פֶּרֶק ז' - מִשְׁנָה ז'

כְּשֶׁם {כֵּט} שֶׁאָמְרוּ, הַפּוֹגְמֵת כְּתִבְתָּהּ לֹא תִפְרַע
אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה, וְעַד אֶחָד מְעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה,
לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. מִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים
וּמִנְכָּסֵי יְתוּמִים, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה.
וְהַנִּפְרָעֵת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, לֹא תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה.
וְכֵן הִיתוּמִים לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה, שָׁבוּעָה
שֶׁלֹּא פִקְדָנוּ אֲבֵא, וְלֹא אָמַר לָנוּ אֲבֵא, וְשֶׁלֹּא
מְצִינוּ בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל אֲבֵא {לֵב} שֶׁשְׁטָר זֶה

פְּרוּעַ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר, אֶפְלוּ נוֹלַד
הֵבֶן לְאַחַר מִיתַת הָאָב, הֲרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.
אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אִם יֵשׁ יְעָדִים
שֶׁאָמַר הָאָב בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ שֶׁטֶר זֶה אֵינוֹ פְּרוּעַ
{לג}, הוּא נוֹטֵל שְׁלֵא בְּשָׁבוּעָה:

ר"ע מברטנורה **הפוגמת כתבתה**. שְׁמוּצִיָּאָה שֶׁטֶר כְּתַבְתָּהּ וּמוֹדָה
שֶׁנִּתְקַבְּלָה מִקְצָתָהּ: **לא תפרע אלא בשבועה**. אִם טוֹעֵן הִבְעֵל נִתְקַבְּלָה
כְּלָה: **עד אחד אומר וכו'**. וּמִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים וּמִנְכָּסֵי יְתוּמִים כּוּי.
וְנִפְרַעַת שְׁלֵא בְּפָנָיו. כְּלָהּ אֶפְשָׁם קִיָּמִי, כְּשֵׁם שְׁאִין אֶחָד מֵאלוֹ נִפְרַע אֶלָּא
בְּשָׁבוּעָה, כִּד הִיתוּמִים אֵינָם נִפְרָעִים אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. יְתוּמִים הַנִּפְרָעִים
מִן הִיתוּמִים לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וּמִיָּרִי מִתְנִיתִין כְּגוֹן שְׁאֵלוֹ
הִיתוּמִים שְׁבָאִים לְהִפְרַע מֵהֶן אוֹמְרִים אִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם פֶּרַע אָבִינוּ
זֶה הַחוּב אִם לֹא, אֲבָל אִם טָעְנוּ אָמַר לָנוּ אָבִינוּ שְׁלֵא לָוֶה מַעוֹת הִלְלוּ
וְלֹא נִתְחַיֵּב בְּחוּב זֶה מַעוֹלָם, הֲרִי הִיתוּמִים שְׁמוּצִיָּאִים שֶׁטֶר חוּב עַל
הִיתוּמִים הִלְלוּ נִפְרָעִים מֵהֶם שְׁלֵא בְּשָׁבוּעָה, שְׁכַל הָאוֹמֵר לֹא לְוִיתִי
כְּאוֹמֵר לֹא פֶרַעְתִּי דְמִי, וְהֵם אֵינָם יְכוּלִים לְהַכְחִישׁ הַעָדִים שְׁמַעֲיָדִים
שְׁאָבִיהֶם לָוֶה הַמַּעוֹת הִלְלוּ. וְלֹא שָׁנוּ דְבִשְׁבוּעָה מִיְהִת שְׁקָלִי יְתוּמִים מִן
הִיתוּמִים, אֶלָּא שְׁמַת מְלוּהַ בְּחַיֵּי לָוֶה, אֲבָל מֵת לָוֶה בְּחַיֵּי מְלוּהַ, כְּבָר
נִתְחַיֵּב מְלוּהַ שְׁבוּעָה לְבָנֵי לָוֶה שְׁלֵא נִתְקַבֵּל כְּלוּם, שֶׁהַנִּפְרַע מִן הִיתוּמִים
אֶפְלוּ בְּשֶׁטֶר צָרִיד שְׁבוּעָה, וְאִין אָדָם מוֹרִישׁ מִמּוֹן שֶׁהוּא חָיֵב עָלָיו
שְׁבוּעָה לְבָנָיו, לְפִי שְׁאִין הַבָּנִים יְכוּלִים לְשַׁבַּע {ל} שְׁבוּעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב
אָבִיהֶם. וְאִף עַל פִּי שְׁכֵן הַדִּין, אִם דִּין אֶחָד דָּן שִׁישְׁבְּעוּ הִיתוּמִים שְׁבוּעָה
שְׁלֵא פִקְדָנוּ אָבָא וְיִפְרְעוּ מִמּוֹן הִיתוּמִים הָאַחֲרִים בְּשָׁבוּעָה זֹו, מֵה
שְׁעִשׂוּי עֲשׂוּי {לא}: **שלא פקדנו אבא**. בְּשַׁעַת מִיתָהּ: **ושלא אמר לנו**. קָדָם
לָכוּ, שֶׁשֶׁטֶר זֶה פְּרוּעַ: **הרי זה נשבע**. שְׁלֵא מְצָא בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁל אָבִיו
שֶׁשֶׁטֶר זֶה פְּרוּעַ. וְכֵן הִלְכָה: **רבן שמעון בן גמליאל אומר**. וְהִלְכָה כְּרַבִּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כט} כשם. מִשׁוּם דִּתְנִינָהוּ בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב מִשְׁנָה ט', קִתְּנִי כְּשֵׁם,
וְקָאִי אֲנִשְׁבְּעִין וְנוֹטְלִין דְּרִישָׁא. הֲרַמְבַּ"ן: {ל} וְלֹא דְמִי לְמִשְׁנָה ד' דְּחִזְרָה
שְׁבוּעָה לְמַקּוּמָה דְּמִפְרָשִׁין שֶׁהַנִּתְבַּע יִשְׁלַם, דְּהִכָּא הֵינּוּ טַעְמָא דְּאִמְרִין כִּיּוֹן
דְּתוֹבַע אֵינוֹ יְכוּל לְשַׁבַּע שִׁיפְסִיד, מִשׁוּם שְׁאִין כָּאֵן פְּשִׁיעָה לְנִתְבַּע כָּלֵל. אֲבָל
בְּמִתְנִיתִין דְּלַעִיל כִּיּוֹן שֶׁהַנִּתְבַּע אֵינוֹ יְכוּל לְשַׁבַּע מִפְּנֵי פְּשִׁיעָתוֹ, וּמִדִּינָא
מִשְׁלַם, וְאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיְהִי חוּטָא נִשְׁכָּר, כְּשֶׁאִין הַתּוֹבַע יְכוּל לְשַׁבַּע שִׁיפְטֵר.
וְאִף עַל פִּי שֶׁהַתּוֹבַע גַּם כֵּן מִפְּנֵי חֲשָׁדוֹ אֵינוֹ יְכוּל לְשַׁבַּע, אֵינָה דוּמָה שְׁבוּעַת
הַתְּקִנָּה בְּעִלְמָא לְשְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁמְחַיְבָתוֹ לְשַׁלֵּם. הֲר"ן: {לא} בְּגִמְרָא,
מִשׁוּם דְּאִיכָּא מֵאֵן דְּפְלִיג אֶהָאִי דִּינָא, הִלְכָּךְ אִמְרִין מֵאֵן דְּעַבְד וְדָן כּוּי מֵאִי
דְּעַבְד עַבְד: {לב} **ושלא מצינו כו'**. שׁוֹבֵר עַל שֶׁטֶר זֶה. רִשְׁי"י: {לג} **שאמר כו'**.

וְתָנָא קַמָּא סָבַר, דְּאַפְלוּ הָכִי אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בְּשַׁבּוּעָה. דְּשָׂמָא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת
בְּנֵיו אָמַר כֵּן כְּדִי לְאַחְשְׁבִינְהוּ. תּוֹסְפּוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תפרע כו' : אלו הדינין שבכתובה
כבר הקדמנו ובארנו האמת בפ' תשיעי של מסכת כתובות ואמרו בכאן וכן
היתומים ר"ל יתומים הנפרעין מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה וזה
בתנאי שיאמר. היתומים שנפרעים מהם לא נדע אם פרע אבינו זה החוב
ולא נתברר עליהם ממנו דבר אבל אם אמרו אמר לנו אבינו שלא נתחייב
לעולם בזה החוב ולא לזה אותו יתפרע מנכסיהם אותו ממון בלי שבועה
לפי שמעיקרנו האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי כי אין להכחיש
העדים בשביל דברו וזה כשמת אבי היתומים שעליו לקבל החוב [קודם] אבל
אם הדבר הפך והוא שמת אותו שהיה חייב קודם לא יתפרע הממון ההוא
לעולם אבל אבד מכל וכל שמאחר שמי שעליו החוב הניח היתומים אין
הבעל חוב יכול ליפרע מממונם אלא אחר שישבע שבועת התורה כמו שנזכר
וכשמת אחר כן קודם שישבע אין בניו יכולים לישבע במקומו לפי שאין
אדם מוריש שבועה לבניו : ואם דן הדיין שישבעו הבנים שלא פקדנו אבא
כמו שאמרה המשנה ויתפרעו ממונם מה שעשה עשוי והלכה כרשב"ג וכתבן
יוחנן בן זכאי : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ח

וְאֵלוּ נִשְׁבָּעִים שְׁלֵא בְּטַעֲנָה, הַשְׁתַּפִּין,
וְהָאֲרִיסִין, וְהָאֲפוּטְרוּפִין, וְהָאִשָּׁה הַנוֹשֵׂאת
וְהַנּוֹתֶנֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וּבֶן הַבַּיִת. אָמַר לוֹ מָה
אַתָּה טוֹעֵנִי, רְצוֹנִי שֶׁתִּשְׁבַּע לִי, חַיֵּב. חֲלָקוּ
הַשְׁתַּפִּין וְהָאֲרִיסִין **{לד}**, אֵין יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעוּ.
נִתְגַּלְגְּלָה **{לה}** לוֹ שְׁבוּעָה מִמְּקוֹם אַחֵר, מְגַלְגְּלִין
עָלָיו אֶת הַכֹּל. וְהַשְׁבִּיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת
הַשְׁבוּעָה :

ר"ע מברטנורה **שלא בטענה**. שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא, שטוענו שמא עכבת משלי. ומשום דכל הני מורו היתר לעצמם לפי שטרחו בנכסים, משום הכי רמו רבנן שבועה עליהו: **ואפוטרופים**. שנתעסקו בממון אדם להכניס ולהוציא ולשא ולתן. אבל באפוטרופוס של יתומים, אם מנהו בית דין ישבע, ואם אבי יתומים מנהו לא ישבע: **והאשה הנושאת ונותנת בתוך הבית**. שהושיבה בעלה חנונית או אפוטרופא על נכסיו: **ובן הבית**. אחד מן האחין שנתעסק בנכסים משמת אביהן: **חלקו**. ולא השביעוהו בשעת החלוקה: **נתגלגלה לו שבועה**. אצלם אחרי כן, מגלגלין גם את זו עליו. וכדרך שמגלגלין בשבועת התורה ובשבועה שהיא כעין של תורה, כך מגלגלין בשבועת הסת: **והשביעית משמטת את השבועה**. לאו אהנד שבועות דשתפין קאי, דהא אין שביעית משמטת שתפיות ולא שבועתה. אלא מלוח ושבועתה היא משמטת **לו**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **לד** **השתפין כו'**. והוא הדין לשאר, שאם חלקו אינו יכול להשביען. הרי"ף: **לה** **נתגלגלה**. נתחייב לו הוה ליה למתני, אלא דתנא לשון נופל על לשון מגלגלין עליו כו': **לו** **כדכתוב שמוט כל בעל משה ידו**. רש"י. ובגמרא, מנא הני מלי, דאמר קרא וזה דבר השמטה, ואפלו דבור משמטת. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין כו': אמרו שלא בטענה ר"ל שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא כי הוא לא הונה אותו במה שהיה ביניהם ובלבד שיפיל לו הספק שהונה אותו בשתי כסף או יותר אבל אם היה ספק האונאה פחות משתי כסף אינו חייב שבועה וכבר נתבאר בפרק חמישי מגיטין שאפוטרופוס שמנוהו ב"ד הוא שחייב שבועה והוי יודע כי כמו שיתגלגל בשבועת התורה כמו כן יתגלגל בשבועת היסת: אמר רחמנא וזה דבר השמטה שמוט אפיי דיבור משמטת ולפיכך משמטת השבועה: (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

אַרְבַּעַה שׁוֹמְרֵי הַחֵן, שׁוֹמֵר חֵן, וְהַשׁוֹאֵל,
נוֹשֵׂא שְׂכָר, וְהַשׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֵן נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל.
וְהַשׁוֹאֵל מִשְׁלָם אֶת הַכֹּל **{א}**. נוֹשֵׂא שְׂכָר
וְהַשׁוֹכֵר נִשְׁבַּעִין עַל הַשְּׁבוּרָה וְעַל הַשְּׁבוּיָה וְעַל
הַמֵּתָה, וּמִשְׁלָמִים אֶת הָאֲבָדָה וְאֶת הַגְּנֵבָה:

ר"ע מברטנורה אַרְבַּעַה שׁוֹמְרֵי הַחֵן. וְדִינֵיהֶן שְׁלֹשָׁה: נוֹשֵׂא שְׂכָר. שׁוֹמֵר
בְּשִׂכָר: נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. שְׂלָא פְּשַׁע: מִשְׁלָם אֶת הַכֹּל. כָּל הַנֶּגֶד דִּתְנִינָן
בְּמִתְנִיתֵינוּ, שְׁבוּיָה וְשְׁבוּרָה וּמֵתָה וּגְנֵבָה וְאֲבָדָה. אֲבָל מֵתָה מִחַמַּת
מְלָאכָה, אֵינוֹ מִשְׁלָם, דְּלֹאוּ לְאוֹקְמָה בְּכֻלָּתָא שְׁאֵלָה. וְהַמְשָׁנָה הַזֹּאת
מִפְּרֻשֵׁת בְּהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים **{ב}**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{א}** מִשְׁלָם כּוֹי. וַיֵּשׁ עָלָיו שְׁבוּעָה שְׁאֵינוֹ בְּרִשׁוֹתּוֹ: **{ב}** וְהָאִי
דִּתְדַרְהָ וְתַנְיָה הָכָא, מִשׁוּם דְּבַעֵי לְמִתְנִי חַיּוּבֵי וּפְטוּרֵי דְקָרְבָן שְׁבוּעָה דִּידְהוּ,
תְּנָא בְּרִישָׁא חַיּוּבֵי וּפְטוּרֵי דְמָמוֹן דִּידְהוּ, לְפִי שְׁקָרְבָן הַשְּׁבוּעָה בְּחַיּוּבֵי וּפְטוּרֵי
תְלוּי בְּכֶד כּוֹי, כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאַזִּיל אָמַר לְשׁוֹמֵר חֵן כּוֹי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ארבעה שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר כו': דיני
הארבעה שומרין שלשה לפי שדין נושא שכר והשוכר אחד והדינין הנזכרים
בהן הוא לשון התורה ויוקש עליהם כי נושא שכר והשוכר נשבעין על האונס
ואינם חייבים לשלם כי שבורה ומתה אונס הוא והשואל חייב באונס אלא
אם מתה בשעת מלאכה כמו שבארנו בפ' שמיני מן בבא מציעא ושבועת
השומרין הוא שבועת התורה ואע"פ שהשואל משלם את הכל ישבע קודם
לכן שבועת התורה שאותו הדבר נאבד שיש לומר שמא עיניו נתן בה ועל
הדרך שבארנו בפרק ששי מזו המסכתא: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנֻס, הֵיכָן שׁוֹרֵי, אָמַר לוֹ מֵת,
וְהוּא שְׁנִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִשְׁבָּר,
וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִשְׁבָּה,
וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִגְנֵב,
וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אֲבָד. אֲבָד,
וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב.
מִשְׁבִּיעַדְּ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר :

ר"ע מברטנורה וְאָמַר אָמֵן פְּטוּר. שְׁאֵלוּ הוֹדָה לֹא הָיָה מְשַׁלֵּם כְּלוּם, נִמְצָא
שְׂאִין כָּאֵן כְּפִירַת מְמוֹן. וְאִף עַל פִּי שְׁנִשְׁבֵּעַ לְשִׁקֵּר, לֹא חִיבָה תוֹרָה קָרְבָן
שְׁבוּעָה **[ג]** אֶלָּא הֵיכָא שְׁכַפְרוּ מְמוֹן. וְכֵן הִדִּין אֵינּוּ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ אֶלָּא
עַל דְּבָר שְׂאֵם הוֹדָה הָיָה חִיב לְשַׁלֵּם מְמוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ג]** פְּרוּשׁ, מַה שְׁחִיב עַל פְּקֻדוֹן. אֲבָל מְשׁוּם בְּטוּי, קִימָא לָן כְּמֵאן
דְּאָמַר בְּגִמְרָא דְּחִיב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם [אמר לשומר חנם כו'] זה מבואר לפי שכפר בדבר שאפילו הודה בו לא
יתחייב לשלם ממון לפי שהשבועה היא שהוא חייב באיזה ענין שיהיה מזה
ועל זה תקיש כל אלה ההלכות וזולתם כי מי שנשבע על דבר שקר שאילו
אמר בו אמת לא יתחייב לשלם ממון הוא פטור ואע"פ שנשבע שלא כהוגן
כיון שלא הועיל לו שקרו וכל מי שנשבע על דבר שאילו היה מודה באמתת
הדבר היה חייב לשלם הממון הוא חייב על שכפר האמת עד שיפטר עצמו
מן הממון וכמו כן הדיין אין ראוי להשביע שום אדם על כפירתו בדבר
שאילו הודה לא יתחייב לשלם : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

הִיכֹן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח,
וְהוּא שָׁמַת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד.
מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר. הִיכֹן שׁוֹרִי,
אָמַר לוֹ אָבַד. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן,
וְהַעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֶכְלוּ, מְשַׁלְּם אֶת
הַקֶּרֶן. הוֹדָה מֵעֲצָמוֹ, מְשַׁלְּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ
וְאִשָּׁם. הִיכֹן שׁוֹרִי, אָמַר לוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי,
וְאָמַר אָמֵן, וְהַעֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁגִנְבוּ,
מְשַׁלְּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. הוֹדָה מֵעֲצָמוֹ, מְשַׁלְּם
קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם :

ר"ע מברטנורה הִיכֹן שׁוֹרִי אָמַר לוֹ אָבַד. אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנָם הִיכֹן שׁוֹרִי,
אָמַר לִיה אָבַד : מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהַעֲדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁאֶכְלוּ
מְשַׁלְּם אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא כָּפֶל. וְאִם הוֹדָה לוֹ מֵעֲצָמוֹ עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ עֵדִים,
מְשַׁלְּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם, כְּדִין שְׁבוּעַת הַפְּקֻדוֹן דְּאִינְהָ בָּאָה עַד שְׁמוּדָה
וְשָׁב מִרְשָׁעָתוֹ וּבָא לְהִתְכַּפֵּר : אָמַר לוֹ נִגְנַב מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי וְכוּ'. דְּשׁוֹמֵר
חֲנָם הַפּוֹטֵר עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת גִּנְבָּה וְנִשְׁבָּע וּבָאוּ עֵדִים, מְשַׁלְּם כָּפֶל, דְּכַתִּיב
(שְׁמוֹת כב) אִם לֹא יִמָּצָא הַגִּנְבָּה, אִם לֹא יִמָּצָא כָּמוֹ שֶׁאָמַר אֶלֶּא שֶׁהוּא עֲצָמוֹ
גִּנְבוּ, יִשְׁלַם שְׁנַיִם. אָבֵל אִם בָּא לְפֹטֵר עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת אָבַד, אֵינוֹ מְשַׁלְּם
כָּפֶל : הוֹדָה מֵעֲצָמוֹ מְשַׁלְּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאִשָּׁם. אָבֵל כָּפֶל לֹא, דְּמוּדָה
בְּקִנְס פְּטוּר : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם [היכן שורי כו'] שומר חנם כששלח ידו בפקדון ונשבע הוא חייב קרן
וחומש ואשם כשהודה מאליו אבל אם העידו עליו בזה והוא כופר אינו חייב
חומש ולא אשם וכמו כן כשטען נגנבה והיה הוא עצמו שגנבה יתחייב
תשלומי כפל כמו שנאמר אם לא ימצא הגנב וגוי כלומר אם ימצא שהוא
הגנב ישלם שנים אם יש שם עדים ואם הודה מאליו משלם קרן וחומש
ואשם וכבר קדם פי' ההלכה ועקריו בפרק תשיעי מב"ק : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ד

אָמַר לְאַחַד בְּשׁוּק הֵיכָן שׁוּרֵי שְׁגִנְבָתְךָ, וְהוּא
אוֹמֵר לֹא גִנְבָתִי, וְהַעֲדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁגִנְבוּ,
מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. טַבַּח וּמָכַר, מִשְׁלֵם
תְּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רָאָה יַעֲדִים
שְׂמִמְשִׁמְשִׁין וּבָאִין, אָמַר גִּנְבָתִי אֲבָל לֹא
טַבַּחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי, אֵינוֹ מִשְׁלֵם אֶלָּא קָרוֹן :

ר"ע מברטנורה אָמַר לְאַחַד מִן הַשׁוּק וְכוּ'. הֵכָא לֹא גָרְסִין מִשְׁבִּיעַד אֲנִי,
דְּהָא בְּלֹא שְׁבוּעָה מַחֲבִיב כֶּפֶל. שְׁזָה גִנְבַּת מִמֶּשׁ הוּא, וּבְגִנְבַת כְּתִיב יִשְׁלַם
שְׁנַיִם, וְאִין צָרִיךְ שְׁבוּעָה: **יעדים שְׂמִמְשִׁמְשִׁין וּבָאִין**. רְבוּתָא אֲשִׁמְעִין,
דְּאִף עַל גַּב דְּמַחֲמַת בְּעִתּוֹתָא דְּעֲדִים מוֹדָה, אֶפְלוּ הֵכִי מִהֲנִיא הוֹדָאָה
וְנִפְטָר מִן הַכֶּפֶל. וְכִיּוֹן דְּאִין כֶּפֶל, פְּטוּר אִף מִן הַטַּבִּיחָה שְׁכַפְרָ בָּהּ וּבָאוּ
יעדים שְׁגִנְבַּת **ד** וְטַבַּח וּמָכַר, דְּכָל הֵיכָא דְּלִיכָא כֶּפֶל לִיכָא חֵיּוּב טַבִּיחָה,
דְּתְשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא תְשְׁלוּמֵי שְׁלֵשָׁה וְאַרְבָּעָה,
וְכִיּוֹן דְּכֶפֶל לִיכָא, בְּצִיר לִיהַּ חַד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט ד וְכִן לְשׁוֹן רִשִׁי. דְּאֵלוּ אִין כָּאן יַעֲדִים עַל הַגִּנְבָה, מֵאן מַחֲבִיבו
אַטְבִּיחָה וּמְכִירָה אִף עַל פִּי שְׁיֵשׁ יַעֲדִים שְׁטַבַּח וּמָכַר, אִי לָאוּ דְּאִיהוּ אוֹדִי
שְׁגִנְבַּת אִימָא דִּידִיחָה טַבַּח דִּידִיחָה מְכַר. וְעִין פֶּרֶק ז' דְּבָבָא קָמָא מְשִׁנָּה ב'
וּבְפִירוּשׁ הַר"ב שֶׁם מְשִׁנָּה ד': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם [אמר לאחד כו'] כבר בארנו פעמים הרבה שתשלומי כפל ותשלומי
ארבעה וחמשה הוא קנס ומן העקרים שהמודה בקנס פטור ובפירוש אמרו
שאין אדם משלם קנס ע"פ עצמו: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ה

אָמַר לְשׂוֹאֵל הֵיכָן שׂוֹרִי, אָמַר לוֹ מִתְּ (ה), וְהוּא שְׁנִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִשְׁבָּר, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִשְׁבָּה, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. נִגְנֵב, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ אֲבָד. אֲבָד, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי (ו), וְאָמַר אָמֵן, פְּטוּר :

ר"ע מברטנורה אָמַר לְשׂוֹאֵל וְכוּ' פְּטוּר. שֶׁהָרִי אֵף כְּשֶׁנִּשְׁבַּע לְשֶׁקֶר חַיֵּב אֶת עַצְמוֹ בְּתִשְׁלוּמֵינָו וְאֵין בְּשִׁבּוּעָה זֶה כְּפִירַת מְמוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) מִתְּ. וְשֶׁלֹּא מִחֲמַת מְלָאכָה : (ו) מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי. אֵף עַל גַּב דְּלֹא פֶטֶר נִפְשִׁיהַּ בְּמִידֵי, מִשְׁבִּיעוֹ לְאַמֶּת דְּבָרָיו. וְאֵין לְפָרֵשׁ שְׁמִשְׁבִּיעוֹ שְׁאִינוֹ בְּרִשׁוּתוֹ כּוּי, דְּזֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לְשַׁבַּע שְׁכַדְבָּרָיו כִּן הוּא אֵלֶּא שְׁאִינְהָ בְּרִשׁוּתוֹ, וְאִם כֵּן מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן, הָא לֹא נִשְׁבַּע לְשֶׁקֶר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם [אמר לשואל כו'] זה גם כן מבואר לפי שלא פטר עצמו בטענה זו מכלום אבל חייב הוא לשלם עכ"פ ולפיכך הוא פטור על השבועה : (רמב"ם)

פֶּרֶק ח - מִשְׁנֵה ו

הֵיכָן שׂוֹרִי, אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנֵב אוֹ אֲבָד. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חַיֵּב. אָמַר לְנוֹשֵׂא שֶׁכֶר וְהִשׁוּכֵר הֵיכָן שׂוֹרִי, אָמַר לוֹ מִתְּ, וְהוּא שְׁנִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה. נִשְׁבָּר, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבָּה. נִשְׁבָּה, וְהוּא שְׁמִית אוֹ נִשְׁבֵּר. נִגְנֵב, וְהוּא שְׁאֲבָד.

אָבֵד, וְהוּא שְׁנִגְנֵב. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן,
פְּטוֹר. מֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה, וְהוּא שְׁנִגְנֵב אוֹ
אָבֵד. מִשְׁבִּיעַךְ אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, חַיֵּב. אָבֵד, אוֹ
נִגְנֵב, וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה. מִשְׁבִּיעַךְ
אָנִי, וְאָמַר אָמֵן, פְּטוֹר. זֶה הַכֶּלֶל {ז}, כָּל
הַמְשָׁנָה מִחֻבָּה לְחֻבָּה וּמִפְטוֹר לְפְטוֹר
וּמִפְטוֹר לְחֻבָּה, פְּטוֹר. מִחֻבָּה לְפְטוֹר, חַיֵּב.
זֶה הַכֶּלֶל, כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהַקְלֵל עַל עֲצָמוֹ, חַיֵּב {ח}.
לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ, פְּטוֹר :

ר"ע מברטנורה חייב. שְׁהָרִי כֹפֵר מִמּוֹן, שְׁאֵלוֹ הוֹדָה הִיא מִתְחַיֵּב : מֵת וְהוּא
נִשְׁבֵּר וְכוּ' פְּטוֹר. שְׁאֵם הוֹדָה לֹא הִיא מְשֻׁלֵּם. וְכֵן נִגְנֵב וְהוּא שְׁאָבֵד, אוֹ
אָבֵד וְהוּא שְׁנִגְנֵב, פְּטוֹר, שְׁהָרִי שְׁנָה מִחֻבָּה לְחֻבָּה וְלֹא כֹפֵר מִמּוֹן
בְּשִׁבוּעָה זֹאת : אָמַר לוֹ אָבֵד אוֹ נִגְנֵב וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה וְכוּ' פְּטוֹר. שְׁהָרִי
שְׁנָה מִפְטוֹר לְחֻבָּה וְהִפְסִיד בְּשִׁבוּעָתוֹ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} זֶה הַכֶּלֶל. הַר"ן הֶעֱתִיקוֹ. וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא לֹא גָרַס זֶה הַכֶּלֶל
בְּתַרְא : {ח} לְהַקְלֵל כּוּ' חַיֵּב. הֵא נִשְׁבָּע שְׁלֵא לְהַקְלֵל, אֶלֶּא שְׁמִשְׁנָה בֵּין מִחֻבָּה
לְחֻבָּה בֵּין מִפְטוֹר לְפְטוֹר, נַעֲשֶׂה כְּנִשְׁבָּע לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וּפְטוֹר : (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם [היכן שורי כו'] כל זה מבואר לפי שאילו הודה היה חייב לשלם :

[אמר לנושא כו'] כל זה מבואר וכבר הקדמנו עקרו וכל מה שאמר בזה הפרק
חייב ופטור ר"ל חייב משום שבועת הפקדון שחייב על מה שיכחיש בה קרן
וחומש ואשם כמו שקדם באורו ופטור משבועת הפקדון אבל הוא חייב
משום שבועת בטוי לפי שנשבע לשקר וכבר התבאר שבועת בטוי חייבין
על זדונה מלקות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד : ?סליקא לה פירוש המשניות
להרמב"ם ממסכת שבועות (רמב"ם)

